

ΝΕΟΛΟΓΟΥ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 15.

ΤΟΜΟΣ Γ'.

13 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1894.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Τὴν ἐν Ἑλλάδι πολιτικὴν κίνησιν ἀποτελεῖ ἀποκλειστικῶς σχεδὸν τὸ σταφιδικὸν ζήτημα καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Τρικούπη ὑποβληθὲν τῇ Βουλῇ σχετικὸν νομοσχέδιον. — Διὰ τοῦ νομοσχεδίου τούτου, θεσπίζοντος δανειστικὴν σταφιδικὴν Τράπεζαν καὶ τὴν ἐξουδετέρωσιν τοῦ πλεονάζοντος ποσοῦ τοῦ σταφιδοκάργου, θεωρουμένου ὡς τῆς κυρίας αἰτίας τοῦ ἐξευτελισμοῦ τῆς τιμῆς αὐτοῦ, ἐπιζητεῖται ἡ ἀνακοπή τοῦ ἐνοκλήσαντος ἐπὶ τοῦ σπουδαιωτάτου τῶν προϊόντων τῆς ἑλληνικῆς παραγωγῆς ὀλέθρου καὶ ἡ περαιτέρω ἐξασφάλισις τῆς γρωτίστης πλουτοφόρου πηγῆς τὰς Ἑλλάδος. — Ἐν τούτοις αἱ λεπτομέρειαι, μετὰ τινος σπουδῆς, φαίνεται, ἐκπονηθεῖσαι, ἤρξαντο παρὰ πολλοῖς γενῶσαι ἀμφιβολίας περὶ τῆς ἀποτελεσματικότητος τοῦ μέτρου, τῶν σταφιδοφόρων ἐπαρχιῶν διαιρεθειῶν καὶ ἄλλων μὲν ἐπιδοκιμαζουσῶν, ἄλλων δὲ ἀποδοκιμαζουσῶν τὰς διατάξεις αὐτοῦ. — Εὐτυχῶς ὁ κ. Τρικούσης — ὅστις, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, δεξιῶς ἐχρησιμοποίησε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ζητήματος τούτου, ὅπως ἐξαναγκάσῃ τὴν ἀντιπολίτευσιν νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν κωλυσιεργικὴν αὐτῆς μέθωδον — ἐδήλωσεν ὅτι εἶνε διατεθειμένος ν' ἀποδεχθῆ ἅπαν τροποποιήσιν, ἵτις θὰ ἐκρίνετο ἀναγκαῖαι· οὕτω δὲ ἐλπίζεται ὅτι ἐκ τῆς ἀρξαμένης ἤδη σοβαρᾶς ἀληθῶς ἐν τῇ Βουλῇ συζητήσεως θὰ προκύψῃ ἀγαθὸν τι ὑπὲρ τῆς κινδυνευούσης σταφιδοπαραγωγῆς.

Ἄτυχῶς οὐδὲν παρήγορον ἔχομεν νὰ εἰπώμεν περὶ τῆς θέσεως τῶν σερβικῶν πραγμάτων, ἅτινα μοιραίως, φαίνεται, χωροῦσι πρὸς τὴν κρισιμωτέραν αὐτῶν φάσιν. — Πᾶσαι αἱ ἐν Βελιγραδίῳ εἰδήσεις ἐπιкуроῦσι τὴν ἀπόφασιν τοῦ βασιλοπάτορος, ὅπως παρατείνῃ τὴν ἐν Σερβίᾳ διαμονὴν αὐτοῦ, καὶ μάλιστα ὅπως ἀνεπιφυλακτότερον ἐπιθεξῆς ἐνασκή τὴν ἐπιτροπὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως τῆς ὑπάτης τοῦ

κράτους ἀρχῆς, πᾶν ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐν τούτοις δικαίωμα πρὸ πολλοῦ ἐκουσίως καὶ ἐπισήμως παρητήσεται. — Ἡ πολιτεία αὕτη τοῦ κόμπος τοῦ Τακόβου, πρὸς τοῖς ἐνδεχομένοις σοβαροῖς ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἡσυχίας τῆς χώρας ἐπακολουθοῖς αὐτῆς, ἀποτελεῖ τὸ προοίμιον ἀποπειρᾶς πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς πάσαι ἀκμαζούσης ἐν Σερβίᾳ αὐστριακῆς ἐπιτροπῆς, ἀποπειρᾶς δὲ, ἢν μετ' ἀγανακτίσεως θὰ προσέβλεπεν ὁ σερβικὸς λαός, σκληρὰν πείραν λαβὼν τοῦ αὐστριακοῦ οἰκονομικοπολιτικοῦ ζυγοῦ. — Τούτων ἕνεκα ἡ πορεία τῶν σερβικῶν πραγμάτων δὲν προξενεῖ ἀγαθὴν ἐντύπωσιν παρὰ τῇ ρωσικῇ διπλωματίᾳ, ἵτις δὲν παρέλιπε, παρὰ τὴν ὑπ' αὐτῆς τηρουμένην ἐφεκτικὴν ὡς πρὸς τὰ ἰλλυρικὰ πράγματα πολιτικὴν, νὰ ποιήσῃται τὰς προσηκούσας ἐν Βελιγραδίῳ παραστάσεις. — Αὗται διὰ τὴν ἀπόλυτον χρείαν, ἣς τὸ σερβικὸν βασίλειον ἔχει τῆς ρωσικῆς προστασίας, τοσαύτην, φαίνεται, προὔξενον ἀίσθησιν παρὰ τῇ κυβερνήσει, ὥστε ἀπεφασίσθη ἡ αὐτοπρόσωπος αὐτοῦ τοῦ σέρβου πρωθυπουργοῦ εἰς Πετρούπολιν μετάδοσις πρὸς διασκέδασιν τῶν ἰδεῶν, ἃς αὐτὸς παράγει ἡ τοῦ Μιλάνου ἐν Σερβίᾳ διαμονή. — Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ἐν ᾧ σημείῳ διατελοῦσι σήμερον τὰ σερβικὰ πράγματα, ἀπὸ τῆς πολιτικῆς τῶν ἐν Βιέννῃ ἐξαρτᾶται κατὰ τὸ πλεῖστον ἡ ἀνακοπή ἢ ἐνίσχυσις τῆς χειρόνος ἐπιδόσεως αὐτῶν.

Ἡ γερμανορωσικὴ ἐμπορικὴ σύμβασις, διὰ παμφηφίας ἐπικυρωθεῖσα ὑπὸ τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ συμβουλίου παρὰ τὰ θρυληθέντα ὅτι ἐπὶ τῶν ὁμοσπονδῶν κρατῶν θὰ κατεψηφίζον αὐτῆς, ὑπεβλήθη ἤδη καὶ εἰς τὸ κοινοβούλιον, ἐνθα κριθήσεται ἡ ὀριστικὴ αὐτῆς τύχη. — Ἄλλὰ καὶ ἐκ τῆς τελευταίας ταύτης δοκιμασίας αὐτῆς πιστεύεται γενικῶς ὅτι θὰ ἐξέλθῃ νικητρία, κυρουμένη, οὐχὶ βεβαίως διὰ παμφηφίας, ὡς ἐν τῇ ὁμοσπονδιακῇ συμβουλίῳ, πάντοτε ὅμως διὰ πλειονοψηφίας, ὑπερβαίνουσας τὴν ἐξ 22 ψήφων, δι' ἣς ἐψηφίσθη ἡ πρὸς τὴν Ρουμανίαν σύμβασις, τῇ πρότυπον τῆς πρὸς τὴν Ρωσίαν. — Ἡ μεταβολὴ

αὕτη τῶν πραγμάτων ὀφείλεται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἐπιτηδεῖως διεξαχθεῖσαν συνδιαλλαγὴν τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τοῦ πρίγκιπος Βίσμαρκ, ἀφοπλισάσαν ἢ τοῦλάχιστον αἰσθητῶς ἐξασθενισάσαν τὴν ἀντιδρασὶν τῶν συντηρητικῶν, ἥτις περιορισθῆσεται κατὰ τὰ φαινόμενα εἰς τὴν ἀπὸ τῆς ψηφοφορίας ἀποκρίν τῶν μάλιστα ἰσχυρογνομόνων μελῶν τῆς μεριδὸς ταύτης, τῶν ἄλλων κομματικῶν ἀποκρώσεων διατεθειμένων ὑπὲρ τῆς ἐπιψηφίσεως τῆς συμβάσεως, καὶ ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν καθολικῶν ὀλίγων μόνον μελόντων νὰ καταψηφίσωσιν αὐτῆς.

Ἐν Ἀγγλίᾳ φαίνεται ὅτι ἐπικρατεῖ τροπὴ τις ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν δύο νομοθετικῶν Σωμάτων τοῦ βασιλείου. — Ἡ Βουλὴ τῶν κοινοτήτων, εἰς ἣν εἶχεν ἐπιτραφῆ τὸ ὑπὸ τῶν λόρδων οἰκτρῶς παραμορφωθὲν νομοσχέδιον περὶ τῶν ἐνοριακῶν συμβουλίων, δι' οὗ θεσπίσκειτο ἀποκεντρωτικώτερον σύστημα διοικήσεως, ἀπέρριψε πάσας τὰς ὑπὸ τῆς Ἄνω Βουλῆς ἐπενεχθείσας ἐπ' αὐτοῦ τροποποιήσεις καὶ ἐπιστρέφει αὐτὸ αὐθις τοῖς λόρδοις οἷον καὶ κατὰ τὴν πρώτην ὑποβολὴν αὐτοῦ ἦν αὐτό. — Ἀλλὰ δὲν εἶνε τοῦτο μόνον εἰς τὴν τοιαύτην ψῆφον τῆς Βουλῆς τῶν κοινοτήτων τὸ πρῶτον νῦν συνετέλεσε καὶ ἡ ἀντιπολιτεύσις, κατιδοῦσα ἐπὶ τέλους ὅτι, πολιτευομένη ὡς πολιτεύεται καὶ ὠθοῦσα τὴν Γερουσίαν εἰς τὴν ἀπόλυτον καὶ συστηματικὴν ἀπόρριψιν πάντων τῶν μέτρων τῆς κυβερνήσεως, καὶ αὐτῶν τῶν γενικῆν δημοτικότητα συγκεντρούντων, ἐργάζεται μόνον ὑπὲρ τῶν φιλελευθέρων, οἵτινες οὕτω διὰ ψήλαφητῶν ἐπιχειρημάτων δύνανται νὰ πείσωσι τοὺς ἐκλογεῖς ὅτι τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος τῆς Νεοκαστέλης ἐκάλυψε καὶ κώλυε ἡ μειοψηφία ἐν τῇ Βουλῇ τῶν κοινοτήτων ἀντιπολιτεύσις καὶ ἡ μεγάλη συντηρητικὴ πλειοψηφία τῆς Βουλῆς τῶν λόρδων, ὅτι δὲ πρὸς πραγμάτων τῶν φιλανθρώπων καὶ φιλελευθέρων μέτρων τῆς κυβερνήσεως ἀνάγκη ἐν ταῖς νέαις ἐκλογαῖς νὰ χορηγηθῇ αὐτῇ κοινοβουλευτικὴ δύναμις ἰκανὴ πρὸς εὐχερῆ ἐξουδετέρωσιν τῆς ἐν ἀμφοτέραις ταῖς Βουλαῖς συντηρητικῆς ἀντιδράσεως. — Τὴν σημασίαν ταύτην τῆς ψῆφου τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἐνόησαν, φαίνεται, καὶ οἱ λόρδοι τοῦτου δ' ἔνεκα κατὰ τὰς σχετικὰς εἰδησεις προτίθενται νὰ κυρώσωσι μὲν ἐπὶ τέλους ἀτροποποίητον τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος νομοσχέδιον, νὰ περιορίσωσι δὲ τὴν ἀντιδρασὶν αὐτῶν εἰς τὸ ζήτημα τῆς εὐθύνης τῶν πατρῶνων καὶ τὸ ἰρλανδικόν. — Οὕτως ἐπέρχεται μικρά τις τῶν δύο Σωμάτων προσέγγισις, δυναμένη νὰ διευκολύνῃ τὴν συζήτησιν καὶ ἐπιψηφίσιν τῶν προϋπολογισμῶν ἀμφιβάλλομεν ὅμως ὅτι κατορθωθῆσεται καὶ ἡ διαοικθασίς τῆς διὰ τῶν πραγμάτων ἐμβληθείσης τῆς βρετανικῆς λαφ' ἰδέας, ὅτι ὁ μέγιστος τῶν ἐχθρῶν τῆς μεταρρυθμίσεως τῶν θεσμῶν αὐτοῦ εἶναι οἱ τῆς Βουλῆς τῶν λόρδων καὶ τῆς τῶν κοινοτήτων συντηρητικοί, ἡ τύχη τοῦ προγράμματος τῶν ὁποίων οὕτω πάντοτε σπουδαίως ἀπειλεῖται ἐν τῷ προσεχῇ ἐκλογικῷ ἀγῶνι.

Ἡ ἰταλικὴ κυβέρνησις διετυπώσεν ἐπὶ τέλους τὴν γνώμην αὐτῆς περὶ τῶν μέσων, δι' ὧν θεωρεῖ δυνατὴν τὴν ἀνάρθωσιν τῶν οικονομικῶν πραγμάτων τῆς χερσονήσου. — Κατὰ τὴν εἰς τὴν Βουλὴν ὑποβληθείσαν σχετικὴν ἐκθεσὶν ἡ κατὰ

ὁμοῦ 150 ἑκατομύρια βελτιώσις τοῦ προϋπολογισμοῦ κράτους θὰ ἐπεδιόκετο ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως διὰ φορολογικῶν καὶ δασμολογικῶν αὐξήσεων, διὰ μετατροπῆς διαφόρων δανείων καὶ δι' οικονομικῶν ἐν τῇ ἐσωτερικῇ διοικήσει τῆς χώρας. — Περὶ ἐλαττώσεως τῶν στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν δαπανῶν οὐδὲ γὰρ ὑπάρχει ἐν τῇ ἐκθέσει. — Καὶ ὅμως πρὸς ἐφαρμογὴν τοιοῦτου προγράμματος ὁ κ. Κρίστις ἠτήσατο παρὰ τῆς Βουλῆς πλήρη ἐλευθερίαν ἐνεργείας, δικτατορικὴν τινα, οὕτως εἰ εἶναι, δύναμιν, ἣν δὲν ὤκνησαν νὰ χορηγήσωσιν αὐτῷ οἱ τοῦ ἔθνους ἀντιπρόσωποι, αὐτοὶ καταδικάζοντες εἰς ἀναστολίαν τοὺς νόμους εἰς οὗς ὀφείλουσι τὴν θέσιν αὐτῶν. — Ὅπως δὲ ποτε τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ὀλίγιστα δύναται τις νὰ προσδοκᾷ καὶ ἀπὸ τοῦ οικονομικοῦ προγράμματος τοῦ ὑπὸ τὸν κ. Κρίστιν ὑπουργεῖου, ἀφοῦ τοῦτο ἐρεῖσεται ἐπὶ αὐξήσεως τῆς καὶ ἤδη ἀφορῆτου φορολογίας, οὐδὲ θίγεται ἡ κυρία τῆς οικονομικῆς δυσπραγίας τῆς χώρας πηγὴ, ἡ ὑπερφόγκος δαπανηρὰ ἐξωτερικὴ αὐτῆς πολιτικῆ.

Ἀλλὰ τὴν σπουδαιοφανέστεραν τῶν εὐρωπαϊκῶν πολιτικῶν εἰδησῶν τῆς ληξάρσης ἐβδομάδος ἀποτελεῖ ἡ πρὸς ἐπικειμένης κατὰ μῆτριον ἐν τῇ σύγκληκῇ πόλει Ἀββαζία συνεντεύξεως τῶν τριῶν αὐτοκρατόρων. — Γνωστὸν ὅτι τὰ δύο τευτονικὰ μέλη τῆς τριπλῆς συμμαχίας, μάλιστα δὲ οἱ ἐν Βερολίνῳ, πρὸ πολλοῦ ἐπειράθησαν νὰ παρασκευάσωσι τοιαύτην τινὰ συνέντευξιν, αἱ προσπαθεῖαι δὲ αὐταὶ ἐπετάθησαν κατὰ τὴν τελευταίαν ἐν Κοπενάγη διατριβῆν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου· ἀλλ' αἱ τῆς Γερμανίας καὶ Ρωσίας σχέσεις τότε ἦσαν πάντη ἀκατάλληλοι πρὸς τοιοῦτο ἔργον. — Τοῦναντίον σήμερον ἡ τῆς ρωσογερμανικῆς ἐμπορικῆς συμβάσεως διομολόγησις, αἴρουσα τὸν διεξαγόμενον πεισματώδη τῶν δύο χωρῶν τελωνειακὸν πόλεμον, ὡς καὶ ἡ πρότερον ἤδη γενομένη αὐστρορωσικὴ προσέγγισις, εὐχερεστέραν κατέστησαν τὴν συνέντευξιν. — Ἀλλὰ τί ἐκ τῆς συνεντεύξεως ταύτης δύναται νὰ προκύψῃ; — Ἄλλοτε δι' αὐτῆς ἐπεζητεῖτο ἡ ἐξευρέσις συνεννοήσεως πρὸς ταυτόχρονον κοινὸν μερικὸν ἀφοπλισμὸν· σήμερον δὲν ἐξέλιον, τοῦναντίον μάλιστα ἐπετάθησαν οἱ λόγοι, οἱ καθιστῶντες τῇ Τριπλῇ τὸν ἀφοπλισμὸν τοῦτον ἀναγκαῖον· πιθανῶς δὲ ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦτου θὰ περιστραφῇ ἡ συνδιάλεξις τῶν δεπτῶν προσώπων, ἂν πραγματωθῇ ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος συνέντευξις αὐτῶν. — Τὸ δυσχερὲς ὅμως τοῦ πράγματος κεῖται ἐν τούτῳ, ὅτι ἡ μὲν γερμανικὴ πολιτικὴ δύναται νὰ θεωρῇ ἐφαρμοσμένον τὸ πρόγραμμα αὐτῆς καὶ νὰ κρίνῃ πρόσφορον τὸν ἀκίνδυνον ἀφοπλισμὸν, ἡ δὲ ρωσικὴ τοῦναντίον τοὺς ἐξοπλισμούςς θεωρεῖ τὸ μέσον, δι' οὗ ἐλπίζει ἥτις ὥρας ἐπιστάσης, θὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἑαυτῆς πρόγραμμα. — Τὰ συμφέροντα λοιπὸν δὲν ταυτίζονται, τοῦτο δὲ καθιστᾷ στένον ἢ ἀμφίβολον τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἐπιδιωκομένου διὰ τῆς συνεντεύξεως ταύτης σκοποῦ.

M. E. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ.

ΦΥΣΙΚΟΧΗΜΙΚΑ*

Περὶ θερμότητος.

Ἄλλ' ἀναντιρρήτως τὴν μεγίστην ἐπήνεγκεν ἀνατροπὴν εἰς τὴν μέθοδον τῶν ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων, ἴδια τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν χημικὴν σύστασιν ὡς καὶ τὴν φυσικὴν κατάστασιν τῶν εἰς μεγίστην ἀπὸ τῆς ἡμετέρας γῆς κειμένων φωτεινῶν σωμάτων, ἀστέρων καὶ λοιπῶν (φυσικὴ ἀστρονομία), ἢ κατὰ τὰς ἐρεῦνας ταύτας ἐφαρμογὴ καὶ ἢ χρῆσις τοῦ ὑπὸ τῶν Kirchhoff καὶ Bunsen κατασκευασθέντος φασματοσκοπίου, δι' οὗ καθίστανται μᾶλλον εὐδιάκριτοι αἱ πολυάριθμοι σκοτειναὶ γραμμαὶ, αἱ μετὰ τὸν διὰ τριγωνικοῦ πρίσματος τελοῦμενον διασκεδασμὸν τοῦ ἡλιακοῦ φωτός παρατηρηθεῖσαι τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Wollaston (1802), μελετηθεῖσαι δὲ μετὰ τρυσοχῆς καὶ λεπτομερῶς περιγραφεῖσαι καὶ σχεδιογραφεῖσαι ὑπὸ τοῦ Fraunhofer (1815), ἐν τῷ ἡλιακῷ φάσματι ῥαβδώσεις, μάλιστα δὲ ἀφ' ἧς ἐποχῆς (1859), διευτυώθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τῶν Kirchhoff καὶ Bunsen ἢ ὑπ' αὐτῶν ἀνακαλυφθεῖσα σχέσις τῶν σκοτεινῶν τούτων γραμμῶν πρὸς τὰς λαμπρὰς ταινίας, αἵτινες παρατηροῦνται ἐν τῷ φάσματι φλογῶν κεχρωσμένων διὰ μεταλλικῶν ἀτμῶν, διὰ σειρᾶς δὲ πειραμάτων καὶ ἐρευνῶν ἐδεδαιώθη καὶ διευτυώθη ὑπὸ τοῦ Kirchhoff ὁ θεμελιώδης νόμος ὁ ὀρίζων τὴν σχέσιν ταύτην, νόμος καθ' ὃν: ὁ λόγος τῆς ἀφ' ἑτικῆς πρὸς τὴν ἀπορροφητικὴν δύναμιν ὁμοειδῶν ἀκτίνων εἶνε δι' ἅπαντα τὰ σώματα σταθερός, ἤτοι ὅτι πᾶν σῶμα ἐκείνας τῶν φωτεινῶν ἀκτίνων ἰδίως ἀπορροφᾷ, ὡς αὐτὸ πυρακτῶθ' ἐν ἐκπέμπει.

Ἄλλὰ πολὺ πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ φασματοσκοπίου εἰς τὰς περὶ τῆς συστάσεως τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἀστέρων ἀστρονομικὰς ἐρεῦνας διάφοροι καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον αὐθαίρετοι περὶ τοῦ κεντρικοῦ σώματος τοῦ ἡμετέρου πλανητικοῦ συστήματος διευτυώθησαν θεωρίαι, ἀπὸ τῆς τοῦ Ἀναξαγόρου, θεωρησάντος τὸν ἥλιον ὡς μύδρον διὰ ὕρον, κατηγορηθέντος διὰ τοῦτο ὡς ἀθέου καὶ ἀσεβοῦς, μόλις δὲ διασωθέντος τῆ ἐπεμβάσει τοῦ ἡλίου καὶ μαθητοῦ αὐτοῦ Περικλέους τῆς ἐσχάτης τῶν ποιῶν, μέχρις τῆς τοῦ William Herschel, καθ' ὃν ὁ ἥλιος σύγκειται ἐκ σκοτεινοῦ κεντρικοῦ πυρῆνος, περιβαλλομένου ὑπὸ διαπύρου ἀερώδους περιδλήματος, τῆς φωτοσφαιρας. Ἐν τῷ μετὰ ἀναφαίνονται ὡς σταθμοὶ πρώτης τάξεως αἱ κοσμογονικαὶ ἰδέαι τοῦ Καρτεσίου, αἱ τοῦ Νεύτωνος, αἱ τοῦ Καντιου, αἱ τοῦ Laplace, περὶ ἐκάστης τῶν ὁποίων ἐπιτροπήτω ἡμῖν ἰδιαίτερος καὶ ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ ἡμετέρου χρόνου νὰ πραγματοποιῶμεν.

ΚΑΡΤΕΣΙΟΣ. — Ὁ Καρτέσιος (1596 — 1650) ἐθεώρει τὴν ἀποτελοῦσαν τὰ διάφορα οὐράνια σώματα ἕλιν διαφέρουσαν οὐχὶ κατ' εἰδικὰς ἢ ἰδιαίτερας ιδιότητας, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐπὶ μᾶλλον ἢ ἥττον διαιρετὸν καὶ κατὰ τὴν μείζονα ἢ ἐλάσσονα ταχύτητα τῆς κί-

νήσεως τῆς ἀρχικῶς δημιουργηθεῖσης ἕλης, νοουμένης κατὰ ποσὸν ἀμεταβλήτου καὶ πεπερασμένης. Ἐθεώρει τὴν ἑκτασὶν ἕλικήν, ἀπέκρουε τὴν ἰδέαν τῆς ὑπάρξεως κενοῦ μετὰ τῶν οὐρανίων ὡς καὶ τῶν γήινων σωμάτων χώρου, ἐθεώρει δὲ ταῦτα ἐν συνεχείᾳ εὐρισκόμενα διὰ τινος λεπτεπιλέπτου ἕλης ἐν ἀδιαλείπτῳ εὐρισκόμενης κινήσει, ἢν μεταδίδει αὕτη εἰς τὰ ἐν αὐτῇ ἐμβυθισμένα οὐράνια σώματα, καὶ παρεδέχετο τὴν ὑπαρξίν ἐτι ἀραιότερας ἕλης, τοῦ αἰθέρος. Ἦς τινος τὰ μέτρα κινουῦνται μετὰ ταχύτητος καταπληκτικῆς, διατυπώσας οὕτω ἐπιστημονικὴν ὑπόθεσιν, ἥτις, ὡς γνωστὸν καὶ ὡς ἀνωτέρω περὶ θερμότητος ἴδια ἐσημειώθη, ἐχρησμήυσεν ὡς βᾶσις τῶν νεωτάτων καὶ σήμερον ἐτι κρατουσῶν θεωριῶν πρὸς ἐρμηνείαν τῶν μεγάλων τῆς φύσεως φαινομένων: θερμότητος, ἠλεκτρισμοῦ, φωτός καὶ λοιπῶν.

Κατὰ τὸν Καρτέσιον ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε κατ' ἀρχὰς ποσότητά τινα ἕλης, εἰς ἣν μετέδωκε ποσὸν κινήσεως ἀμετάβλητον. Ἡ ἕλη αὕτη, συνεχῆς ὡς καὶ τὸ ὑπ' αὐτῆς κατεχόμενον διάστημα, διηρέθη εἰς διάφορα διακεκριμένα ὑπ' ἀλλήλων μέρη, ἅτινα διὰ τῆς ἀμοιβαίας αὐτῶν ἀλληλεπιδράσεως διετάχθησαν ἐν τέλει ὑπὸ τρεῖς διαφόρους μορφάς, τὴν τῶν ἕλικῶν, μᾶλλον ἀκανονιστῶν καὶ μικρῶν κεκτημένων ταχύτητα (τρίτον στοιχεῖον), ἐξ ὧν ἐχηματίσθησαν οἱ πλανῆται καὶ οἱ κομήται, τὴν τῶν πολλῶν πολυπληθεστέρων μερῶν τῆς ἀρκτικῆς ἕλης τῆς δημιουργίας, ἅτινα στρογγυλωθέντα διὰ τριβῆς ἀπετέλεσαν τὰ διάμεσα ῥευστὰ (δεύτερον στοιχεῖον), ἐν οἷς ἡ κίνησις εἶνε πολλῶν ταχύτερα, τείνουσα ν' ἀναλάβῃ τὴν κανονικὴν κυκλικὴν μορφήν καθ' ὃν τρόπον τοῦτο γίνεται ἐν τοῖς στροβίλοις τοῦ ῥέοντος ὕδατος, καὶ τελευταῖον τὴν τῶν ἀραιωτάτων μερῶν τῆς ἕλης, ἀποτελουμένης ἐκ μερῶν λεπτομερεστάτων, ἅτινα, ἀποσπασθέντα τῶν πρώτων κατὰ τὴν ἀποστρογγύλωσιν αὐτῶν, κινουῦνται μετὰ ταχύτητος ἐπιμείζονος (πρῶτον στοιχεῖον), δονοῦνται κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις, συγκεντρωμένα ὄντα κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὸ κέντρον ἐκάστου στροβίλου καὶ ἀποτελοῦντα τὸ πῦρ, περιβάλλον τὸν ἥλιον καὶ τοὺς ἀπλανεῖς. Τὸ πρῶτον τοῦτο στοιχεῖον εἰσδύει πανταχοῦ καὶ εἰς τὴν κίνησιν αὐτοῦ δέον ν' ἀποδοθῇ τὸ φῶς καὶ ἡ θερμότης, ἅτινα ἴδια παρατηροῦμεν εἰς τὰ αὐτόφωτα τῶν οὐρανίων σωμάτων.

ΝΕΥΤΩΝ. — Δεύτερος σταθμὸς πρώτης τάξεως εἶνε αἱ περὶ κόσμου ἰδέαι τοῦ Νεύτωνος (1642 — 1727), ἰδέαι οὐσιωδῶς διάφοροι τῶν τοῦ Καρτεσίου, ὧν αἱ μᾶλλον θεμελιώδεις παρέμειναν ἐν ἰσχύϊ καὶ ἐν τῇ συγχρόνῳ ἐπιστήμῃ. Ἡ θεμελιώδης καρτεσιανὴ ὑπόθεσις τῶν στροβίλων ἀφανίζεται πρὸ τῶν μετὰ μαθηματικῆς ἀκριβείας προσαρμολογούμενων εἰς τὰς ἀμέσους παρατηρήσεις θεωριῶν τοῦ Νεύτωνος, ἀφ' ἧς στιγμῆς ὁ μεγαλοφυῆς οὗτος ἀνὴρ, ἀποταξάμενος ταῖς ἰδέαις τοῦ Καρτεσίου καὶ τῆς σχολῆς αὐτοῦ, ἐθεώρησε καὶ διὰ τοῦ ὑπολογισμοῦ ἀπέδειξε τὴν περιφερικὴν τῆς Σελήνης περὶ τὴν γῆν κίνησιν καὶ τὴν τῶν πλανητῶν περὶ τὸν ἥλιον ὡς ἀμέσον ἀποτελέσμα τῆς μεταξὺ τῶν σωμάτων τούτων ἐνεργουμένης ἑλξεως, ἑλξεως ἀναλόγου πρὸς τὴν γήινην βαρῦτητα, διευτύωσε δὲ

*) Ἰδε ἀριθ. 14, σελ. 273—276.

τὸν γνωστὸν τῆς καθολικῆς ἔλξεως νόμον, καθ' ὃν αὐτὴ, γενικὴν ἀποτελοῦσα ιδιότητα τῆς ὕλης καὶ τασσομένη παρὰ τὴν ἀδράνειαν καὶ τὸ ἀδιαχώρητον αὐτῆς, ἐνεργεῖ κατ' εὐθύην λόγον τῶν μαζῶν καὶ κατ' ἀντίστροφον λόγον τῶν τετραγώνων τῶν ἀποστάσεων.

Ἐπὶ τῆ βάσει τῆς ἐπιστημονικῆς ταύτης θεωρίας, ἥτις γενικὴν ἐπὶ ἐπὶ ἀνατροπὴν εἰς τὰς περὶ τῶν διαφόρων γῆνων καὶ οὐρανίων φαινομένων ιδέας τῆς ἐπιστήμης, ἀκόπως ἠρμηνεύθησαν τὰ φαινόμενα τῶν παλιρροϊῶν, ἀποδοθέντα φυσικῶς εἰς τὴν συνδεδυασμένην ἐνέργειαν τῆς Σελήνης καὶ τοῦ Ἥλιου ἐπὶ τῶν καλυπτόντων τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς μεγάλων τοῦ ὕδατος μαζῶν, ἢ προήγησις τῶν ἰσημεριῶν, ὁρθῶς ἀποδοθεῖσα τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Bradley (1747) εἰς τὴν κωνικὴν ἐν τῷ διαστήματι περὶ τὸν ἄξονα τῆς ἐκλειπτικῆς ὀπισθοδατικῆν περιστροφὴν τοῦ γῆνον ἄξονος (nutation de l'axe de la terre), περιστροφὴν προερχομένην ἐκ τῆς ἀνίσου κατ' ἐποχὰς ἔλξεως τοῦ Ἥλιου καὶ τῆς Σελήνης (libration) ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ ἐξογκώματος τῆς γῆς — ἐξογκώματος, ὅπερ, ὡς γνωστὸν, εἶνε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς φυγοκέντρου δυνάμεως τῆς ἀναπτυσσομένης κατὰ τὴν περιστροφὴν τῆς γῆς περὶ τὸν ἑαυτῆς ἄξονα — ἐστὶ δὲ αἱ παρατηρούμεναι ἀνωμαλῖαι κατὰ τὴν περὶ τὴν γῆν περιφορὰν τῆς Σελήνης, ὧν ἀφορμὴ ἐδείχθη οὕσα ἢ ἐπὶ τῆς Σελήνης ἔλξεως τοῦ ἡλίου, ὡς καὶ αἱ ἐκ τῆς ἐπ' ἀλλήλων ἔλξεως τῶν πλανητῶν προκύπτουσαι ἀνωμαλῖαι τῆς κινήσεως αὐτῶν, τελευταῖον δὲ ἐπὶ τῆ βάσει τῆς θεωρίας ταύτης ἠρμηνεύθη καὶ ἡ κίνησις τῶν κομητῶν, οἵτινες, θεωρούμενοι μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὡς σώματα τυχαίως ἐν τῷ διαστήματι πλανώμενα, ἀπεδείχθησαν ὑπαγόμενοι, ὡς καὶ οἱ πλανῆται, εἰς τοὺς νόμους τῆς καθολικῆς ἔλξεως.¹

1) Ἄξιον σημειώσεως εἶνε ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Νεύτωνος διατυπωθεῖσα ἀρχὴ τῆς καθολικῆς ἔλξεως, καθ' ἣν αὐτὴ ἐνεργεῖται εἰς πᾶσαν ἀπόστασιν μεταξύ ἐκάστου τῶν μορίων τῶν ἐλκομένων σωμάτων ἰδίᾳ ἄνευ οὐδεμιᾶς διαμέσου ὕλης, τῆς μεταξύ τῶν πλανητικῶν σωμάτων ἐκτάσεως νοουμένης ἀπολύτως κενῆς, ἢ ἀρχῆ, λέγομεν, αὕτη εἶνε πολλῶ ἀρχαιότερα, ἀπαντῶσα ἐν ἐπιστολῇ τοῦ Pascal καὶ τοῦ Roberbal πρὸς τὸν Fermat χρονολογούμενη ἀπὸ 16 ἀυγούστου 1638 (v. ἡμ.), διατυπωθεῖσα δὲ σαφέστερον τῷ 1674, ἤτοι 12 ἔτη πρὸς τῆς ἐμφανίσεως τοῦ περιπτώτου ἔργου τοῦ Νεύτωνος Philosophiæ naturalis principia mathemat'ica. London, 1687, ὑπὸ τοῦ ἄγγλου ἀστρονόμου Hook ἐν ἰδίῳ συγγράμματι (*An attempt to prove the motion of the Earth*). οὗτινος μακρὰν περιγραφὴν ἐφιλοξήνησεν ἐν τῇ γαλλικῇ μεταφράσει τοῦ ἀνωτέρου μνημνευθέντος ἔργου τοῦ Νεύτωνος ἢ μακρησία du Châtelet ἢ μάλλον ὁ ὑπὸ τὸ ὄνομα, αὐτῆς κρουπτόμενος Clairaut (Faye, *Origine du Monde* ἐν σελ. 117). Ὁμοίως ἐκεῖναις σκέψεις τοῦ Hook, ἀναγνωσθείσας τῷ 1682 εἰς τὴν βασιλικὴν ἐταιρίαν τοῦ Λονδίνου, παραλαμβάνομεν ἐν γαλλικῇ μεταφράσει ἐκ τῆς τῷ 1810 ἐκδοθείσης ἐν Παρισίοις ὑπὸ τοῦ Charles Bossut Γερικῆς ἱστορίας τῶν μαθηματικῶν (ἐν σελ. 396 II), ἐγούσας ὅδε:

«Ἐλξιν καλῶ δύνανται ἀναγκάζουσαν ἅπαντα τὰ ὁμοιομερῆ σώματα νὰ προσεγγίζωσιν ἀλλήλα μέχρις οὗ συνενωθῶσιν . . . Ἡ δύναντις αὕτη δὲν ἀνήκει μόνον εἰς τὴν γ'ν, ἀλλ' εἰς ἅπαντα τὰ ἐν τῷ σύμπαντι ἐγκατεσπαρμένα σώματα, εἰς τὴν ἧλιον, εἰς τοὺς ἀπλανεῖς, εἰς τοὺς πρωτεύοντας καὶ δευτερεύοντας πλανήτας, ἐν γένει δὲ εἰς ἅπαντα τὰ ἐν τῷ σύστηματι τοῦ κόσμου ὑπάρχοντα σώματα . . . Ἄς μὴ εἰπωσιν ὅτι εἰσηγηθῆμαι ἐνταῦθα νέαν ἀρχὴν . . . τοῦναντίον θεωροῦ αὐτὴν ὡς τὴν οὐσιαστικωτέραν ἰδιό-

τοῦ λόγου δὲ ὄντος ἐνταῦθα περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Νεύτωνος διατυπωθέντων νόμων τῆς καθολικῆς ἔλξεως, ἀναγκαῖον εἶνε νὰ σημειωθῆ ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ μεγαλοφυῆς τοῦ 17^{ου} αἰῶνος νοῦς ὀμιλῶν περὶ τῆς φύσεως αὐτῆς ἀπεφαίνετο μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς ἐπιφυλακτικότητος, ἐπιφυλακτικότητος ὑπαγορευομένης ὑπὸ τῆς τοῦ μεγάλου φυσιοδίφου συνειδησεως τῆς παντελοῦς ἀγνοίας εἰς ἣν ὁ ἄνθρωπος εὐρίσκειται προκειμένου περὶ τῆς φύσεως τῆς ὕλης καὶ τῶν παραγουσῶν τὰς ἐν αὐτῇ φαινομένης μεταβολὰς αἰτιῶν. Καὶ τῷ ὄντι ἡ τῆς ὕλης καὶ τῶν διεπόντων αὐτὴν νόμων μελέτη ἔμμεσος καὶ οὐχὶ ἄμεσος εἶνε, τοῦτο δὲ διότι ἡ μελέτη αὕτη περιορίζεται ἐπὶ τῶν διὰ τῶν αἰσθητηρίων ἡμῶν ἀντιληπτῶν γινομένων ἰδιοτήτων τῆς ὕλης, αἱ δὲ ιδιότητες αὗται οὐδὲν ἔτερον εἶνε ἢ τρόποι καθ' οὓς ἐπὶ τῶν αἰσθητηρίων ἡμῶν ἡ ὕλη ἐπιδρᾷ. Παντὸς δὲ κριτηρίου πρὸς ἐξακριβώσιν τῆς πιστότητος τῆς διὰ τῶν αἰσθητηρίων τελουμένης διαβιβάσεως τῶν πραγματικῶν τῆς ὕλης ἰδιοτήτων ἐλλείποντος, κριτηρίου ὅλως ἀνεξαρτήτου τῶν διὰ τῶν αἰσθητηρίων διαβιβαζομένων ἡμῖν περὶ τῆς ὕλης εἰδήσεων, αὐτόδηλον εἶνε ὅτι αἱ εἰς τὴν ὕλην ἀποδιδόμεναι ὑφ' ἡμῶν ιδιότητες, καθαρῶς ὑποκειμενικαὶ οὐσαι, ἀγνωστον ἐάν ἀντιπροσωπεύωσιν πιστῶς τὰς πραγματικὰς αὐτῆς ιδιότητας. Οὕτως, ἐν παραδειγματι, αἱ ἐννοιαὶ τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ οὐδέποτε ἔχουσιν ἀπόλυτον σημασίαν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ εἰδὴν ἀπατηλαί, ἐξαρτώμεναι ἐκ τῆς φυσιολογικῆς ἢ παθολογικῆς καταστάσεως τοῦ τὴν παρατήρησιν ποιουμένου, κατὰ τὸ πλεῖστον δὲ οὐσαι ἐξαγόμενα συγκρίσεως. Ἐπίσης ἡ ἐννοια τῆς ἀπόστασεως, ἐξαρτωμένη ἐκ πλείστον ὄσων, οἷον ἐκ τῆς διαφωνίας ἢ μὴ τοῦ δι' οὗ τὸ ὄντικειμενον ὄραται διαμέσου, ἀέρος, ὕδατος, κτλ., (ἀπάτη κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀποστάσεων νήσων ἢ μεμονωμένων κορυφῶν ὄρων δι' ἀέρος αἰθρίου ἢ ὀμιχλώδους ὄρωμένων), ἐκ τῆς ὑπάρξεως ἢ ἐλλείψεως ἐπαρκῶν σημείων, σταθμῶν, μεταξύ τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ τοῦ ὀρωμένου ἀντικειμένου (ἀπάτη κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἀποστάσεως τῶν ἀστέρων, τοῦ σχήματος τοῦ οὐρανοῦ, τοῦ φαινομένου μεγέθους τῆς Σελήνης παρὰ τὸν ὀρίζοντα ἢ εἰς σφαιρικὸν ἀπ' αὐτοῦ ὕψος). Επίσης αἱ ἐννοιαὶ τῶν διαφόρων χυμῶν καὶ ὁσμῶν εἰσι τὸ πλεῖστον σχετικαί, τὰ μέγιστα ἐπηρεαζόμεναι ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν σχετικῶν ὀργάνων τοῦ γευομένου ἢ ὀσφραινομένου καὶ ἐκ τῆς συγκρίσεως αὐτῶν πρὸς ἄλλας προγενεστέρας. Αὐτὰ ταῦτα συμβαίνουν καὶ κατὰ τὴν ἀντιληψὴν τῶν διαφόρων ἴχων, οἵτινες διάφοροι κατὰ τὴν ἐντασιν καὶ τὸ ποῖον καθίστανται ἐκάστοτε ἀντιληπτοὶ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀκροατοῦ. Ἄλλὰ

τῆς τῶν οὐρανίων σφαιρῶν . . . Καθ' ἐκάστην στιγμήν καταδιούται αὕτη πρὸ τῶν ὀμμάτων ἡμῶν διὰ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς . . . ἡ ὑπάρξις αὐτῆς κεῖται ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας, τοῦλάχιστον ἐπὶ τῆς γῆς ἢ σφαιρα τῆς ἐνεργείας αὐτῆς δέον νὰ ἐκτείνηται εἰς ἀπόστασιν καταπληκτικὴν, ἄπειρον μάλιστα· ἀλλ' ἡ ἐνέργεια αὐτῆς βαίνει φθίνουσα, καθ' ὅσον ἐνεργεῖ εἰς μέτρα ἀπὸ τοῦ κέντρου τῆς ἐνεργείας αὐτῆς ἀποστάσιν . . . »

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀσφαλῶς συνάγεται ὅτι ὁ Pascal καὶ ὁ Hook ὑπῆρξαν τοῦλάχιστον οἱ πρόδρομοι τῆς νευτωνίου περὶ καθολικῆς ἔλξεως τῆς ὕλης θεωρίας.

καὶ αὐταὶ αἱ μὴ διαδιβαζόμεναι δι' ἰδιαιτέρου αἰσθητηρίου ιδιότητες τῆς ὕλης, οἷον ὁ ἠλεκτρισμός, διαφόρως ἐφ' ἐκάστου τούτων ἐπιδρῶσιν. Οὕτω τὸ κοινότατον τῶν ἠλεκτρικῶν φαινομένων, ὁ ἠλεκτρικὸς σπινθήρ, διὰ μὲν τοῦ αἰσθητηρίου τῆς ὁράσεως διαδιβάζεται ὡς φῶς, ἰδιάζον παρουσιάζον χρῶμα, ἐξαρτώμενον ἐκ τῆς οὐσίας τῶν σωμάτων, δι' ὧν ἢ ἠλεκτρικὴ σύνθεσις τελεῖται, διὰ τοῦ τῆς ἀφῆς διαδιβάζεται ἐμμέσως ὡς θερμότης, διὰ τοῦ τῆς ἀκοῆς, ὡς ξηρὸς χαρακτηριστικὸς κρότος, διὰ δὲ τοῦ τῆς ὀσφρήσεως, ὡς ἰδιάζουσα ὀσμὴ, ἢ τοῦ ὕζοντος, κτλ.

Τῆς ἀβεβαιότητος περὶ τῆς φύσεως τῆς ὕλης καὶ τῶν πραγματικῶν αὐτῆς ιδιοτήτων οὕτω καταφύρου οὔσης, οὐδόλως παράδοξον κριθήσεται ἐὰν ἀναγράψωμεν ὅτι καὶ ὁ Νεύτων, καίπερ διὰ τοῦ ὑπολογισμοῦ πεπεισμένος — ἐκ τῆς ταυτότητος τῆς πτώσεως τῆς σελλήνης πρὸς τὴν γῆν καὶ τῆς μεταξὺ τῶν δύο τούτων οὐρανίων σωμάτων ἔλξεως — περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς καθολικῆς ἔλξεως, ὠμίλησε περὶ τῆς φύσεως αὐτῆς λίαν μεμετρημένως, λίαν δὲ χαρακτηριστικαὶ καὶ διδακτικαὶ εἶνε αἱ φράσεις, δι' ὧν ἐν τῷ ἀνωτέρω μνημονευθέντι ἀθανάτῳ ἔργῳ αὐτοῦ ἀπολύτως ἀπορρίπτει τὴν ἰδέαν τῆς ἀνευ ὑλικοῦ ἢ καὶ μὴ ὑλικοῦ διαμέσου ἐνεργείας τῆς ὑπὸ τῶν πραγμάτων καθ' ἐκάστην κυρουμένης ὑπαρκτῆς ταύτης μεταξὺ τῶν ὑλικῶν σωμάτων ἔλξεως, ἦν θεωρεῖ ὡς μερικὴν ἐκφανσὶν ἐνιαΐας τινὸς παγκοσμίου δυνάμεως, ἥς ἀποτελέσματα εἶνε, πλὴν τῆς ἰδίως μηχανικῆς ἔλξεως, ἢ ἠλεκτρικῆς ἐξ ἀποστάσεως ἔλξις καὶ ἄπωσις, ἢ τοῦ φωτὸς καὶ τῆς θερμότητος ἐμφάνεια, ἢ πασῶν τῶν αἰσθήσεων ἐξέγερσις καὶ ἢ κινήσις τῶν μελῶν τῶν ζώων, κινήσις τελομένη, διαταγῆ τῆς βουλήσεως, διὰ παλμικῶν κινήσεων μεταδιδομένων διὰ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς αἰσθήσεως ὀργάνων, τῶν νεύρων, μέχρι τοῦ ἐγκεφάλου, ἐκεῖθεν δὲ διαδιβαζομένων εἰς τοῦ μῦς. Ἄλλὰ τὰ πράγματα ταῦτα, λέγει αὐτολεξεῖ, ἀδύνατον νὰ ἐρμηνευθῶσι δι' ὀλίγων λέξεων δὲν ἐγένοντο δὲ εἰσέτι ἰκανὰ πειράματα, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων νὰ εἶνε δυνατὸς ὁ ἀκριβοῦς ὁρισμὸς τῶν νόμων, καθ' οὓς τὸ παγκόσμιον τοῦτο πνεῦμα (l'esprit universel) ἐνεργεῖ.

ΚΑΝΤΙΟΣ. — Μικρὸν μετὰ τὸν Νεύτωνα καὶ τὴν Σχολὴν αὐτοῦ ἀναφαίνονται ἐπὶ τοῦ ἀστρονομικοῦ στερεώματος αἱ κοσμογονικαὶ θεωρίαι τοῦ Καντίου, τοῦ ἐξόχου τῆς Καινισδέργης φιλοσόφου, αἵτινες μετὰ τῶν τοῦ Laplace ἀπετέλουν μέχρι πρό ὀλίγου τὴν τελευταίαν τῆς ἐπιστήμης λέξιν. Αἱ θεωρίαι αὗται, καθαρῶς μηχανικαί, ἐστρηχθῆσαν ἐπὶ γεγονότων ὑπὸ τῆς παρατηρήσεως βεβαιωθέντων, ἐν οἷς τὴν πρώτην κατέχει θέσιν ἢ καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων ἀστρονόμων παρατηρηθεῖσα ταυτότης τῆς διευθύνσεως τῆς περὶ τὸν ἥλιον περιφορᾶς τῶν πλανητῶν, διευθύνσεως συμπιπτούσης πρὸς τὴν περὶ τὸν ἴδιον ἄξονα περιστροφῆν τῶν οὐρανίων τούτων σωμάτων καὶ τοῦ ἡλίου. Ἐτι δὲ ἢ μικρὰ ὄντως κλίσις τῶν τροχιῶν τῶν πλανητῶν πρὸς τὸ ἐπίπεδον τοῦ ἡλιακοῦ ἰσημερινοῦ.

Ὁ Κάντιος ἐν τῇ Φυσικῇ ἱστορίᾳ τοῦ οὐρανοῦ, βιβλίῳ ἐκδοθέντι τῷ 1755, καὶ ἐν τῷ μετὰ ὀκτῶ ἔτη ἐκδοθέντι Περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ

Θεοῦ ἔργῳ αὐτοῦ ἀναλαμβάνει τὴν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γεγονότων τούτων ἐρμηνείαν τῆς δημιουργίας τοῦ ἡλιακοῦ κόσμου καὶ τοῦ σύμπαντος, συμμορφούμενος κατὰ τοῦτο πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Καρτεσιου τὸ πρῶτον θεθεῖσαν ἀρχάν, καθ' ἣν πᾶσα κοσμογονικὴ θεωρία δεόν νὰ προσαρμόζεται οὐ μόνον πρὸς τὴν δημιουργίαν τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν μόρφωσιν τοῦ σύμπαντος ἐν γένει, οὕτινος ἐλάχιστον ἀποτελεῖ τμημα ὁ ἡμέτερος πλανητικὸς κόσμος. Ἴδου δὲ συντόμως αἱ ἐν τοῖς συγγράμμασι τούτοις διατυπούμεναι κοσμογονικαὶ τοῦ Καντίου ἰδέαι.

Τεθέντος ὅτι αἱ ἀνωτέρω ἀναγραφεῖσαι παρατηρήσεις περὶ τῆς ὁμορρύθμου κινήσεως τῶν πλανητῶν περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὸν ἴδιον αὐτῶν ἄξονα καὶ τοῦ ἡλίου περὶ ἑαυτὸν ἐκρησόμευσαν ὡς βάσις πάσης κοσμογονικῆς θεωρίας, ὅτι αὐταὶ ἐνέπνευσαν εἰς τὸν Καρτέσιον τὴν ἰδέαν τῶν στροβιλῶν, ἀποδεδειγμένου δὲ ὄντος ὅτι τὰ οὐράνια διαστήματά εἰσι κενὰ πάσης ὕλης δυναμένης νὰ μεταδώσῃ εἰς τοὺς πλανήτας τὴν κυκλικὴν αὐτῶν κίνησιν, ὁ Κάντιος, μὴ παραδεχόμενος ὅτι τὰ σώματα ταῦτα ἔλαβον τὴν κατὰ τὴν ἐφαπτομένην κίνησιν αὐτῶν ὑπ' αὐτῆς τῆς χειρὸς τοῦ δημιουργοῦ, προάγεται εἰς τὴν διατύπωσιν τῆς ὑποθέσεως αὐτοῦ, καθ' ἣν ἢ μεταξὺ τῶν πλανητῶν ἔκτασις, ἢ σήμερον κενή, ἦν ποτε πεπληρωμένη ὕλης ἐπιδικτικῆς κινήσεως κατὰ τινὰ κοινήν διεύθυνσιν. ὅτι δὲ ὑπὸ ταύτης τῆς ὕλης ἐσχηματίσθησαν διὰ τοῦ χρόνου ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν συμπύων τῇ ὕλῃ δυνάμεων καὶ ἰδία τῆς ἔλξεως οἱ πλανῆται καὶ ὁ ἥλιος. Δεχθῶμεν ὅθεν. λέγει ὁ Κάντιος, ὅτι κατ' ἀρχὰς ἢ νῦν ἀποτελούσα τὸν ἥλιον καὶ τοὺς πλανήτας ὕλη ἐπλήρου ἅπασαν τὴν μεταξὺ αὐτῶν ἔκτασιν, ὅτι δὲ εἰς τινὰ θέσιν, ἐκεῖ ἐνθα νῦν εὐρίσκεται ὁ ἥλιος, ὑπῆρχε μικρὰ τις ὑπεροχὴ πυκνότητος καὶ ἐπομένως ἔλξεως. Πάραυτα γενικὴ πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο τάσις ἐγενήθη, ἢ ὕλη βαθμηδὸν συνεπυκνώθη εἰς τὸ μέρος τοῦτο καὶ ἢ πρώτη αὕτη μᾶζα νυξήθη. Καίτοι δὲ ὕλαι διαφόρου πυκνότητος εὐρίσκοντο πανταχοῦ, ἐν τούτοις ἰδία αἱ βαρύτεραι τούτων ἠδυνήθησαν νὰ συμπυκνωθῶσιν ἐν τῇ κεντρικῇ ταύτῃ χώρᾳ τοῦ διαστήματος διότι μόναι αὐταὶ ἠδυνήθησαν νὰ διειδύσωσι διὰ μέσου τοῦ χάους ἐκείνου τῶν ελαφροτέρων ὑλικῶν καὶ νὰ προσεγγίσωσι πρὸς τὸ κέντρον τῆς γενικῆς ἔλξεως. Ἄλλ' ἐν ταῖς κινήσεσιν, αἵτινες ἔδει νὰ προκύψωσιν ἐκ τῆς ἀνίσου τῶν σωμάτων τούτων πτώσεως, αἱ παρεχόμεναι ἀντιστάσεις μεταξὺ τῶν στενοχωρούντων ἀλλήλα μορίων τῆς ὕλης δὲν ἠδύναντο νὰ ὦσιν ἐντελῶς αἱ αὐταὶ κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν, οὕτω δὲ προέκυψαν ἐντεῦθεν τῆ δὲ κἀκεῖσε πλάγια ἐκτροπαι. Εἰς τοιαύτην περίστασιν ἰσχύει ὁ γενικὸς νόμος τῆς ἀντιμεθέλξεως τῶν σωμάτων, καθ' ὃν ταῦτα μεταβάλλουσι διεύθυνσιν καὶ οἰοεὶ ἐκλέγουσι τὸν δρόμον τῆς ἐλάσσονος ἀντιστάσεως. Αἱ πλάγια αὐταὶ ἐκτροπαι ἀπολήγουσιν ἀναγκαίως εἰς κοινήν περιστροφὴν κατὰ τὴν αὐτὴν φορᾶν καὶ ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ. Καὶ αὐτὰ δὲ τὰ μέρη τῆς ὕλης, ἐξ ὧν ἐμορφώθη ὁ ἥλιος, ἐφθασαν μέχρις αὐτοῦ φέροντα ἠδὲ συνεπείᾳ τοῦ εἶδους τούτου τῆς ἐκτροπῆς τὴν περιστροφικὴν κίνησιν, οὕτως ὥστε τὸ προκύψαν δῶ-

μα, ὁ ἥλιος εὐρέθη περιστρεφόμενος περὶ αὐτὸν κατὰ τὴν αὐτὴν φερόν.

Οὕτως ὁ ἥλιακός ἡμερινός οὐδὲν ἕτερον εἶνε κατὰ τὸν Κάντιον ἢ τὸ ἐπιπέδον τῆς γενικῆς ταύτης περιστροφῆς, τὰ δὲ ἐκτὸς τοῦ ἐπιπέδου τούτου εὐρισκόμενα ὑλικά σωματῖα συνεπεῖρα τῶν νόμων τῆς ἑλξέως ἠναγκάσθησαν νὰ κινηθῶσι πρὸς συνάντησιν αὐτοῦ κατὰ τὴν περιστροφικὴν αὐτῶν κίνησιν καὶ νὰ συμπτυκνωθῶσιν, ἰδίᾳ περὶ τὴν κεντρικὴν ζώνην. Οὕτω τὸ ἀρχικὸν σύστημα εὐρίηται μετασχηματισθὲν διὰ συνδυασμοῦ τῶν νόμων τῆς ἑλξέως καὶ τῆς ἀντιστάσεως εἰς ἕτερον σύστημα, ἐν ᾧ ἅπαν τὸ μεταξὺ δύο παραλλήλων καὶ εἰς μικρὰν ἀπὸ τοῦ κέντρου τοῦ ἡλίου ἀπόστασιν κειμένων ἐπιπέδων διάστημα διατρέχεται ἑλευθέρως ἐπὶ σωματίων κινουμένων κατὰ κύκλους μετὰ ταχύτητος σχετικῆς πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ κέντρου ἀπόστασιν αὐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ αἱ ἀμοιβαῖαι αὐτῶν ἀντιστάσεις εἰσὶν ἐνταῦθα λίαν ἀσθενεῖς, ἢ κατάστασις αὐτῆ θὰ διήρκει ἐπ' ἀόριστον, ἐὰν μὴ ἐπενέβαιεν ἡ ἑλξις, τροποποιούσα τὴν κατάστασιν ταύτην καὶ παρέχουσα γένεσιν εἰς νέους σχηματισμούς, τοὺς πλανήτας. Τῷ ὄντι, ἐπειδὴ τὰ παρακείμενα σωματῖα διαγράφουσι κύκλους σχεδὸν ἴσους καὶ παραλλήλους, εὐρίσκονται ταῦτα εἰς σχετικὴν πρὸς ἄλληλα ἡρεμίαν· τότε δέ, ἐὼν κέντρον τι επικρατεστέρως ἑλξέως ἀναφανῆ, τὰ παρακείμενα σωματῖα θὰ κινηθῶσι πρὸς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο καὶ θὰ σχηματίσῃσι μᾶζαν, ἥς ἡ ὄλων ἐξουσα ἑλξις ἐπεκταθήσεται, νέα δὲ ὑλικά συγκεντρωθήσονται ἐξ ἀποστάσεων μεγαλειτέρων. Προφανῶς δὲ τὰ οὕτω σχηματιζόμενα σώματα θὰ κινῶνται κυκλικῶς περὶ τὸν ἥλιον ὡς καὶ τὰ ἀρχέγονα αὐτῶν συστατικά.

H. Γ. ΒΑΣΑΜΑΚΗΣ.

(Ἀκολουθεῖ).

ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ.

ΠΟΙΚΙΛΗ ΔΙΑΛΕΞΙΣ.

Καὶ ἡ παραβολὴ τοῦ Ἀσώτου, ἡ σήμερον ἀπ' ἄμβωνος ἀναγινωσκομένη, τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν συγχώρησιν βάσιν ἔχει. Ἐκ τῶν δύο υἱῶν τοῦ αὐτοῦ πατρὸς, ὁ μὲν νεώτερος λαβὼν τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς πατρικῆς οὐσίας ἀπέδημυεν εἰς χώραν μακράν, ἐν ᾗ διεσκόρπισε αὐτὴν ζῶν ἀσώτως, ὁ δὲ πρεσβύτερος ἔμενε παρὰ τῷ πατρὶ, ἐκπληρῶν πάσας τὰς ἐντολάς αὐτοῦ καὶ ἐργαζόμενος. Ὁ ἄσωτος υἱὸς συνελθὼν μετάνοεῖ καὶ προσέρχεται τῷ πατρὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐπικαλούμενος, ὅπερ φανεροῦ χαρακτῆρα κατὰ βάθος ἀγαθόν, ἀποπλανηθέντα, ὁ δὲ πατὴρ ἐπίσης ἀγαθὸς χαρακτῆρ, δὲν ἀποπέμπει, δὲν ἐπιπλήττει τὸν υἱόν, ἀλλ' ἀνοικταῖς ἀγκάλαις δέχεται αὐτὸν καὶ διατάσσει ὅπως θύσωσιν οἱ δούλοι αὐτοῦ τὸν μόνον τὸν σιτευτὸν καὶ εὐφρανθῶσι πάντες, ὅτι ὁ υἱὸς αὐτοῦ οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε καὶ ἀπο-

G. E. LESSING.

ΛΑΟΚΟΩΝ*

*H

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

Καθ' ὃν δὲ τρόπον ἐν τῷ ἐν Ρώμῃ ναῷ ἐλατρεύετο δὲν ἐλατρεύετο πανταχοῦ, οὐδὲ ἐν αὐτῇ τῇ Ἰταλίᾳ, πρὶν ἢ ἰδρῶσιν τὸ ἱερὸν τοῦτο ὁ Νουμάς. Ὁ Νουμάς δὲν ἤθελε νὰ γνωρίσῃ θεότητα ὑπὸ ἀνθρωπίνῃ ἢ καὶ ἠθιωδῇ μορφήν παριστανομένην καὶ ἐν τῷ ἑξῆς συνίστατο ἀναμφιβόλως ἡ μεταρρύθμισις, ἦν ἐν τῇ λατρείᾳ τῆς Ἑστίας εἰσῆγαγεν, ὅτι ἐξωστράκιδεν ἀπ' αὐτῆς πᾶσαν προσωπικὴν ταύτης παράστασιν. Καὶ αὐτὸς ἐτι ὁ Ὀβίδιος γνωρίζει ἡμῖν ὅτι πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Νουμά ὑπῆρχον ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς ἀγάλματα τῆς Ἑστίας, ἅτινα ἐν καιρῷ τῆς μητρόσεως τῆς ἱερείας αὐτῆς Σουλβίας ἐξ αἰδημοσύνης ὑψώσαν τὰς παρθενικὰς χεῖρας πρὸ τῶν ὀμμάτων αὐτῶν! Ὅτι δὲ

*) Ἰδε ἀριθ. 14, σελ. 263—284.

1) Fast libr III. V. 45. 46.

Sylvia fit mater: Vestae simulacra feruntur
Virgineas oculis opposuisse manus.

Κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον εἶδει ὁ Σπένς νὰ συγκρίνῃ αὐτὸν μετὰ τοῦ Ὀβιδίου. Ὁ ποιητὴς ποιεῖται λόγον περὶ διαφόρων ἐποχῶν, ἄλλοτε μὲν περὶ τῶν πρὸ τοῦ Νουμά χρόνων, ἄλλοτε δὲ περὶ τῶν μετ' αὐτόν. Ἐν τοῖς πρώτοις ἐλατρεύετο αὐτὴ ἐν Ἰταλίᾳ ὑπὸ προσωπικῆς μορφῆς, ὡς ἐν Τροίᾳ, ὁπόθεν καὶ μετήγαγε τὴν λατρείαν αὐτῆς ὁ Αἰνείας.

— Manibus vittas, Vestamque potentem

Aeternumque adytis effert penetralibus ignem:

λέγει ὁ Βιργίλιος περὶ τοῦ πνεύματος τοῦ Ἐκτορος ἀφοῦ συνεβούλευσε φυγῆν τῷ Αἰνείᾳ. Ἐνταῦθα ἐκφραστικῶς διακρίνεται τὸ

λωλὸς ἦν καὶ εὐρέθη. Τὸ θέμα ὅπερ ἔχει ἡ παραβολὴ αὐτῆ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐρειδόμενον ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ εὐαγγελίου τοῦ συγχωρεῖν τὸν ἐν μετανοίᾳ προσερχόμενον, ἐστὶ κοινωκόν. Ὁ υἱὸς ἕνεκα τοῦ ἀσθενοῦς χαρακτῆρος, ἕνεκα ἀποπλανήσεως ὑπὸ ὁμιλιῶν κακῶν, ἕνεκα ἴσως σφαλμάτων — διατὶ ὄχι — τοῦ ἰδίου πατρὸς ἢ καὶ τῆς μητρὸς, ἐκτρέπεται τῆς εὐθείας ὁδοῦ καὶ διαπράττει τὸ κακόν. Ὁ πατὴρ, ὁ καλὸς βεβαίως, πᾶσαν προσπάθειαν θὰ καταβάλῃ ὅπως σώσῃ τὸ ἴδιον τέκνον, ἐπαναγάγῃ αὐτὸ εἰς τὴν ὁδόν, ἀφ' ἧς ἀπεμακρύνθη, ἐτι δὲ μᾶλλον χαρήσεται καὶ ἀνοικταῖς ἀγκάλαις δεχθήσεται αὐτόν, ἐκουσίως ἐπανερχόμενον καὶ διὰ τὸ ἴδιον σφάλμα μετανοῶντα. Θὰ ἦτο παράδοξον ἂν πατὴρ τὸν υἱὸν ἀσθενοῦντα σωματικῶς περιποιῆται καὶ θεραπεύῃ, δὲν πράττει δὲ τὸ αὐτό, ἀσθενοῦντα αὐτὸν ψυχικῶς, ἀλλ' ἀποπέμπει αὐτόν καὶ θεραπευθέντα ἀποδιώκει. Ἡ κοινωκὴ βίασις τῆς παραβολῆς τοῦ Ἰησοῦ εἶναι αὕτη, ἀποδείκνυται ἡ λύσις διὰ τοῦ ἔλεους, διὰ τῆς ἐξαγνίσεως τοῦ ἀσώτου τοῦ ἐν ταῖς πατρικαῖς ἀγκάλαις ριθθέντος. Οὐδεὶς δὲ δικαιοῦται νὰ ψεῖξῃ τὸν πατέρα, οὐδ' υἱὸς αὐτοῦ κἂν ἢ ἐπίσης ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ διαγωγῇ, διότι ὁ πατὴρ ἐνήργησεν ὡς τοιοῦτος κατ' αὐτὰς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ Χριστοῦ, ὅτι ὁ υἱὸς αὐτοῦ νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησεν, ἀπολωλὸς ἦν καὶ εὐρέθη, θὰ ἀπεδεικνύετο οὐχὶ πατήρ, οὐχὶ ἄνθρωπος ἄλλως ἐνεργῶν. Ὁ Δουμάς υἱὸς μετὰ τὸν Χριστόν

καὶ ἐν τοῖς ναοῖς, οὓς ἡ θεὸς ἐκτὸς τῆς πόλεως ἐν ταῖς ρωμαϊκαῖς ἐπαρχίαις ἐκέκταντο, ἡ λατρεία αὐτῆς δὲν ἐτελεῖτο καθ' ὀλοκλήριαν, ὃν τρόπον ταύτην ὤρισεν ὁ Νουῖ αῖς, τοῦτο φαίνεται καταδεικνύουσαι διάφοροι ἐπιγραφαί, ἐν αἷς γίνεται μνεῖα ἐνὸς Pontificis Vestae.¹ Καὶ ἐν Κορίνθῳ πρὸς τούτοις ὑπῆρχε ἱερὸν τῆς Ἑστίας ἄνευ οἰουδῆποτε ἀγάλματος, μετ' ἀπλοῦ δὲ μόνον βωμοῦ, ἐφ' οὗ προσεφέροντο θυσιάαι τῆ θεᾶ.² Ἄλλ' ἔνεκα τούτου δὲν εἶχον ἄρα γε οἱ Ἕλληνας παντελῶς ἀγάλματα τῆς Ἑστίας; Ἐν Ἀθήναις ὑπῆρχε τοιοῦτον ἐν τῷ πρυτανείῳ παρὰ τῷ ἀγάλματι τῆς Εἰρήνης.³ Οἱ Ἰσθαῖοι ἐφήμιζον ἐν τοιοῦτο, ὅπερ παρ' αὐτοῖς ἐν ὑπαίθρῳ ἴστατο καὶ ἐφ' οὗ οὔτε χιῶν οὔτε βροχὴ ποτὲ ἐπιπτε.⁴ Ὁ Πλίνιος ποιεῖται μνεῖαν ἐνὸς καθημένου, ἔργον δὲ τοῦ Σκόπα καὶ ὅπερ ἐν τῇ ἐποχῇ αὐτοῦ εὐρίσκετο ἐν τοῖς κήλοις τοῦ Σερβιλίου ἐν Ρώμῃ.⁵ Ὑποθεθῆσθαι ὅτι δυσκόλως δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν ἀλλήλῃν Ἑστίαδα ἀπὸ Ἑστίας ἐπειτα ἄρα ἐκ τούτου ὅτι καὶ οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἠδύνατο ἢ καὶ δὲν ἠθελον παντελῶς νὰ διακρίνωσι τοῦτο; Γνωρίσματα τινα συνηγοροῦσι προδήλως ὑπὲρ τῆς μιᾶς μᾶλλον ἢ τῆς ἑτέρας. Μόνον ἐν τῇ χειρὶ τῆς θεᾶς δυνάμεθα νὰ ἐκκάσωμεν τὴν ὑπαρξίν τοῦ σκίπτρου, τῆς θαδὸς καὶ τοῦ παλλαδίου. Τὸ τύμπανον, ὅπερ προσθέτει

αἰώνιον πῦρ ἀπὸ αὐτῆς ταύτης τῆς Ἑστίας ἢ τοῦ ἀγάλματος αὐτῆς. Ὁ Σπένς δὲν ἀνέγνω μεθ' ἱκανῆς προσοχῆς τοὺς ρωμαίους ποιητὰς ὥστε νὰ βοηθῆθῃ παρ' αὐτῶν, διότι τὸ χωρίον τοῦτο διέφυγεν αὐτόν.

1) Lipsius de Vesta et Vestalibus cap. 13.

2) Παισαν. Κορίνθ. Κεφ. ΑΕ. σ. 198. Ἐκδ. Kuhn.

3) Αὐτ. Ἀττικ. κεφ. Η' σ. 41.

4) Πολυβ. Ἱστορ. Βιβλ. ΙΣΤ' § 41. Τ. II. σ. 443 Ἐκδ. Ernest.

5) Plinius lib. XXXVI sect. 4. p. 727. Edit. Hard.

ἐξαγνίζων τὴν πατέρα ἐν τῇ γνωστῇ κωμῳδίᾳ αὐτοῦ *Père Prodiges* ταυτὸ πράττει, ἀλλ' ὁ Δουμᾶς ἐξήγησε πολλὰ, ἀποδεικνύμενος εὐαγγελικώτατος. Ὁ Δουμᾶς ἔχει καρδίαν. Ὁ Χριστὸς εἶνε πολυελεῖς, πολυεὐσπλαγγχος Θεός· συγχωρεῖ τὸν ἀδελφὸν ἐβδομηκοντάκις ἑπτὰ ἁμαρτήσαντα, συγχωρεῖ τὴν μετανοοῦσαν Μαγδαληνὴν, συγχωρεῖ τὸν τελώνην, συγχωρεῖ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τοὺς κακοποιήσαντας αὐτόν, συγχωρεῖ τὸν ἄσωτον υἱὸν μετανοοῦντα. Ἰδοὺ ὁ Χριστὸς!

Ὡς ἐγράψαμεν ἐν τῇ προτέρᾳ ἡμῶν διαλέξει, τῇ 315 ἴσταμένου μηνὸς ἐγένετο ἐν τῇ γαλλικῇ ἀκαδημίᾳ ἡ ἐπίσημος καὶ πανηγυρικὴ ὑποδοχὴ τοῦ νέου ἀθανάτου κ. Ferdinand Brunetiere, ἐπιφανοῦς κριτικοῦ καὶ φιλολόγου, ἄρτι δὲ διορισθέντος διευθυντοῦ τῆς «Revue des Deux Mondes» εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ τέως τοιοῦτου François Buloz, ἀποχωρήσαντος. Κατὰ τὴν ὑποδοχὴν ταύτην παρῆν ἄπειρος κόσμος, ὅπερ φανεροῦ ὅπουσον ἐνδιαφέρον τρέφουσιν ἐν τῇ παγκοσμίῳ πόλει ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἀκροαμάτων τε καὶ θεαμάτων, ἐν τῷ κόσμῳ δὲ τούτῳ εὐρύτατα ἀντεπροσωπεύετο τὸ ὄρατον φύλον. Ὡς γνωστόν, κατὰ τοὺς κανονισμοὺς τοῦ σοφοῦ ἰδρύματος, τοῦ ἀρρήκτως συνδεδεμένου τῇ πνευματικῇ σταδιοδρομίᾳ τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους, ὁ εἰσερ-

αὐτῇ ὁ Κωδινός, ἀρμόζει αὐτῇ ἴσως ὡς τῇ γῆ μόνον ἢ ὁ Κωδινός ἠπατάτο τὴν ὄψιν!

Γ'.

Καὶ ἕτερον παράδοξον παρὰ τῷ Σπένς παρατηρῶ, ὅπερ σαφῶς δεῖκνυσι πόσον ὀλίγον οὗτο θὰ ἐσκέφθη περὶ τῶν ὁρίων τῆς τε ζωγραφικῆς καὶ ποιήσεως.

«Παράδοξον, λέγει οὗτος, ὅτι οἱ ποιηταὶ ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν εἰς τὰς Μούσας ἐν γένει ἀναγομένων παρίστανται τοσοῦτον φειδωλοὶ καὶ φειδωλότεροι ἢ ὅσον θὰ ἐπερίμενέ τις ἀπ' αὐτῶν, προκειμένου περὶ θεῶν, πρὸς ἃς ταλικάυτας ἔχουσιν ὑποχρεώσεις.»²

1) Γεωργ. Κωδινός, περὶ τῶν πατρῶν Κων/πόλεως. Ἐκδ. Βενετ. σ. 12. Τὴν γῆν λέγουσιν Ἑστίαν, καὶ πλάττουσι αὐτὴν γυναικα. τύμπανον βαστάζουσαν, ἐπειδὴ τοὺς ἀνέμους ἢ γῆ ὑφ' αὐτὴν συγκλείει. Ὁ Σουίδας (ἐξ αὐτοῦ, ἢ καὶ ἀμφοτέρω ἐξ ἀρχαιότερου τινός) λέγει ἐν τῇ λέξει «Ἑστία» ἐπίσης τὸ αὐτό. «Γυναικα πλάττουσι τὴν γῆν, τύμπανον βαστάζουσαν ἐπειδὴ τοὺς ἀνέμους ἢ γῆ ὑφ' αὐτὴν συγκλείει». Ἡ αἰτιολογία εἶναι κάπως ἀνεπιτυχῆς. Μᾶλλον εὐπρόσδεκτον ἦθελον εἶσθαι ἐὰν ἐλεγεν ὅτι ἐδόθη αὐτῇ τύμπανον, διότι οἱ ἀρχαῖοι ἐν μέρει ἐπίστευον ὅτι τὸ σχῆμα αὐτῆς τυμπανοειδὲς εἶναι. (Πλουτάρχ. Τὰ ἀρεσκ. τῆς φιλοσοφ. κεφ. 10). Ἄλλ' ὁ Κωδινός δὲν ἐσφάλετο ἴσως ὡς πρὸς τὸ σχῆμα, ἢ ἐν τῷ ὀνόματι, ἢ καὶ ἐν ἀμφοτέροις. Ἴσως ἤγνοιε νὰ δώσῃ καλλιτέραν ὀνομασίαν τοῦ τυμπάνου εἰς ἐκεῖνο, ὅπερ εἶδε φέρουσαν τὴν Ἑστίαν ἢ ἤκουσε τοῦτο ὀνομαζόμενον τύμπανον, μηδὲλως δυνάμενος νὰ θεωρήσῃ αὐτὸ ὡς διάφορον τοῦ ὄργανου, ὅπερ ἡμεῖς στρατιωτικὸν τύμπανον καλοῦμεν. Τύμπανα ὅμοια ἦσαν καὶ εἶδη τροχῶν:

Hinc radios trivere rotis, hinc tympana plaustris.

Agricolae —

(Virgilius Georgie lib. II V. 444). Ὅμοιον τοιοῦτω τροχῷ μοι φαίνεται τὸ ἐν τῇ Ἑστίᾳ τοῦ Fabretti δεικνυόμενον (Ad Fabuliam Iliades p. 334) ὅπερ ὁ σοφὸς οὗτος ἐκλαμβάνει ὡς χειρόμυλον.

2) Polymetis Dial VIII p. 91.

χόμενος νέος ἀκαδημαϊκὸς ὀφείλει νὰ πλέξῃ τὸ ἐγκώμιον ἐκείνου ἐν θανάτῳ διεδεξάτο. Ὁ Brunetiere διεδεξάτο τὸν ἐξοχὸν δημοσιολόγον John Lemoine, ἐφ' ᾧ καὶ αὐτοῦ τὸ ἐγκώμιον ἐποιήσατο διὰ γλώσσης σθεναρᾶς καὶ σαφοῦς καὶ μετὰ παρρησίας μεγάλης, διακρινούσης ἀείποτε τὴν ἐνδοξὸν νῦν ἀκαδημαϊκόν. Ὁμιλῶν δὲ περὶ δημοσιογράφου καὶ τὸ ἐγκώμιον αὐτοῦ πλέκων, ἀφιέρωσεν ἱκανὸν μέρος τοῦ λόγου αὐτοῦ εἰς συγκρίσιν οἰονεῖ τῆς προτέρως καὶ τῆς νῦν δημοσιογραφίας, τοῦ John Lemoine καὶ τῶν τῆς σήμερον, παραστήσας ἐκείνην μὲν πεπνυμένην καὶ σοφὴν, ταύτην δὲ ὑποδουλωθεῖσαν εἰς τὴν actualité, εἰς τὴν μετάδοσιν τῶν νέων, ἄνευ μελέτης ὡς ἄλλοτε τῶν ζητημάτων. Οὕτως ὁ σοφὸς καὶ εἰλικρινὴς λόγος τοῦ Brunetiere, ὡς προσήκει νὰ μελετηθῇ καὶ παρ' ἡμῶν καὶ μάλιστα παρὰ τῶν ἐν Ἑλλάδι δημοσιογραφούντων, ὡς πολλὰ τὰ διδακτικὰ ἐνέχων, προκάλεσεν ἀληθῆ θύελλαν ἐν Παρισίῳ, τὸ δὲ ὄνομα τοῦ ἐξόχου κριτικοῦ, ὅπερ ἀπὸ μηνῶν ἀνὰ τὸ στόμα πάντων ἐφέρετο, ἀνεστηλώθη ἐν πάσαις ταῖς ἐφημερίσιν, ἄρθρα ἐπὶ ἄρθρων γραφύσαις καὶ συζητούσαις τὰς ἰδέας αὐτοῦ καὶ τὰ κατὰ τὴν γαλλικὴν δημοσιογραφίαν. Σημειωτέον ὅτι ὁ κ. Brunetiere, ἀφορμὴν λαμβάνων ἐκ τοῦ John Lemoine, ἀναγράφει τὰς γνώσεις, ἃς πᾶς δημοσιογράφος δεόν νὰ ἔχῃ, καὶ ἀποφαίνεται γνώμην ὑπὲρ τῶν εἰδικότητων, οἷος ἦν ὁ διάσημος δημοσιογράφος, ὃς τὸ ἐγκώμιον ἐπλέξε,

Τί άλλο τοῦτο σημαίνει ἢ τὴν ἐκπληξιν αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ὅτι οἱ ποιηταὶ, ὁμιλοῦντες περὶ αὐτῶν, οὐδόλως πράττουσι τοῦτο διὰ τῆς βωδῆς γλώσσης τῶν ζωγράφων; Διὰ τοὺς ποιητὰς ἡ Οὐρανία εἶναι θεὰ τῆς ἀστρονομίας ἐκ τοῦ ὀνόματος καὶ τῶν πράξεων δηλοῦνται καὶ τὸ ὑπόγρημα αὐτῆς. Ἴνα δὲ ταύτην ὁ τεχνίτης εὐδιάκριτον καταστήσῃ ἀναγκάζεται νὰ παραστήσῃ δεικνύουσάν τι διὰ δείκτου ἐπὶ οὐρανοῦ τινὸς σφαιρας· ὁ δείκτης οὗτος, ἡ οὐράνιος αὐτὴ σφαῖρα καὶ αὐτὴ ἡ στάσις αὐτῆς ἀποτελοῦσι τὰ ἴδια αὐτῆς γράμματα, δι' ὧν ἀφίησιν ἡμᾶς νὰ συνθέσωμεν τὸ ὄνομα — Οὐρανία. Ὅταν ὅμως ὁ ποιητὴς θέλῃ νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ Οὐρανία ἀπὸ μακροῦ προεῖδεν ἐκ τῶν ἀστέρων τὸν ἴδιον θάνατον:

Ipsa diu positis lethum praedixerat astris
Uranie!—

διατί, τὸν ζωγράφον ὑπ' ὅσιν λαμβάνων, νὰ προσθέσῃ καὶ τάδε: Ἡ Οὐρανία, τὸν δείκτην ἔχουσα ἀνὰ χεῖρας καὶ τὴν οὐρανίαν σφαῖραν πρὸ αὐτῆς; Τοῦτο δὲν θὰ ἦτο τὸ αὐτὸ ὡς ἐάν τις, καὶ δυνάμενος στεντορεία τῆ φωνῆ νὰ ὁμιλῇ, ἐποίητο οὐχ' ἦτον συγχρόνως χρῆσιν καὶ τῶν σημείων, ἅτινα οἱ βωδοὶ ἐξ ἐλλείψεως φωνῆς ἐφεύρων μεταξύ αὐτῶν.

Τὴν αὐτὴν ἐκπληξιν ἐκφράζει ὁ Σπένς καὶ διὰ τὰ ἠθικὰ ὄντα ἢ ἐκείνας τὰς θεότητες, ἃς οἱ ἀρχαῖοι προτάσσοσι ταῖς ἀρεταῖς καὶ τῆ καθοδηγήσει τοῦ ἀνθρώπου βίου. «Ἀξιοπαρατήρητον εἶναι, λέγει, ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ποιηταὶ πολλῶ ὀλιγώτερα περὶ τῶν ἀρίστων ἠθικῶν τούτων ὄντων ἀναφέρουσιν ἢ ὅσα θ' ἀνεμένε τις. Οἱ τεχνῖται πλουσιώτεροι τυγχάνουσιν ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην, ὁ δὲ θέλων νὰ μάθῃ πόσῃν ἐπίδειξιν ἕκαστον τούτων ἐποίητο, ἃς συμβουλεύθηβ τὰ νομί-

1) Statius Theb. VIII. v. 551.

2) Polym. Dial. X. p. 137.

3) Polym. Dial. X. p. 137.

διότι βεβαίως οὐδεὶς πάνσοφος, οὐδεὶς Ἀριστοτέλης σήμερον. Ἀπαιτοῦσι νῦν, ὡς παρ' ἡμῖν συμβαίνει, ὁ δημοσιογράφος νὰ γράφῃ ἐν πάσῃ ταχύτητι, μὴ ἀναγινώσκων ὅ,τι ἀνωτέρω ἔγραψε, διότι τοῦτο ἐλήφθη ἤδη ὑπὸ τοῦ στοιχειοθέτου, περὶ παντὸς θέματος, ἔστω καὶ περὶ παθολογίας, ἀνευ μελέτης, ἀνευ προπαρασκευῆς, ἀλλ' εἰς τὴν στιγμήν. Ἐννοεῖται ὅτι ἐκ τούτων πολλὰ προσέρονται σφάλματα, ἐφ' ᾧ πολλάκις ἀναγινώσκει τις νόστιμα περὶ φιλολογικῶν ἢ ἐπιστημονικῶν θεμάτων, ἀποδεικνύοντα ὅτι ὁ γράφων οὐδὲ τὰ στοιχεῖα κέκτηται τοῦ θέματος περὶ οὗ πρόκειται· ἐκ τούτου κρίσεις περὶ φιλολογικῶν ἢ ἐπιστημονικῶν καὶ θεατρικῶν ζητημάτων ἀβάσιμοι, ἀξιώσεις μὲν προβάλλουσαι μεγάλας, χρῆζουσαι ὅμως αὐταὶ αὐταὶ ἐλέγχου μείζονος τοῦ ἐλεγχομένου. Ἰδοὺ ἡ ἀλήθεια!

Τὸν Brunetière, κατὰ τὴν τάξιν ἀντεφώνησεν, ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ, ὁ πρὸς τοῦτο ἐκλελεγμένος κόμης d'Haussenville, πλέξας τὸ ἐγκώμιον αὐτοῦ Ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ ἐγκωμίου τούτου προκύπτει τὸ σθένος τοῦ νέου ἀκαδημαϊκοῦ. Ἀφικόμενος κατὰ τὸ 19ον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ὁ νῦν ἐξιμνούμενος εἰς Παρισίους, πρὸς συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ, ἀπερίφθη τοῦ Διδασκαλείου καὶ οὐδαμῶς ἔτυχε διπλώματος Ἀκροσάμενος ὅμως τοῦ Gaine καὶ μελετῶν ἀδιακόπως κατώρθωσε νὰ πλουτίσῃ τὸν νοῦν αὐτοῦ διὰ πολλῶν φιλολογικῶν γνώσεων. Ἀ-

σματα τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων. Οἱ ποιηταὶ ὁμιλοῦσι μὲν περὶ τῶν ὄντων τούτων δυσχρότερον, ἢ περὶ προσώπων, ἐν γένει ὅμως οὗτοι ἐλάχιστον λόγον ποιοῦνται περὶ τῶν προσόντων αὐτῶν, τῆς ἐνδυμασίας καὶ τῆς λοιπῆς ὄψεως».

Προσωποποιῶν ὁ ποιητὴς ἀφρημένα ὄντα, ἱκανῶς χαρακτηρίζει ταῦτα διὰ τῶν πράξεων καὶ τοῦ ὀνόματος. Ὁ καλλιτέχνης ὅμως στερεῖται τῶν μέσων τούτων. Ἀναγκάζεται λοιπὸν νὰ παραστήσῃ τὰ πεπροσωποποιημένα αὐτοῦ ἀφρημένα ὄντα ὑπὸ φαντασιώδεις ἐξεικονίσεις, δι' ὧν ταῦτα εὐδιάκριτα καθίστανται. Ἐπειδὴ δὲ αἱ φαντασιώδεις αὐταὶ ἐξεικονίσεις, ἀλλοῖόν τι οὔσαι, ἄλλο σημαίνουσι, καθιστῶσι τὰ ὄντα ταῦτα ἀλληγορικὰ μορφάς.

Γυνή, κρατοῦσα χαλινὸν εἰς τὴν χεῖρα καὶ ἑτέρα, ἐπὶ κίονος ἐρειδομένη, ἀποτελοῦσιν ἐν τῇ καλλιτεχνίᾳ ἀλληγορικὰ ὄντα. Ἡ παρὰ τῷ ποιητῇ ὅμως μετριότης καὶ σταθερότης εἰσὶν οὐχὶ ἀλληγορικά, ἀλλ' ἀπλῶς πεπροσωποποιημένα ἀφρημένα ὄντα.

Αἱ παρὰ τῷ καλλιτέχνῃ φαντασιώδεις ἐξεικονίσεις τῶν ὄντων ἐπενοήθησαν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, καθόσον οὗτος δι' οὐδενὸς ἄλλου μέσου δύναται νὰ καταστήσῃ καταληπτὸν τί ἢ μορφήν αὐτὴ ἢ ἐκείνη σημαίνει. Διατί ὅμως νὰ ἐπιτρέψῃ ὁ ποιητὴς νὰ πιέσῃ ἑαυτὸν ἐκεῖνο, εἰς ὃ ἡ ἀνάγκη ὀθεῖ τὸν καλλιτέχνην, ἐνῶ ὁ ποιητὴς οὐδὲν περὶ τῆς ἀνάγκης ταύτης γινώσκει; Ἐκεῖνο δ' ὅπερ τοσοῦτον ἐκπλάττει τὸν Σπένς δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς κανὼν τῶν ποιητῶν. Τὰς τῆς ζωγραφικῆς ἀνάγκης οὐδαμῶς ὀφείλουσιν οὗτοι νὰ καθιστῶσιν ἴδιον πλοῦτον, οὐδὲ νὰ θεωρῶσι τὰ μέσα, ἅτινα ἡ τέχνη ἐφεύρεν, ἵνα τὴν ποίησιν ἀκολουθήσῃ, ὡς τελειότητας, ἃς ἐδικαιοῦντο νὰ φθωνῶσιν.

(Ἀκολουθεῖ).

ΟΛΓΑ ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ.

γαπῶν τὸ θέατρον καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ἔχῃ εἰσιτήριον καθ' ἐκάστην, κατελέθη ἐν τοῖς ὀρισμένοις ὅπως χειροκροτῶσι τὰ νέα ἔργα (claque), ἀπερ πολλάκις οὐχὶ ἄξια χειροκροτήσεως ἦσαν. Ἐξεδιέθη ὅμως ἀσπόνδως ὡς δραματικὸς κριτικὸς. Δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ παρακολουθήσωμεν ἐνταῦθα τὸν κόμητα Haussonville ἐν τῷ ἐγκωμίῳ τοῦ Brunetière, ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παραλείψωμεν ὅτι ὁ Brunetière ἀναχωρήσας τῶν Παρισίων καὶ ἐπανελθὼν εἰς αὐτοὺς εἶχεν ἐν τῷ θυλακίῳ αὐτοῦ 75 φράγκα καὶ ἀργυροῦν ὠρολόγιον. Ἐννοεῖται ὅτι διήλθε κακὰς ἡμέρας καὶ ὑπέστη στερήσεις, ἀλλ' ἐνεκαρτέρησε καὶ ἐγένετο ἀκαδημαϊκὸς ἀνευ διπλώματος σχολῆς, καὶ ἐγένετο καθηγητὴς καὶ ἀνακηρύσσει διδάκτορας ὁ μὴ διδάκτωρ μὲν διὰ χαρτίνης ἄξιας, διδάκτωρ ὅμως ἀληθῶς.

Οὗτοι οἱ δύο λόγοι, οἵτινες ἀνεγνώσθησαν ἄρτι ἐν τῇ γαλλικῇ ἀκαδημίᾳ ἐπὶ τῇ ὑποδοχῇ τοῦ Brunetière, λόγοι μεστοὶ ὀρθῶν παρατηρήσεων καὶ σημειώσεων, λόγοι διδακτικοὶ καὶ ἄξιοι ἀναγνώσεως ὑπὸ πάντων.

τὸ δυνατόν νὰ λησμονήσῃ αὐτὸ· καὶ εἶδεν ἐαυτῇ τὴν ἐπομένην διδασκαλίαν·

— Ὅταν μετ' ὀλίγον εἰσέλθῃ, πρέπει νὰ φανῶ πρὸς αὐτὸν προσομένης καὶ ἀγαθῆ πλέον ἢ ὅσον ποτέ. Ἄλλως δὲ ἡγάπα τόσον τὸν ἀδελφόν μου, εἶναι τόσον ἀφωσιωμένος εἰς τὰ συμπερόντά μου. Ἀπὸ τῆς φρικτῆς ἡμέρας ἐργάζεται ὡς μισθωτός. Τί μοι ἔκαμε; Τί ἄλλο εἰ μὴ καλόν . . .

Ὁμίλει μεγαλοφώνως ἐκδιόζουσα τὰς λέξεις νὰ ἐξέλθωσι τῶν χειλέων αὐτῆς, ἅπερ αἱ λέξεις αὐταὶ ἐφαίνοντο κατασπαράσσουσαι, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι θὰ κατενίκα οὕτω τὴν ἐπανάστασιν τῆς ἐκ τῆς πικρίας παροξυνθείσης καρδίας αὐτῆς.

Ἡ θύρα ἠνεόχθη· ὁ Ἀλδέρτος εὔρε τὴν δεσποινίδα δὲ Κιλλιάν περιδάκρυν· καὶ αὐτὸς δὲ ἠσθάνθη ὑγρανθέντας τοὺς ὀφθαλμούς αὐτοῦ καὶ εἶπεν ὑποστένων

— Αἱ ἐπισκέψεις ἐνταῦθα κατασπαράσσουσι τὴν καρδίαν σας. Δυνάμεθα νὰ ὀμιλῶμεν περὶ τῶν ὑποθέσεών σας . . . καὶ ἐν τῇ μονῇ! Ὅσάκις γεινῆ ἀνάγκη, θὰ ἐρχωμαι νὰ σὰς βλέπω

— Ὅχι, ἀπάντησεν ἡ Θηρεσία, ἡ μονὴ εἶναι εἰς τὸ ἄκρον τοῦ κόσμου. Ἄρκετὰ ἦδη κοπιάζετε δι' ἐμέ, ἐγὼ δὲ τόσον ὀλίγον σὰς νύχαριστῶ! Ἄλλὰ ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσω τὴν ἀφωσιώσιν σας, ποτέ, ποτέ!

Ἡ φωνὴ αὐτῆς εἶχε θωπευτικὴν τινα ἡδύτητα καὶ ἦτο ἡχηρὰ ὡς λίαν ἐντεταμένη χορδὴ. Οἱ λάμποντες αὐτῆς ὀφθαλμοὶ παρκολοῦθον ἐκαστον κίνημα τοῦ Ἀλδέρτου, ὃν πᾶσαι αἱ ἀφῶνοι δυνάμεις τῆς θελήσεως αὐτῆς προῶθον πρὸς τὴν τράπεζαν. Εἶχεν ἐτι ἡ νεάνις, ἠθελε τοῦλάχιστον νὰ ἔχῃ ἀμφιβολίαν τινα, μωρὰν ἀμφιβολίαν

Ἴσως ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τῆς θελήσεως αὐτῆς ὁ Σενάκ ἔρριψε βλέμμα ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ἐποίησατο κίνημα ἐκπλήξεως.

— Τόσον τὸ ἐξήτησα πρὸ μικροῦ! εἶπε πρὸς ἐαυτὸν ὀμιλῶν.

Ἔθικεν ἐν τῷ θυλακίῳ τὸ χαρτυθυλάκιον, οὐδαμῶς ὑποπεύσας ὅτι ἡ ἀπλουστάτη ἐκείνη πράξις ἐνέκλεισεν ἐν τῷ μοναστηρίῳ τὴν γυναῖκα, ἥς ἦρατο. Μετὰ τοῦτο συνωμίλῃσαν περὶ τῶν ὑποθέσεων τῆς κληρονομίας. Ἡ δεσποινὶς δὲ Κιλλιάν ἀπεχαιρέτισε τὸν Ἀλδέρτον διὰ στοργικωτάτων καὶ σχεδὸν τρυφερῶν λέξεων καὶ μετὰ διαβεβαιώσεων εὐγνωμοσύνης, ἐφ' αἷς μικροῦ δεῖν ὁ ἀνὴρ ἐγονυπέτει αἰσθανόμενος ἡδύτατα τὴν καρδίαν αὐτοῦ θιγομένην.

Ἀόριστόν τι καὶ καινὸν ἀπεκαλύπτετο καθ' ἐκάστην χειρονομίαν, καθ' ἐκαστον τόνον φωνῆς τῆς νεάνιδος· ὑπεμειδία οὕτως ὥστε δάκρυα ἦρχοντο εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τοῦ βλέποντος. Οὐδέποτε ὁ Σενάκ ἠλπίσε πλεיותרον· ἐπειδὴ δὲ ἡ Θηρεσία ἔμελλε νὰ ἐπανεέλθῃ τὴν ἐπιούσαν πρὸς ἐκτέλεσιν διατυπώσεων τινῶν, ἐκοιμήθη σχεδὸν εὐτυχῆς. Ἀλλὰ τὴν ὄρισμένην ὥραν ἦλθε μόνη ἡ μίστρις Κράου.

Ἡ δεσποινὶς εἶναι κατάκοπος, εἶπεν ἡ γλυκεῖα Κάθλειν, καὶ παρακαλεῖ νὰ τῇ συγχωρῆσθε διὰ σήμερον· ἄλλως τε, μόλις τὴν εἶδον ἀφότου ἐπεστρέψαμεν εἰς τὸ μοναστήριον. Φαίνεται πολὺ τεταραγμένη. Πόσον καλῶς ἐπράξατε, κύριε, ὅτι δὲν ἐχάσατε τὸ θάρρος σας! Ἡ δοκιμασία ἐγγίζει ἴσως εἰς τὸ τέλος. Ἡ φιλάττη κόρη δὲν εἶναι πλέον ἢ αὐτή.

Τὸ πρῶτον ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ὁ Σενάκ καὶ ἡ Ἴρ-

λανδὴ ἠδύναντο νὰ συνομιλήσωσιν ἄνευ μαρτύρων, εὐκόλως δὲ μαντεύεται τί τὸ θέμα τῆς συνομιλίας αὐτῶν.

— Χωρὶς νὰ ἡμαί ἀγία, ὡς ἡ φιλάττη δεσποινὴ μου, εἶπεν ἡ ἐξαιρετὸς γυνὴ, φρονῶ ὅτι ὁ μοναχικὸς βίος δύναται νὰ ἦναι τὸ ἰδεώδες τῆς εὐδαιμονίας καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἡμετέρῳ κόσμῳ. Ἄλλ' ὅσα πλεיותרον τὴν γνωρίζω, ὅσα πλεיותרον τὴν παρατηρῶ, τόσα ὀλιγώτερον δύναμαι νὰ φαντασθῶ ὅτι θὰ ζήσῃ κατὰμονος, ἄνευ συζύγου, ἄνευ τέκνων, μέλαν κάλυμμα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ σάνδαλα εἰς τοὺς πόδας φερουσα.

Εὐνόητος ἡ χαρὰ τοῦ Ἀλδέρτου ταῦτα ἀκούοντος. Ἡ μίστρις Κράου ἐφαίνετο αὐτῷ ἐξαιρετικόν τι πλάσμα, ὑπέροχον τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων τὴν διορατικότητα καὶ τὴν νοημοσύνην, ἄξιον πάσης συμπαθείας καὶ πάσης πίστεως.

Τὸ ὄνομα τοῦ Χριστιανοῦ, τυχαίως εἰς τὴν συνομιλίαν ῥιφθέν, ὑπνιγόρευσε ἀίφνης εἰς τὸν φίλον αὐτοῦ ὅπερ ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν ἐπεζήτησε μέσον τοῦ νὰ ἐπιτελέσῃ ἐντολὴν λίαν ἀκροσφαλῆ. Διὸ μετὰ βραχείαν σκέψιν εἶπε πρὸς τὴν Κάθλειν·

— Εἶσθε ἀκριβῶς τὸ πρόσωπον, ὅπερ δύναται νὰ με ἀπαλλάξῃ τῆς ἀμηχανίας πρὸς ἐκτέλεσιν τελευταίας θελήσεως, περὶ ἧς ἀνέλαβον ὑποχρέωσιν. Γνωρίζετε τὴν κυρίαν Κεστεμβέρτ;

— Παρὰ πολὺ, εἶπεν ἡ Ἰρλανδὴ δάκνουσα τὰ χεῖλην.

— Θὰ σὰς δώσω ἓνα φάκελλον, τὸν ὁποῖον θὰ τῇ ἐγχειρίσθε ἐκ μέρους τοῦ μαρκησίου δὲ Κιλλιάν. Ἀδυνατῶ νὰ σὰς δώσω πλειοτέρας ἐξηγήσεις, ἀλλ' ἐνοήσατε βεβαίως ὅτι ὁ φάκελλος αὐτὸς πρέπει νὰ τῇ δοθῇ ἀμέσως εἰς χεῖράς της . . . καὶ ἄνευ μαρτύρων.

— Ἐνόησα, εἶπεν ἡ μίστρις Κράου, λαμβάνουσα τὸν φάκελλον, ἐν ᾧ περιεκλεισθῆσαν ἐνώπιον αὐτῆς τὸ φωτογράφημα καὶ αἱ ἐπιστολαί. Ὑπάγω εὐθύς παρὰ . . . τῇ εἰρημένῃ κυρίᾳ· εἴν ἦναι ἀπούσα, θὰ ὑπάγω καὶ πάλιν. Οὕτως ἢ ἄλλως, οὔτε οἱ τεθνεῶτες οὔτε οἱ ζῶντες θὰ ἔχωσι λόγον νὰ μὰς μεμφθῶσι. Δὲν σὰς ζητῶ ἐξηγήσεις. Δὲν εἶσθε ἀνθρώπος νὰ με διατάξῃτε πρᾶγμα μὴ τιμιον.

Καὶ ταῦτα εἰπούσα ἀπῆλθεν ἀφεῖσα τὸν Ἀλδέρτον περιεργον νὰ μάθῃ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πρεσβείας. Ἄλλὰ σπουδαιότερα γεγονότα ταχέως αὐτὸν ἠνάγκασαν νὰ λησμονήσῃ πάντα ταῦτα. Μίαν πρωίαν ἔλαβε, μετὰ πολυήμερον σιωπῆν ἥκιστα ἐνθαρρυντικὴν, φάκελλον ἀγνώστου ἐπιγραφῆς περιέχοντα δεδημασμένον χάρτην καὶ τὴν ἐπομένην ἐπιστολήν·

«Κύριε,

Ἐἶσθε ὁ κράτιστος φίλος τῆς οικογενείας ἡμῶν· εἰς ὑμᾶς λοιπὸν πρῶτον ἀγγέλλω τὴν ἀμετάθετον τοῦ λοιποῦ ἀπόφασιν τῆς ἀνεψιάς μου δὲ Κιλλιάν. Ἀπὸ τῆς χθὲς ἔλαβε τὸ σῆμα τῶν δοκιμῶν, εἰς ὃ, ὡς κάλλιον παντὸς ἄλλου γινώσκετε, ἀπὸ πολλοῦ ἐθεώρει ἐαυτὴν κεκλημένην.

Ἐἶσθε, κύριε, τοσοῦτον ἀβρὸς καὶ εὐλαδῆς πρὸς τὸ καθῆκον, ὥστε οὐδεμία ἀνάγκη νὰ σὰς εἶπω τὴν διαγωγὴν, ἥτις σὰς ἐπιβάλλεται. Καθῆκον ἐθεώρησα νὰ δέλωμαι τὰς ἐπισκέψεις σας ἐφ' ὅσον ἦσαν φυσι-

καὶ καὶ εὐλογοφανεῖς· ἀλλὰ σήμερον τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὕτως. Ὁ πνευματικὸς θάνατος, ὅσον καὶ ὁ φυσικὸς, ἐπιβάλλει τὴν σιωπὴν καὶ τὴν εὐλάβειαν· ἀλλὰ μᾶς ἀφίνει τὴν προσευχὴν, καὶ τὴν φορὰν ταύτην ἢ ἀπὸ τοῦ κόσμου διαγραφομένη θὰ προσευχῆται ὑπὲρ τοῦ μένοντος ἐν αὐτῷ. Μὲ ἐπιφορτίζει νὰ σᾶς διαβεβαιώσω περὶ τούτου καὶ νὰ σᾶς ἐκφράσω τὴν εὐγνωμοσύνην, ἣν θὰ τηρῆ πάντοτε πρὸς ὑμᾶς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ δι' ὅσα ἐπράξατε, δι' ὅσα ἠθελήσατε νὰ πράξητε ὑπὲρ τε τοῦ ἀτυχοῦς αὐτῆς ἀδελφοῦ καὶ ὑπὲρ αὐτῆς τῆς ἰδίας.

» Ἡ νόμιμος ὑμῶν ἐντολή, ἣν τόσον γενναίως ἀπεδέχθητε, ἐγγίζει, χάριτι θεῖα, εἰς τὸ τέρμα αὐτῆς· τὸ προσηρητημένον ἐπιτροπικόν, ὅπερ σᾶς δίδει πᾶσαν πληρεξουσιότητα, θὰ σᾶς εὐκολύνῃ ὅπως εὐχερῶς συμπληρώσητε αὐτήν. Ὁ λαβὼν τοῦτο συμβουλευτικὸς δύναται ἐν ἀνάγκῃ νὰ σᾶς χρησιμεύσῃ ὡς σύμβουλος. Γνωρίζει ἄλλως εἰς ποῖον ἄνδρα εἶναι ἀνατεθειμένα τὰ συμφέροντα τοῦ ἀνεψιοῦ καὶ τῆς ἀνεψιάς μου καὶ θὰ σᾶς ὑπακούῃ εἰς πάντα τυφλοῖς ὁμασί.

» Τὸ κατ' ἐμέ, θέλω νὰ ἐπαναλάβω καὶ αὐθις πόσον σᾶς εἶμαι εὐγνώμων ἐπὶ τῇ τοσάκις ἐκδηλωθείσῃ ἀφοσιώσει σας πρὸς τοὺς συγγενεῖς μου. Καθῆκόν μου θὰ θεωρῶ πάντοτε νὰ σᾶς ἀνταποδίδω ταύτην διὰ τοῦ μόνου δυνατοῦ εἰς ἐμὲ μέσου· οὐδ' ἄπαξ θὰ προσευχηθῶ ὑπὲρ τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστιανοῦ δὲ Κιλλιὰν χωρὶς νὰ συνενώσω τὸ ὄνομα τοῦ φίλου αὐτοῦ.

Ἐσθῆρ δὲ Σαβορναί

θυγάτηρ τοῦ Ἁγίου Βενεδίκτου.

Μετὰ ὄρνιασαν ἐκλυσιν ὁ Ἀλβέρτος, λιπόθυμος καὶ σχεδὸν ἀνίκανος νὰ σκεφθῆ, διελογίζετο πῶς θὰ καθίστη τοῦ λοιποῦ ἀνεκτὸν τὸν βίον αὐτοῦ, ὅστις ἀπέβη ἐπαχθὲς βάρος, ὡς τὰ φορτία, ἅπερ πληγόνουσι τὸ σῶμα κατὰ τὴν ἐλαχίστην κίνησιν ἐνεκα τῶν ὀξέων καὶ ἀνωμάτων ἐξογκωμάτων αὐτῶν. Καὶ πρῶτον εἶπε καθ' ἑαυτόν·

— Ὅφειλω νὰ πείσω ἑμαυτὸν ὅτι ἀπέθανε. Θὰ τὴν κλαίω μέχρι τῆς τελευταίας ἡμέρας μου.

Ἄλλ' οἱ νεκροὶ ἔχουσι τοὺς τάφους αὐτῶν, ἐφ' ὧν δύναται τις νὰ προσκομιζῇ ἄνθη· ἡ Θρησκεία ὅμως ἦν νεκρὰ ἀνευ τάφου καὶ οὐδὲν αὐτῆς τῇ ὑπελείπετο, οὐδὲ κἂν ψυχρὸν λείψανον. Διὸ πληξας μετ' ὀργῆς τὸ μέτωπον ἐφώνησεν·

— Ὀλιγώτερον θὰ ὑπέφερον ἐὰν τὴν ἐβλεπον ἀποθνήσκουσαν ἐνώπιόν μου!

Ἄλλ' εὐθὺς ἐφριξε δι' ἣν ἐξήνεγκε βλασφημίαν καὶ προσπαθὼν νὰ μὴ σκέπτηται πλέον κατελήθη καὶ πάλιν ὑπὸ τῆς ἀδρανοῦς καρώσεως, ἐξ ἧς ἀνένηψε τὸ ἐσπέρας ἐπὶ τῇ ἐπισκέψει τῆς μίστρας Κρδου, ἥτις ἀναχωροῦσα τὴν αὐτὴν ἐσπέραν εἰς Ἱρλανδίαν ἤρχετο νὰ τὸν ἀποχαιρετήσῃ. Ἐξήλευσεν ἀλθῶς τὴν καλὴν Κάθλειν, διότι ἠδύνατο νὰ κλαίῃ, ἠσθάνθη δ' αἰφνης πρὸς αὐτὴν φίλτρον, ὅπερ οὐδέποτε πρὸς οὐδένα ἠσθάνθη.

— Δὲν θέλω νὰ σᾶς ἀφήσω νὰ φύγητε! ἀνέκραξε. Μείνατε ἐν Παρισίοις ὑπὸ τὴν προσταδίαν μου· θὰ βλεπόμεθα καθ' ἐκάστην, θὰ ὁμιλῶμεν περὶ ἐκείνης. Ἄλλὰ πῶς ἔγεινε τὸ πρᾶγμα; Πῶς ἔλαβεν αἰφνης τὴν σκληρὰν ἀπόφασιν; Καὶ χωρὶς τίποτε νὰ μοι εἴπῃ, ἐνεταφιάσθη ζῶσα διὰ παντός! Πρὸς Θεοῦ!

Ἐπιστρέψατε πλινσίον τῆς· ἐπιτρέπεται εἰς ὑμᾶς νὰ τὴν ἴδητε! Φαντάζεται ἴσως ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ παρηγορηθῶ· ἄλλως, θὰ μὲ ἐγκατελίμπανεν; Οὐδὲν λοιπὸν σημαίνει διὰ μίαν γυναῖκα ἡ ζωὴ ἐνὸς ἀνθρώπινου ὄντος, ἢ τριακονταετῆς ἢ τεσσαρακονταετῆς θλίψεως ἢ ἐπιβαλλομένη εἰς ἓνα δυστυχή, ὅστις οὐδὲν κακὸν τῇ ἔκαμε. Τοῦλάχιστον ἄς τὴν ἴδω ἄπαξ ἔτι! Ἄς μοι παράσχη ἐν πάσῃ εὐθύτητι τὴν πιθανότητα ταύτην! Ἄς δυναθῶ νὰ κλαύσω, νὰ ἱκετεύσω γονυκλιτῆς, νὰ τῇ εἴπω ὅτι τὴν ἀγαπῶ, ὡς ἀγαπᾷ ἐκείνη τὸν Θεόν! Οὐδέποτε ἐτόλμησα! . . . Καὶ ἔπειτα, ἤλπιζον πάντοτε ὅτι θὰ μετέβαλλε γνώμην. Ἐὰν ἐγνωρίζον! . . . Ὡ! τετέλεσται, ἀπόλλυμαι ἀνευ αὐτῆς!

Τὶ ἐνώπιον τῆς ἀμυθῆτου ταύτης θλίψεως ἠδύνατο νὰ πράξῃ ἢ οἰκτίρων Κάθλειν εἰμὴ ἄφθονα νὰ χύσῃ δάκρυα; Καὶ δὲν ἔλειψε νὰ πράξῃ τοῦτο, καίτοι οὐδὲν ἄλλο ἀπὸ 24 ὥρων ἐπρατταν, ἀποτέλεσμα δὲ τῆς παρὰ τὴν ἑαυτοῦ ἐκρηγνυμένης ταύτης θλίψεως ἦν ὅτι ὁ Σενὰκ συνῆλθεν ὀλίγον, εὐρεθεὶς εἰς τὴν ἀνάγκην αὐτὸς νὰ γείνη παρήγορος ἐκείνης· ἠθέλησε μάλιστα νὰ τὴν ὀδηγήσῃ εἰς τὸν σταθμὸν καὶ ἐφρόντισε νὰ λάβῃ τὸ εἰς Δουβλίον εἰσιτήριόν τῆς, καὶ ὅτε ἀπέδωκεν εἰς τὴν χρηστὴν γυναῖκα τὸ βαλάντιόν τῆς, ὅπερ τῷ ἔδωκε πρὸς τοῦτο, τὸ περιεχόμενον τοῦ λιτοῦ ἐκείνου βαλαντίου εἶναι πιθανώτατον ὅτι οὔτε κατ' ὄβαλὸν ἐμειώθη.

— Δὲν θὰ σᾶς ἴδω λοιπὸν πλέον; ἠρώτησεν ὁ Ἀλβέρτος.

— Θὰ με ἴδητε ἄπαξ ἔτι, ἀπάντησεν ἡ Ἱρλανδί. Μοὶ ἐξήτησε τὴν ὑπόσχεσίν μου ὅτι θὰ ἔλθω νὰ τὴν ἐνδύσω τὴν λευκὴν ἐσθῆτά τῆς καὶ νὰ πλέξω εἰς τὴν κόμην τῆς τὸν τελευταῖον πλόκαμον.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ Ἀλβέρτος σιωπῶν ἐκρυπτεν ἐν ταῖς χερσὶ τὸ πρόσωπον, ἡ Κάθλειν προσέθηκεν·

— Εἶσθε πολὺ ἀξιολύπητος, κύριε· ἀλλ' εἶσθε τριακοντούτης μόλις καὶ ἔχετε πρὸς ὑμῶν τὸ μέλλον· μυρία μέσα σᾶς παρέχονται πρὸς ἐπασχόλησιν τοῦ βίου σας, κἂν ἔτι δὲν ἐπέβη ἡ λήθη. Ἄλλ' ἐγὼ εἶμαι πρεσβύτες ἀνευ οικογενείας, ἀδιάφορος εἰς πάντας, καταδικασμένη νὰ γηράσω πλινσίον μακροσμένων συγγενῶν, τοὺς ὁποίους ποτὲ δὲν εἶδον. Ἐκείνη ἦτο τὸ πᾶν δι' ἐμέ! Ἐχετε, λέγετε, τὴν καρδίαν συντετριμμένην, ὑμεῖς, ὅστις τὴν ἐγνωρίσατε ὀλίγας ἐβδομάδας, ὀλίγους τὸ πολὺ μῆνας, ὑμεῖς, ὅστις μακρόθεν μόνον τὴν εἶδετε· κρίνατε λοιπὸν τί ἄρα γε ὑποφέρω ἐγὼ, ἥτις ἀπὸ ἐπτὰ ἐτῶν δὲν ἐχωρίσθην αὐτῆς, ἥτις τὴν ἐλάτρευσα ὡς μῆτηρ, τῇ ὑπηρετήσα ὡς δούλη!

— Ἀλθῶς τοῦτο, εἶπεν ὁ Ἀλβέρτος· ἀλλὰ δὲν εἶχετε πρὸς αὐτὴν ὅ,τι νῦν ἀποτελεῖ τὴν βάσανον τῆς ζωῆς μου, τὸν ἔρωτα! . . .

Ἄλλ' ἡ ἀμαξοστοιχία ἀπῆλθεν· ὁ Σενὰκ εὐρέθη μόνος, ἀδύνατος καὶ μικρὸς ἐν τῇ θλίψει αὐτοῦ, ὡς ὁ νύκτωρ ἀπὸ τοῦ πλοίου πεσὼν εἰς τὴν θάλασσαν ναύτης, ὃν ἀγωνιῶντα ἀνευ μαρτύρων κυλινδοῦσι τὰ πελώρια κύματα.

ΙΘ'.

Ὁ Ἀλβέρτος δὲ Σενὰκ ἦν ἐκ τῶν ἰσχυρῶν αἰσθηματικῶν, ἐκείνων δηλαδὴ, οὓς ἡ θλίψις καιρῶς μὲν θίγει, ἀλλ' ἥκιστα καταβάλλει. Ἡ ὥρα τοῦ ἔτους ἦν

κατάλληλος πρὸς ταξιδίον ἀπῆλθεν, ἀλλὰ μόλις διανύσας ἑκατὸν λεύγας ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπανέλθῃ. Κατεβλήθη τὸ πρῶτον ἐπὶ τούτῳ, ἔπειτα ὅμως ἠσθάνθη ὑπερηφανίαν, βλέπων ὅτι τὸ φάρμακον, ἀποτελεσματικὸν τὴν πρῶτην φορὰν, δὲν ἐνήργει πλέον νῦν.

— Τοῦτο ἀποδεικνύει, ἐσκέψατο, ὅτι σήμερον ἀληθῶς ἀγαπῶ, ἐνῶ πρὸ τριῶν ἐτῶν ἐπασχον ἐκ χόλου καὶ μνηστικαίας.

Ἐπανῆλθε κατ' ὀκτώβριον εἰς Παρισίους, περιπλανηθεὶς ἄνευ ἠδονῆς καὶ ἐνδιαφέροντος εἰς τινὰς ἐρήμους τῆς Βρετανίας γωνίας, ἐν αἷς δὲν ἐνωχλεῖτο τοῦλάχιστον ὑπὸ τοῦ πλήθους· ἐπανέλαβε παραφύρως τὰς ἐργασίας αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τέλους ἀπέκτησε παρὰ τοῖς γνωρίμοις αὐτοῦ τὴν ἤμην σπανιωτάτου ἰδιοτρόπου. Συνήθισεν ἔκτοτε νὰ διέρχεται καθ' ἑκάστην ὑπὸ τὰ παράθυρα τῆς μονῆς τῆς λεωφόρου Κλέβερ, καίτοι ἦτο βέλαιος, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀμφιβολίας, ὅτι δὲν ὑπῆρχε πιθανότης νὰ τὸν ἴδωσιν ἀπαξ εἰς τὸ διάστημα πεντήκοντα ἐτῶν ἢ θεία ἢ ἡ ἀνευχία. Ἐγνώριζεν ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τῆς μίστρες Κράου ὅτι ἡ Θηρεσία εὐρίσκετο ἐκεῖ, συνεχίζουσα τὰς ἱερὰς αὐτῆς σπουδὰς ὡς δόκιμος καὶ «ἐλπίζουσα» ὅτι θὰ τύχῃ ἀδείας ὅπως ἡ ἐπιθεβλημένη νομίμως διετῆς δοκιμασία μειωθῆ κατὰ ἑξ μῆνας· ἡ ὑγίεια αὐτῆς δὲν ἦτο μὲν πλήρης, ἀλλ' ἀντεῖχεν ἀρκούντως εἰς τοὺς καμάρους τοῦ νέου αὐτῆς βίου.

Ὁ Ἀλδέρτος δὲν ἔλεγε πλέον ὅτι ἡ μονὴ εἶναι χείρων τοῦ τάφου· ἔστω καὶ μακρὰν, ἔστω καὶ ὀπισθεν τῶν παχέων τοίχων, ἡ μοναχὴ ἐκείνη παρεῖχεν αὐτῷ ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῆς ὥρα εὐφροσύνης· αὐτὴν διηνεκῶς ἀνεπὸλοι καὶ ἐβαδόνιζε τὴν φαντασίαν αὐτοῦ ὅπως ἐξεύρη μέσον ἀνακαλοῦν αὐτὸν εἰς τὴν μνήμην τῆς Θηρεσίας. Ἀληθῶς εἰπεῖν, τὸ μόνον μέσον ὅπερ ποτὲ εὔρεν ἦν τὸ νὰ κατακοσμηθῇ μετὰ μυρίων προφυλάξεων ὡς μείνῃ ἀγνωστος τὸ παρεκκλησίον τῆς λεωφόρου Κλέβερ δι' ἀνθέων. Κατὰ τὸν χειμῶνα ἐκείνον ἡ θεράπινα ἀδελφὴ, εἰς ἣν ἀνατεθειμένη ὑπῆρχεν ἡ περιποίησις τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας, εἶδε διερχομένης διὰ τῶν χειρῶν αὐτῆς πλείονα ῥοδοδέσμα ἢ ἂν ἦτο θαλαμπλόος ἐξόχου αἰδοῦ. Ἡ μυστηριώδης ἐκείνη δαψιλία, ἥτις ὑπὸ ἀφέλεστέρων τιῶν ψυχῶν ἔθεωρεῖτο θαύματος μετέχουσα, ἀπετέλει, ὡς εὐνόητον, τὸ θέμα τῶν συνδιαλέξεων κατὰ τὰς παραδόσεις τῶν μαθητιῶν, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἀναπαυτηρίῳ τῶν μοναχῶν. Ἡ Θηρεσία δὲ Κιλλιὰν ἐζήτησε μετὰ τινὰ καιρὸν τὴν ἀδειαν ν' ἀλλάξῃ θέσιν ἐν τῷ ναῷ καὶ νὰ καταλάβῃ ἐδώλιον, ἐξ οὗ οὔτε νὰ ἴδῃ, οὔτε νὰ ὀσφρανθῆ τὰς ἀνοδοδέμας ἐκείνας ἦτο δυνατόν, διότι ἡ ὀσμὴ αὐτῶν, ἔλεγε, τῇ ἐπροξένει ὀδυνηροτάτας ἡμικρανίας.

Ἔτος παρῆλθεν, εἶτα ἐν ἑτὶ ἐξάμηνον. Ἡ παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων εἶχεν ὀρισθῆ πρὸς κοινὰν τῆς δεσποινίδος δὲ Κιλλιὰν ὡς μοναχῆς, ἠγγέλθη δὲ τοῦτο εἰς τὴν μίστρες Κράου, ἥτις δὲν εἶχε τὸ θάρρος ν' ἀνακοινώσῃ τὴν εἰδήσιν εἰς τὸν Ἀλδέρτον, οὐ αἱ ἐπιστολαὶ ἀπέβαινον συχνότεραι περιέχουσαι τὴν στερεότυπον ἐρώτησιν «Γνωρίζετε τὴ νεώτερον».

Περὶ τὰ μέγα δεκεμβρίου ἔγραφε πρὸς τὴν Κάθλειν· «Εἶμαι ὡς ὁ κατάδικος, ὅστις μετρήσας τὰς ἡμέρας τείνει τὴν νύκτα τὸ οὐς διὰ ν' ἀκροασθῆ ἂν ὑπάρχῃ

πλήθος ἐπὶ τῆς πλατείας, ἐν ἧ κατατομηθήσεται. Μίαν πρωΐαν θὰ σὰς ἴδω αἰθνης εἰς τὴν οἰκίαν μου, καλὴ μου μίστρες Κράου, καὶ θὰ ἐννοήσω τί τοῦτο σημαίνει. Μὴ πρὸς Θεοῦ, τὸ φοβερὸν τοῦτο αἰθνίδιον! Ἀναγγεῖλάτε μοι τὴν ἡμέραν εὐθύς ὡς μάθητε αὐτὴν. Προτιμῶ τοῦτο· ἄλλως δὲ εἰς τὴν θέσιν μου οὐδεμίαν χάρις εἶναι δυνατὴ. Μὴ φοβεῖσθε λοιπὸν ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ με ἀπογυμνώσῃτε προῶτως ψευδῶν ἐλπίδων».

Καίτοι ἔλαβεν, ἡ μᾶλλον διότι ἔλαβε τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἡ Ἰρλανδοῦ, οὐδὲν εἶπεν ἐξ ὄσων ἐγίνωσκεν. Ἀφίκετο εἰς Παρισίους δύο πρὸ τῆς τελετῆς ἡμέρας καὶ μετέβη κατ' εὐθείαν εἰς τὴν μονήν, ἐνθα τῇ εἶχεν ἐτοιμασθῆ τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς δωμάτιον. Ἐπανεῖθε τὴν Θηρεσίαν ὡχρὰν ὡσεὶ νεκρὰν, ὡραία ὡσεὶ ἁγίαν, καὶ εὐδαίμονα—ἔλεγεν ἡ Θηρεσία—ὡσεὶ βασιλίσσαν. Πᾶσα ἡ οἰκία ἦν γηθόσυνος· αἱ μαθήτριά καὶ αἱ νεαραὶ μοναχαὶ ἐξύμουν ἐκ τῶν προτέρων τὴν νυμφικὴν ἐσθῆτα, ἦν ἡ δόκιμος ἔμελλε νὰ φέρῃ· ἐν ταῖς τοιαύταις περιστάσεσιν ὁ καλλωπισμὸς ἐπιτρέπεται καὶ σχεδὸν ἐπιβάλλεται ὑπὸ τῆς συνθητικῆς ὡς μία ἑτι θυσία. Ἡ Θηρεσία ἀπεφάσισε, κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτῆς ἐκφρασίαν, ὅτι θὰ ἦτο ἡ ὡραιότερα νύμφη τοῦ ἔτους.

Τῇ 23 δεκεμβρίου, μία τῶν διασημοτάτων ῥαπτριῶν τῶν Παρισίων ἀπέστειλε τὴν λευκὴν μεταξωτὴν ἐσθῆτα τὴν ὑπὸ γναφάλου ἐξαισιῶν τριχάπτων περικοσμουμένην, ἡ δὲ μίστρες Κράου, νεκρὰ μᾶλλον ἢ ζῶσα, προέβαινεν εἰς τὴν δοκιμὴν ἐπὶ τῆς Θηρεσίας ἐνώπιον τῆς κυρίας δὲ Σαβορναί, ἥτις ἀντικαθίστη τὴν μαρκισίαν δὲ Κιλλιὰν. Μπότερες τινὲς ἐξ ὄσων θ' ἀναγνώσωσι τὰς γραμμὰς ταύτας, τὰς ἰδίας αὐτῶν ἀνακαλοῦσαι ἀναμνήσεις, θὰ μακαρίζωσι τὴν μπτέρα ὅτι ἀπέθανεν ἐν καιρῷ ὅπως μὴ ἦναι παροῦσα.

Ἡ Θηρεσία ἦν ἐρατεινῶς ὡραία ἐν τῇ λευκῇ αὐτῆς ἐσθῆτι. Εὐρέθη, Κύριος οἶδε πῶς, μέγα κάτοπτρον πρὸ τοῦ ὁποίου ἡ αἰγλήσασα ἐκείνη καλλονὴ ἀπεθαύμασεν ἑαυτὴν τὸ ὕστατον· οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς, οἱ ὑπερμέτρως μεγαλυθέντες, ἀνέπεμπον σέλας τοσοῦτον γλυκεῖος φίλτρου, ὥστε καὶ δῆμιόν τινα θὰ συνεκίνουν.

Ἡ δόκιμος, ἐν ᾧ ἡ μίστρες Κράου διηυθέτει τὴν ἐσθῆτα καὶ ἐσημεῖον ἀναγκαίας τινὰς διορθώσεις, ἐλάλει ὡς μνηστὴ παρασκευάζουσα τὸν θρίαμβον αὐτῆς. Ἐμέτρει τοὺς κεκλημένους ὅσοι θὰ ἦσαν παρόντες· ἠρώτα περὶ ὀδοποκονταετοῦς θείου, ὃν οὐδέποτε εἶδε καὶ εἰς τὸν βραχίονα τοῦ ὁποίου στηριζομένη θὰ εἰσῆρχετο εἰς τὸν ναόν. Αἰθνης ἐπρωτόησε·

— Δὲν φρονεῖτε, θεία μου, ὅτι γρέπον εἶναι νὰ προσκληθῆ ἡ κυρία Κεστειμβέρτ; Γνωρίζετε ποῖαν ἐνωῶ τὴν κυρίαν περὶ ἧς σὰς εἶπον ὅτι ἦτο μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τοῦ δρόμου, ὅτε ἐπεστρέφωμεν ἐξ Αἰγύπτου, καὶ ἡ ὁποία . . . τόσον πρὸς ἐμὲ ἔδειξεν ἐνδιαφέρον.

Ἡ μοναχὴ, ἥτις ἠτοιμάζετο νὰ τοιμήσῃται ἐνστάσεις τινὰς, κατεπλάγη ἰδοῦσα τὴν μίστρες Κράου ἀναδικρῶσαν ἐπὶ τοῖς λόγοις τούτοις. Πρῶτην φορὰν ἡ ἡσυχος ἐκείνη γυνὴ ἐφάνη λησμονοῦσα τὴν συνήθη αὐτῆς ἐπιφύλαξιν καὶ εὐλάβειαν· εἶπε δὲ μεγαλοφῶνως μετ' ἀστραπηδολῶν ἐξ ἀγανακτικῆς ὀφθαλμῶν·

— Ἡ παρουσία τῆς κυρίας ἐκείνης κατὰ τὴν τελετὴν τῆς αὔριου θὰ ἦτο ὄνειδος.

Ἡ Θηρεσία προσπένεινεν ἑκατόμβος μὴ ἀναγνωρίζουσα πλέον τὴν δειλῆμονα Κάθλειν. Ἡ κυρία δὲ Σαβορναί, ἥτις δὲν ἠγάπα τὰ μυστηριώδη, ἀνέλαβε τὸ ἦθος τῆς ἠγουμένης καὶ ἐπρωτῆσε διὰ τοῦ ἐπιτακτικοῦ ὕψους, εἰς ὃ πάντες ὑπέκυπτον.

— Τί σημαίνει ἡ ἀγανάκτησις αὐτῆς μίστρες Κράου;

Ἡ Ἰρλανδὴ εἶχε τοσοῦτον τροχωρήσει, ὥστε δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ φυλάξῃ ἐν τῇ καρδίᾳ τὸ βῆρος, ὅπερ συνέθλιβεν αὐτὴν ἀπὸ διαιτίας· διὸ ἀπῆντησε χωρὶς νὰ κλίνῃ τὴν κεφαλὴν·

— Συμβαίνει, κυρία, ὅτι ἄνευ τοῦ ἀθλοῦ ἐκείνου πλάσματος, ὁ μαρκήσιος δὲ Κιλλιὰν θὰ ἦτο εἰσέτι ζῶν. Αὐτὴ τὸν παρέπεισε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Γαλλίαν ἐν μέσῳ τοῦ χειμῶνος, αὐτὴ διὰ τῶν ἐρωτοτροπιῶν τῆς τὸν κατέστρεψεν ἑκφρονα . . .

— Σιωπήσατε, παρακαλῶ, διέταξεν ἡ μοναχὴ, καὶ μὴ προβαίνετε ἐν οἴκῳ οἷος ὁ ἡμέτερος εἰς τοιαύτας ὑποθέσεις, τὰς ὁποίας οὐδὲν δικαιολογεῖ.

— Ὑπάρχει τι τὸ δικαιολογοῦν αὐτάς, κυρία; ὅτε ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς τῇ εἶπον διὰ τοῦ ἰδίου μου στόματος τὰς ἀληθείας ταύτας, δὲν κατεξανέστη ὡς ἄλλοι ὅμιερον κατεξανίστανται.

— Ὑπῆγατε εἰς τὸν οἶκόν τῆς; ἠρώτησεν ἡ μοναχὴ ἐξακολουθοῦσα τὴν ἀνάκρισιν αὐτῆς. Ἐπιθυμῶ νὰ μάθω πρὸς ποῖον σκοπόν.

— Μετέβην κατὰ παράκλησιν τοῦ κόμητος δεΣενάκ.

— Τόσον ἀρκεῖ, μίστρες Κράου. Ἐπεθύμουν ποτὲ νὰ μὴ μάθω ὅ,τι ἔμαθον. Ἄς ἀφήσωμεν κατὰ μέρος τὸ ἐπισημῶδες τοῦτο, ὅπερ θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ἀνεθύη τὴν ὥραν ταύτην ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ σκοτούς.

Ἡ χρηστὴ Ἰρλανδὴ ἐφάνη τὸ πρῶτον ὅτι θὰ ἐξεργήγνυτο, ἀλλὰ κατνυνάσθη, ἔκλεισε πρὸς στιγμὴν τὰ ὄμματα καὶ ἔβαλε βαθὺν στεναγμὸν· εἶτα εἶπε διὰ φωνῆς ὑποτρεμοῦσης ἐκ συγκινηθῆσεως·

— Ἡ ὥρα αὐτῆ, κυρία, εἶναι ἡ τελευταία, καθ' ἣν με ἀκούετε καὶ ὑμεῖς καὶ ἡ νεάνις. Ἦν ἠγάπησα ὡς θὰ ἠγάπων τὴν κόρην μου, ἐὰν ὁ Θεὸς μοι εἶδιδε τοῦ αὐτῆν. Δὲν θέλω εἰς τὸ πνευμά σας νὰ βαρύνῃ διὰ παντὸς ἄδικος μομφὴ κατ' ἐμοῦ καὶ κατ' ἀνδρός, ὅστις θὰ ὑποστῇ αὔριον τὴν φρικωδεστάτην τῶν βασάνων. Εἰς οὐδένα θνητὸν θὰ διεπιστευόμην ὅ,τι μέλλω νὰ σᾶς εἶπω· ἀλλ' ἀποτεινομαι εἰς νεκρὰς σκεδόν, καὶ τὸ μυστικόν μου θὰ καταβῇ εἰς τὸν τάφον. Ναί, κυρία, ὁ κόμης δὲ Σενάκ μοι ἀνέθηκε μίαν ἐντολήν, τὴν ὁποίαν ἐνόμισα ὅτι δὲν ἠδυνάμην ν' ἀποποιηθῶ. Διότι ἐπρόκειτο νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς μίαν ἐπάρατον γυναῖκα αἱ ἐπιστολαὶ καὶ ἡ εἰκὼν, αἱ εὐρεθεῖσαι ἐν τοῖς ἐγγράφοις νεκροῦ. Φρονεῖτε νῦν ὅτι ἡ κυρία Κεστρεμδερτ πρέπει νὰ προσκλινθῇ;

Ἡ κυρία δὲ Σαβορναί ἤρξατο μεταμελουμένη ἐπὶ τῇ σπουδῇ τῶν ἐρωτήσεων αὐτῆς· ἡ ἱστορία, ἢ ἡκουσε, δὲν ἦτο ἀκριβῶς ἐξ ἐκείνων αἰτινες δίδονται πρὸς ἀνάγνωσιν εἰς τὰς δοκίμους τὴν παραμονὴν τῆς κορδῆς αὐτῶν· ἄλλως δέ, οὔτε ἡ μνήμη τοῦ ἀτυχοῦς Χριστιανοῦ ἐκέρδαινέ τι ἐκ ταύτης.

— Ἐπὶ τέλους, εἶπεν ὀργισμένη καθ' ἑαυτῆς, ἢς λήξῃ τὸ ζήτημα τῆς ἐσθῆτος ταύτης.

Ἀλλὰ τὴν ὥραν ἐκείνην τῆς ἐσθῆτος αἱ μεταξωταὶ πτυχαὶ συνεθλίβοντο κατὰ γῆς. Τὸ βαδινὸν καὶ νεαρὸν σῶμα τῆς δεσποινίδος δὲ Κιλλιὰν κατέπιπτεν ἐν μέσῳ τῶν τριχάπτων καὶ τῶν ἀνθέων, διότι ἐλιποθύ-

μει· ἡ μοναχὴ καὶ ἡ μίστρες Κράου ἔλαβον αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτῶν . . .

Ὅτε συνῆλθεν ἐν τῇ στενῇ οἰκῇ κλίνῃ τοῦ κελίου, ἡ θεία αὐτῆς δὲ Σαβορναί ἐνευθεν ὅπως τὰς ἀφήσωδι μόνας.

— Θηρεσία! πολυαγάπητε κόρη μου! εἶπε διὰ φωνῆς, ἥς ἡ γλυκύτης εἶχεν ἀλθῶς τόνους ὄλων μητρικῶς.

Ἡ ταλαίπωρος κόρη, χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ, ἐκρυψε τὸ πρόσωπον εἰς τὰς παγετώδεις ἐπι χεῖρας αὐτῆς, καὶ σπασμωδικοὶ ἀπελπισίας λυγμοὶ ἀνετίνασσαν τὸ στῆθος αὐτῆς. Ἡ θεία ἀφῆκεν αὐτὴν νὰ κλαίῃ γυνώσκουσα ποῖον πολῦτιμον φάρμακον εἶναι τὰ δάκρυα καὶ ἀναμένουσα νὰ ἐπέλθῃ ἡ γαλήνη ὅπως ἀπαιτήσῃ τὴν ἐξομολόγησιν, ἥτις δὲν ἐγένετο πρὸ δέκα ὀκτῶ μηνῶν, καθ' ἣν ἡμέραν ἡ Θηρεσία ἤνοιξεν ἐκ παραδρομῆς χαρτοφυλάκιόν τι. Ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην ἡ κυρία δὲ Σαβορναί ἔμαθε τὰ πάντα.

Μετά τινος ὥρας ὁ Σενάκ μόνος παρὰ τὴν ἐστίαν ἀνεγίνωσκεν ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ λύχνου ἕως οὗ αἰσθανθῇ τὴν ἀνάγκην τοῦ ὕπνου. Αἰθνης ἐκρούσθη ἡ θύρα καὶ τῷ ἐπεδόθη τὸ ἐπόμενον ἐπισκεπτήριον·

Ἡ ΜΙΣΤΡΕΣ ΚΡΑΟΥ

— Ἄ! Θεέ μου! ἀνέκραξε περίτρομος ἐγερθεῖς. Εἶναι ἐδῶ! Ἐπέστη λοιπὸν ἡ ὥρα.

Ἡ μίστρες Κράου εἰσῆλθε· τὸ δωμάτιον ἦτο σκοτεινόν, καὶ ὁ Ἀλδέρτος δὲν ἠδύνατο νὰ ἴδῃ τὴν ἐκφρασιν τῶν ἀκτινοβολούντων ἐκ χαρᾶς ὀμμάτων αὐτῆς· κατέπεσεν ἐπὶ τῆς θρονίδος, μὴ ἐγγίσας τὴν χεῖρα αὐτῆς, ἥτις ἔμενεν ὀρθὴ προσβλέπουσα αὐτὸν μετὰ συγκινηθῆσεως θαυμασμοῦ. Ὁ ἀληθὴς, ἰσχυρὸς, ἀναλλοίωτος ἔρωσ, ὁ ἀθικτος μετὰ τὸν χωρισμὸν ἐπιζῶν, εἶναι θέαμα ἀρκούντως σπάνιον, ὥστε ν' ἀπολαύσῃσιν αὐτοῦ γηθοσύνης αἱ ἐπιλεκτοὶ φύσεις, ὅταν δοθῇ αὐταῖς τοιαύτη εὐκαιρία.

— Ἐπέστη λοιπὸν ἡ ὥρα; εἶπεν ὁ νέος ὑπεγείρων τὴν κεφαλὴν. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ὀμιλήσῃτε· ἀφοῦ εἶσθε ἐδῶ, ἀπόδειξις ὅτι τετέλεσται. Εἶναι λοιπὸν δι' αὔριον; Ὅ,τι σᾶς ζητῶ εἶναι νὰ λάβῃτε δι' ἐμὲ ἀδειαν εἰσόδου. Πρὸ μικροῦ ἐνόμιζον ὅτι δὲν θὰ εἶχον τὸ θάρρος τοῦτο· ἀλλὰ νῦν, ὅτε ἐγγίζομεν εἰς τὸ τέρμα, θέλω νὰ ἦμαι παρών. Ἐπιληροφορήθην· εἰς τοὺς συγγενεῖς, εἰς τοὺς στενωτέρους φίλους παραχωρεῖται ἡ ἄδεια τῆς εἰσόδου, καὶ δικαιούμαι βεβαίως νὰ θεωρηθῶ ὡς τοιοῦτος. Θὰ τὴν ἴδω λοιπὸν διὰ τελευταίαν φορὰν, καὶ ἔπειτα . . .

Ἀπογνώσεως καὶ λιποψυχίας κινήσεις συνεπλήρωσαν τὴν ἰδέαν αὐτοῦ· ἀλλ' αἰθνης οἱ στιβαροὶ βραχίονες τῆς μίστρες Κράου περιέβαλον τὸν λαμπρὸν αὐτοῦ·

— Θὰ τὴν βλέπῃτε καθ' ὅλην σας τὴν ζωὴν! ἀνέκραξε. Θεέ μου! ποῖα χαρὰ ὅτι σᾶς τὸ ἀναγγέλλω! Καὶ πόσον θὰ ἴναι εὐτυχὴς μετ' ὑμῶν ἡ φιλιὰ τῆς μου.

Καὶ γελῶσα διὰ καὶ κλαίουσα ἀφηγήθη τῷ Ἀλδέρτῳ τὴν ἀκριτοθυβίαν αὐτῆς, τὴν λιποθυμίαν τῆς Θηρεσίας, τὴν κατόπιν ὑπὲρ τὴν ὥραν διαρκέσασαν ἐξομολόγησιν αὐτῆς πρὸς τὴν ἠγουμένην καὶ πῶς αὐτὴ κατέσασεν τὴν Ἰρλανδὴν, ἥτις ἀνυσχεῖ ἕως θανάτου, εἶπεν οὐχὶ ἄνευ ταραχῆς τινος·

— Ἀναθαρρήσατε, καλὴ μου μίστρες Κράου· πᾶς κίνδυνος παρῆλθεν· ἀλλ' ἔχω λόγον νὰ φρονῶ ὅτι ἡ

δεσποινίς δὲν θά μείνῃ πλέον δόκιμος. Σᾶς παρακαλῶ μόνον, μὴ εἴπατε ἐπὶ τοῦ παρόντος τίποτε μῦτε εἰς αὐτήν, μῦτε εἰς ἄλλον τινά.

Καὶ ἐπὶ τούτοις ἡ Κάθλειν προσέθηκεν:

— Ὑπήκουσα . . . κατὰ τὸ ἥμισυ, διότι οὐδὲν εἶπον εἰς τὴν φιλιτάτην κόρην, ἥτις ἄλλως φαίνεται κατάκοπος. Ἄμα ἐκοιμήθη, ἤλθον ἐδῶ.

— Θεέ μου! ἀνέκραξεν ὁλος τρέμων ὁ Σενάκ, ἐνόμιζον ὅτι ἔχετε τι πλέον νά μοι ἀναγγεῖλητε; Πῶς νὰ ἐξηγήσω . . .;

— Κύριε, ὑπέλαβεν ἡ χρηστή γυνί, οὐδὲν ἐξηγῶ, διότι δὲν ἐννοῶ πλεῖότερον ἤμων. Ἀλλὰ κρούσατε αὐριον τὴν θύραν τοῦ ἐντευκτηρίου, θά ἐκπλαγῶ δὲ τὰ μέγιστα ἐὰν δὲν σᾶς ἀνοίγῃ.

Ἡ ἀγγελθεῖσα τελετὴ ἀνεβλήθη ἐπὶ τινὰς ἐβδομάδας· ἀλλ' ἐπὶ τέλος ἐθεάθη ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τῆς λεωφόρου Κλέβερ ἡ Θηρεσία δὲ Κιλλιάν ἐν τῇ λευκῇ μεταξωτῇ ἐσθῆτι, ἦν τόσον κακῶς ἐδοκίμασεν ἡ μίστρας Κράου τῇ 23 δεκεμβρίου. Τὸ μυστήριον ἐτελέσθη· αἰώνιοι ἀπηγγέλησαν ἐπαγγελίαι· ἡ χεὶρ χρυσοστολιστοῦ ἱεράρχου ἔδωκε τὴν εὐλογίαν, ἡ νεαρά φωνὰ ἐτόνισαν τὰ ἱερά ἄσματα. Ἡ παρθένος ἐγείρεται ὑπερῆρος ἐν τῇ καλλονῇ αὐτῆς καὶ ἀποχωρεῖ τοῦ θυσιαστηρίου, ἀλλ' οὐχὶ πλέον ὅπως ἐγκλεισθῆ ἐν τῇ μονῇ· ἡ ξανθόχρυσος αὐτῆς κόμη δὲν θ' ἀποκοπῆ πλέον· ὁ ἀνὴρ, ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ ὁποίου στηρίζεται ἡ χεὶρ αὐτῆς, διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ θά ὑπερασπισθῆ κατὰ παντός καὶ μίαν ἐτι τρίχα τῶν χρυσῶν αὐτῆς πλοκάμων.

Ὁ δίφρος, πλήρης ἀνθέων, ἀναμένει αὐτοὺς πρὸ τῆς θύρας ὑπὸ τοὺς τοίχους ἐκείνους, οὗς ὁ Σενάκ τοδακίς ἐμέτρησε στυγγῶς τὴν ὄψιν καὶ τὴν ἀπελπισίαν ἐν τῇ καρδίᾳ ἔχων, ὑποψιθυρίζων ἐν ὄνομα, τὸ ὄνομα ὑπερτελευταῖον τὰ χεῖλη αὐτοῦ θ' ἀπαγγεῖλωσι.

Τὸ ὄχημα φέρει αὐτοὺς ταχέως εἰς τὸ μέγαρον Κιλ-

λιάν. Ἐκεῖ ἡ μίστρας Κράου περιμένει αὐτοὺς ἰσταμένη ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς οἰκίας, ἥτις θά ἴδῃ αὐτοὺς ἀγαπομένους, θά ἴδῃ αὐτὴν ἀποθνήσκουσαν, ὡς τῇ ὑπεσχέθησαν.

— Εὐχομαι μακρὰ καὶ εὐδαίμονα ἔτη εἰς τοὺς κυρίους μου! ψελλίζει δακρυχέουσα Κάθλειν ἡ διορατικῆ.

Καὶ ἡ κόμισσα δὲ Σενάκ εἰσέρχεται στηριζομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ συζύγου αὐτῆς εἰς τὸν οἶκον, ἐν ᾧ ἐγεννήθη. Ὑποστενάξει ἀνυδουχοῦσα ἐτι ἐπὶ τῇ μέγιστῃ ταύτῃ εὐτυχίᾳ, ἦν δίδει εἰς αὐτὴν ἐν ἀνθρώπινον πλάσμα.

— Τοῦτο λοιπὸν ἤθελες, Θεέ μου!

Ἀνέρχεται βραδέως τὰς βαθμίδας βασιλικῶς αὐτῆς σαρόνουσα διὰ τῶν κρασπέδων τῆς λευκῆς αὐτῆς ἐσθῆτος. Ἐπὶ τοῦ καταμέστου ἀνθέων βάρους ἰσταται ὡς ἄλλοτε προσδλέπουσα τὴν πανοπλίαν· ἡ μικρὰ χεὶρ, ἐν ἣ λάμπει ὁ ὁλος καινουργῆς δακτύλιος, ἐπιψαύει τὴν διδηρᾶν χειρὶδα τοῦ πανόπλου φύλακος.

Ἄλλ' ὁ σύζυγος, ἀνυπόμονος, προσέλκει ἡρέμα τὴν νεαρὰν γυναῖκα. Τὰ χεῖλη αὐτῶν δὲν ἀντάλλαξαν ἐτι τὰ πρωτόλεια τοῦ ἀμνητοῦ τῶν ἐν τῇ ἀνθήσει αὐτῶν φιλημάτων· ἐκεῖ, ἐν τῇ μονῇ, τοσοῦτον ἐγγύς τῆς θέσεως, ἐν ἣ ἡ δόκιμος ἐπὶ μακρὸν προσυνηχῆθη, ἦτο τοῦτο δυνατόν;

Ὑπὸ τὴν περικεφαλαίαν αὐτοῦ «ὁ ἱπλότης» φαίνεται θλιβερῶ ὄμματι παρακολουθῶν αὐτοὺς ὡσεὶ ἐγίνωσκεν ὅτι οὐδέποτε πλέον ὑπὸ τὸν στιλπνὸν θώρακα θά πάλλῃ ἡ καρδιά ἐνὸς Κιλλιάν, ὡσεὶ ἔδλεπε ζηλοτύπως τὴν δέσποιναν αὐτοῦ, τὴν ἄλλοτε παιδίον, τρέμουσαν ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ ἄλλου ἐκείνου ἱππότου, ὅστις αὐτὴν κατέκτησε, καὶ ὅστις ψιθυρίζει γυνυκλιτῆς.

— Θηρεσία! χαρὰ μου, εὐδαίμονιά μου, ζωὴ μου, ἀγάπη μου! . . . Πόσον δὲ λατρεύω!

Τ Ε Λ Ο Σ .

ΕΛΛΑΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΕΣ.*

Νά παραγάγη τις αὐτὴν ἐκ τοῦ φθίνω, θὰ καταστρέψῃ πᾶσαν ἰκανοποιητικὴν ἔννοιαν. Ἡ προσέγγις ὅμως αὐτῆς πρὸς τὸ ἴθιμοι, ἀρμόζει κατὰ πάντα καὶ ὡς πρὸς τὸν φωνηεντισμὸν, καὶ ὡς πρὸς τὴν σημασίαν. Καὶ οἱ δύο ὅροι: ἄργος = χώρα ἰδιόκτητος τοῦ βασιλέως ἢ τοῦ λαοῦ, καὶ φθίνω = χώρα κειμένη ὑπὸ ἐξουσίαν ἑτέρου, εἶνε ὁμοίωτον. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἀμφότερας εὐρηται ἡ Ἑλλάς = περίξ κειμένη χώρα, ἐξαρτωμένη, ἀλλ' αὐτόνομος.

Πραγματικῶς ἐκ τοῦ διηγήματος τοῦ Φοίνικος I. 447) φαίνεται ὅτι ἐν τῇ Ἑλλάδι τοῦ Ἀχιλλέως ἐκυβέρνηον διάφοροι βασιλεῖς, ἐξαρτώμενοι ἐκ τοῦ βασιλέως τῆς Φθίνος. Ἐκ τῆς παραλληλίας τῶν δύο ἐκφράσεων: ἄργος καὶ φθίν, συμπεραίνομεν ὅτι τὸ Πελασγικὸν Ἄργος, πιθανῶς εἶνε ἑτέρα τις ὀνομασία τῆς Φθίνος. Καθὰ καινὴ ὀνομασία, τίθεται αὕτη ἐν ἀρχῇ τῆς ἀριθμῆσεως τῶν λοιπῶν χωρῶν καὶ πόλεων τοῦ Ἀχιλλέως. Ὁ γράψας τὸν «κατάλογον τῶν νεῶν, πιθανῶς ἐπωφελήθη πολλῶν ποιητικῶν πηγῶν, ἐν τινι τῶν ὁποίων θὰ εὐρεῖν ἴσως τὴν ὀνομασίαν τοῦ βασιλείου τοῦ Ἀχιλλέως: Πελασγικὸν Ἄργος, ἐν ἑτέρα δὲ τὴν ὀνομασίαν: Φθίν, καὶ μὴ νοήσας τὴν ταυτότητα αὐτῶν συνέδεσε τὴν μίαν πρὸς τὴν ἑτέραν. Διατί τὸ Ἄργος τοῦτο ἐκλήθη πελασγικόν, εἶνε ἐπίσης σκοτεινὸν ζήτημα, ὡς καὶ τὸ τῆς κλήσεως τοῦ Δωδωναίου Διός: πελασγικόυ. Ἀμφότερα ταῦτα βεβαίως οὐδεμίαν ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὴν Πελασγιώτιδα, τὴν μέσιν μερίδα τῆς Θεσσαλίας, διότι αὕτη ἔκειτο μακρὰν τῶν κτήσεων τοῦ Ἀχιλλέως καὶ ἐκτός τούτου, αὕτη ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν νεῶν ἐπιγράφεται ἑτέροις βασιλεῦσι κατὰ μερίδας.

Τὸ περὶ τῶν Πελασγῶν ζήτημα ὡς γνωστὸν, εἶνε τόσον συγκεχυμένον, ἥδη ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ἡροδότου, ὥστε ἀσθενέσταται ἐλπίδες ὑπάρχουσι περὶ τῆς πλήρους αὐτοῦ ἐξακριβώσεως. Πάντες οἱ συγγραφεῖς οὐχ ἥττον συμφωνοῦσιν ἐν τῷ ὅτι ἡ Θεσσαλικὴ Πελασγιώτις, ἐκλήθη οὕτω, διότι κατοικήθη ποτε ὑπὸ τῶν Πελασγῶν. Τοιαύτη ἀπλῆ ἐξηγήσις, δυνατόν ν' ἀναχθῆ καὶ μέχρι τοῦ Πελασγικοῦ Ἄργους. Περὶ τῆς ὀριζικῆς σημασίας τῶν Πελασγῶν ἢ περὶ μιᾶς τῶν σημασιῶν τῆς πολυσημάντου ταύτης λέξεως ὑπάρχει τις δεῖξις παρὰ Στεφάνῳ τῷ Βυζαντίῳ (Χίος) πιθανῶς δανεισθεῖσα παρὰ τοῦ Ἀπολλοδώρου. Ἐν αὐτῷ δεικνύεται ὅτι οἱ Πελασγοὶ εἶνε μία τῶν ὀνομασιῶν τῶν ὑποχειρίων, ὡς οἱ εἰλωτες, πενέσται κ. ἄλ. Ὑπὸ τοιούτων δούλων ἢ ἐργατῶν (πενέσται) πραγματικῶς κατοικεῖτο ἡ Πελασγιώτις ἅπασα, ἐξαιρέσει τῶν πόλεων, ἐν αἷς κατοίκουσι οἱ ἄρχοντες αὐτῶν Θεσσαλλοὶ. Τοιαύτη τάξις, ὡς γνωστὸν, ἐπεκράτει καὶ ἐν ταῖς κτήσεσι τῶν Δωριέων, ὡς ἐν Σπάρτῃ καὶ Ἄργει, ἐπίσης ἐνίοτε καλουμένῳ πελασγικό κ. ἄλ. Τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἀχιλλέως, ὡς φαίνεται, ἐχρησίμευεν ὡς τύπος τῶν θεσσαλικῶν βασιλείων, ἰδρυμένων κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς κατακτῆσεως. Ἡ τριπλῆ διαίρεσις τῶν κατοίκων (ἀρχοντες, περίοικοι, δούλοι)

συμπίπτει πρὸς τὴν τῶν: Μυρμιδόνων, Ἑλλήνων καὶ Πελασγῶν. Ἄλλ' εἶνε ἀπίθανον ἂν ποτε ὑπῆρξε τοιοῦτον μυρμιδονικὸν κράτος. Ἡ Φθίν τοῦ Ἀχιλλέως συμπίπτει πρὸς τὴν Φθιώτιδα, διὸ καὶ ἐν αὐτῇ ζῶσιν οἱ Ἀχαιοὶ (B. 684), οἱ τελευταῖοι ἱστορικοὶ κάτοικοι τῆς Φθιώτιδος. Οὐχ ἥττον ἐν τινι μέρει τῆς Ἰλιάδος (N. 685) ἀπροσδοκῆτως ὄλως ὑπὸ τὸ ὄνομα Φθίοι, ὑπονοοῦται οὐχὶ τοῦ Ἀχιλλέως ὑπήκοοι, ἀλλὰ τοῦ Πρωτεσίλαου, βασιλέως τῆς Φυλακίης, πόλεως τῆς Φθιώτιδος, ἐξ οὗ καταφαίνεται ὅτι ἡ Φθίν ἦν μέρος τῆς Φθιώτιδος. Ἀλλὰ τοιαύτη εὐρυνσις τῆς Φθίνος εἶνε ἥδη προφανῆς ἀπομακρύνσις ἐκ τῆς πραγματικῆς γεωγραφίας, ἡ πλήρης δηλονότι συνταύτισις τῆς Φθίνος, πρὸς τὴν Φθιώτιδα. Ἡ πρώτη πρὸς τοῦτο ἀπόπειρα ἐγένετο κατὰ τὴν ἔνεκα τῆς ὁμοφθογγίας τοποθέτησιν τῆς ἀορίστου (Φθίν) κτήσεως τοῦ Ἀχιλλέως, ἐν τῇ ἀρχαίῃ Φθιώτιδι. Ἡ Ἑλλάς χρῆσιμεσοῦσα ὡς τις συμπλήρωσις τῆς Φθίνος, συνεμερίσθη πιθανῶς τὴν τύχην αὐτῆς καὶ μετ' αὐτῆς συνεταυτίσθη πρὸς τὴν Θεσσαλικὴν Φθιώτιδα. Ἐκφράζοντες τοιαύτην προϋπόθεσιν, βεβαίως, ἔνεκα τῆς στερησεως πληροφοριῶν περὶ τῆς προϊστορικῆς γεωγραφίας, δὲν δύναμεθα οὐχ ἥττον ν' ἀρνηθῶμεν τὴν πιθανότητα ὑπάρξεως κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τοιαύτης χώρας παρὰ τὰ ὅρια ἢ καὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς Φθιώτιδος. Ἄλλ' ὑπῆρξεν ἢ δὲν ὑπῆρξε τοιαύτη Ἑλλάς, ἐκ τούτου δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξαχθῆ τι σπουδαῖον ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τί ἴδιον ἠννόουν ὑπὸ τὸν ὄρον Ἑλλάς.

Φθάσαντες εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἐν στενωτέρα σημασίᾳ ἢ λέξις Ἑλλάς προσήγγιζεν εἰς τὴν ἔννοιαν «περίξ κειμένης χώρας» ὀφείλουεν ν' ἀποδείξωμεν τοῦτο καὶ διὰ τῶν δεδομένων τῆς γλωσσολογίας. Ἡ ἔτυμολογία τῶν λέξεων Ἑλλάς καὶ Ἑλλήνες οὐχ ἅπασι προὐκάλεσε τὸ ἐνδιαφέρον ἐπιστημονῶν φιλολόγων. Ἐκ τῆς φιλολογίας τῆς τελευταίας δεκαετηρίδος ἡμεῖς γινώσκουμεν τρεῖς ἀποπειράς τῆς ἔτυμολογικῆς παραγωγῆς τῶν λέξεων τούτων. Ὁ Μπέρκιος τὴν λέξιν Ἑλλάς ζητεῖ ν' ἀνεύρῃ ἐν λακωνικῇ τοπικῇ ἐκφράσει: Ἑλλά, Sella, τὴν λέξιν Ἑλλήνες μετέφρασε—die Seschaffen. Δευτέραν ἔτυμολογίαν προέτεινεν ὁ Κούρτιος, προσεγγίσας τό: Ἑλλήνες πρὸς τὴν ῥίζαν svel, καίειν, λάμπειν, ὁπόθεν παράγονται καὶ σέλας, σελίνη, ἐλάνη. Ὡς συμπέρασμα θὰ ἐξήγητο βεβαίως λίαν ἐολακευτικὴ διὰ τοὺς Ἑλλήνας ὀνομασία, ἐκλαμπρότατοι, illustres! Τὴν νεωτάτην ὄλως πρωτότυπον ἀλλὰ καὶ παράδοξον ἐξηγήσιν ὀφείλουμεν εἰς τὸν Μελλενδόρφιον (Euripides Herakles I. σελ. 258). Προσελκυσθεὶς οὗτος, φαίνεται, ἐκ τῆς ὁμοιότητος τῶν λέξεων: Σελλός, Ἑλλός, Ἑλλοπίν, πρὸς τὰς λέξεις: Ἑλλός, Ἑλλοψ, (πρόβλ. ψελλίψειν σελλίψειν) ἐθεώρησε δυνατόν νὰ παραχθῆ ἐντεῦθεν τὸ ὄνομα Ἑλλήνες! Τὰ βόρεια φύλα, ἐν οἷς καὶ οἱ Δωριεῖς, ἐπιπεδόντα κατὰ τῆς μέσης καὶ δυτικῆς Ἑλλάδος, τοὺς ἀρχαίους κατοίκους αὐτῆς, προγόνους Αἰολέων καὶ Ἰώνων, ἐκάλεσαν Ἑλλήνας = ψελλίζοντας, συνεπεία δυσχερείας τῶν τελευταίων πρὸς κανονικὴν συνενόησιν μετὰ τῶν νεοελθόντων ἐποίκων κατακτητῶν! Ὁ συγγραφεὺς ἠναγκάσθη ἐν τούτοις νὰ εἴπῃ: «παράδοξον πῶς αὐτοὶ οἱ Ἑλλήνες ἐκάλουν ἑαυτοὺς Ἑλλήνας τ. ἔ. διὰ κλήσεως, κατ' ἔννοιαν ταυτιζόμενης πρὸς τὴν λέξιν βάρβαρος (ψελλίζων) καὶ ν. ἔ.

*) Ἰδε ἀριθ. 14, σελ. 265—268.

μετὸ (ψελλίζων), ὡς οἱ Σλάβοι ἀπεκάλεσαν τοὺς γείτονας αὐτῶν Γερμανοὺς». Νομίζομεν ὅτι δεόν νὰ μὴ προστεθῆ τι ἕτερον εἰς τὴν τοῦ συγγραφέως deductio ad absurdum. Εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ εὐφροῦς συγγραφέως δὲν ἐπῆλθε νὰ βεβαιώσῃ τοῦλάχιστον τὴν ἰδέαν του διὰ τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητος, ἀλλ' ἠρκέσθη εἰς ἐκφράσιν ἀπορίας. Οἱ Ἕλληνες παρὰ τοὺς διαλεκτικούς ἰδιωτισμούς κἀλλιστα ἠννόουν ἀλλήλους. Οἱ πρόεδροι τῶν Ἀθηνῶν ἐν Σπάρτῃ καὶ οἱ τῆς Σπάρτης ἐν Ἀθήναις καθίσταντο καταληπτοί, ὁμιλοῦντες ἕκαστος ἐν τῇ ἰδίᾳ γλώσσῃ. Ἀρχαιότερον, ὅτε δὲν ὑπῆρχον τοιοῦτοι καὶ τοσοῦτοι ἰδιωτισμοί, κατ' οὐδένα τρόπον δύναται τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν ἠννόουν ἀλλήλους, διὸ καὶ ἡ παραδοξοτάτη πρῦπῳθεσις τοῦ Μελλενδορφίου, εἶνε ἀβάσιμος, ἀλλὰ καὶ ἀσεβῆς ὕβρις πρὸς τὸν καλλιερημονέστερον τῆς ἀρχαιότητος λαόν. Ἡ ἀπειρία ἐν τοῖς ἐτυμολογικοῖς ζητήμασι βεβαίως δὲν εἶνε σπανία παρὰ τοῖς ἀντιπροσώποις τῆς κλαδικῆς φιλολογίας καὶ συνήθως ἔχει ἀφορμὴν τὴν περιφρόνησιν πρὸς τὴν σύγχρονον γλωσσολογίαν καὶ τὴν μεθοδολογίαν, ὃ δὲ Μελλενδορφίος ἐπελήθη τῆς τυχεύουσας φωνητικῆς πιθανολογίας· ἀλλὰ πρὸς ἐπιτυχῆ ἐτυμολογίαν ἀπαιτεῖται οὐ μόνον ἡ παρατήρησις τῶν φωνητικῶν κανόνων ἀλλὰ καὶ ἡ κρίσις τοῦ ὀρθοῦ λόγου.

Ὁ διττός τύπος Σελλά Ἑλλάς καὶ ἡ κλῆσις τοῦ Διὸς καὶ τῶν Ἀθηνῶν ἐν Σπάρτῃ, Σελλάνιος καὶ Σελλανία (ἂν εἶνε βεβαίως ἀληθῆς ἡ ἀνάγνωσις αὕτη καὶ οὐχὶ Συλλάνιος καὶ Συλλανία) δὲν ἐπιτρέπει ἀμφιβολίαν οὐδεμίαν ὅτι καὶ ἐν ταῖς λέξεσιν Ἑλλάς καὶ Ἑλληνες τὸ δασύ πνεῦμα προῆλθεν ἐκ τοῦ δ. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀρχικὸν σῖγμα συχνάκις ἀναφαίνεται ἀποτέλεσμα διαφόρων φωνητικῶν μεταβολῶν, διὸ καὶ δύναται νὰ προέλθῃ ἐκ δσ, δφ, δj, τj, θj kj, ἢ καὶ ἐκ συνθετωτέρων, παράδειγμα τῶν ὁποίων δύναται νὰ χρησιμεύσῃ τὸ ψελλός, σελλίζω, Ἑλλάς. Τοιαῦτα ὅμοια παραδείγματα, τῆς μεταβολῆς τῶν ἀρχικῶν φωνῶν τῶν λέξεων, βασίμως ἐμελετήθησαν ὑπὸ τοῦ Κρεμπερού (ἐν Zeitschrift für vergl. Sprachforschung 31, σελ. 412). Οὗτος ἐπέτυχε νὰ ὀρίσῃ τρεῖς κανονικὰς μεταβιβάσεις καὶ μεταβολὰς φωνηέντων οὐ μόνον ἐν τῇ ἑλληνικῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἰνδοευρωπαϊκαῖς γλώσσαις. Πρῶτη ἰσχυρὰ βαθμὶς - ksh ἑλλ. ξ, ψ, χθ, φθ, κτ, πτ—διετηρήθη ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ τῇ σανσκριτικῇ καὶ ἀρχαίᾳ ἱρανικῇ, ἐν ταῖς λοιπαῖς δὲ ἡ τάξις τῶν γραμμάτων ὑπάγεται ὑπὸ τὴν σύνδεσιν sk, sp. Δευτέρα βαθμὶς εἶνε τὸ ἀπλοῦν s, ἢ δὲ τρίτη ἀπαντᾷ ἐν μόνῃ τῇ ἑλληνικῇ, ἐνθα τὸ ἀρχικὸν σῖγμα συνήθως μετετρέπετο εἰς h (δασύ πνεῦμα). Ὡς παράδειγμα τούτου φέρομεν τὰ ἑξῆς :

A.	B.	Γ.
ξύν.	σύν.	ύν.
ξύλον, ξύλινος.	σύλος, σύλινος.	ύλη.
ξυρός.	γεργμ. sūr λατ surr.	
ξέω, ξόανον	σοάνη.	
ckp. kshivati	διάλος.	
ψίνεσθαι.	σινάς.	ινώμενος.
ψέγω.	ἄσεκτος.	
ψαύω.		ἄνω.
φθίνω kshi	situs	
ἄρητος rkshas	ursus	

Οὕτως, ἐὰν ὁ τύπος Σελλοὶ Σελλάνιος ἀφ' ἐνὸς καὶ Ἑλλάς καὶ Ἑλλήν παρίσταντο ὡς δευτέρα καὶ τρίτη βαθμὶς, ὁμοίως δὲ ἐκπτώσεως, τότε ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἰσχυρᾶς βαθμίδος πρὸ παντὸς εἶδει ν' ἀναμεινόμεν τὸ ἑλληνικὸν ξ, ψ ἢ ἐν ταῖς λοιπαῖς εὐρωπαϊκαῖς γλώσσαις sk—sp. Ἐν τούτοις τοιαῦτη τάξις συνέβαινε καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ (ἴδ. ξίφος σκίφος—ξένος σκένος—ψαίρω σπαίρω—ψαλίς σπαλίς κτλ.) Σχεδὸν ἐν πάσαις ταῖς εὐρωπαϊκαῖς γλώσσαις ἀπαντᾷ ἡ ρίζα squei εἰς ἣν ἀνάγονται τὰ ἑλληνικὰ : σκάλλω (ρίζα σκελ—ὡς βάλλω, πάλλω ἐκ τοῦ βέλ, πέλ) σκύλλω, κοσκυλλμάτιον. Ὁ ἐξηγουόμενος ἀνωτέρω κανὼν ἐπιτρέπει νὰ ἀναχθῶσιν ἐνταῦθα καὶ τὰ: σέλμα, σελμών, σανιδών, ἔλαμα... σανιδώματα (Ἡσύχιος) σέλμα, σελίς (ἐν τῷ πλοίῳ) σελίς (—πτυχίον, καταβατὸν βιβλίον σελίδες· τὰ μεταξὺ διαφραγμάτα τῶν διαστημάτων τοῦ πλοίου, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις τὰ μεταξὺ τῶν παραγράφων). Ἐκ τῆς ρίζης ταύτης δύναται νὰ προέλθῃ καὶ σέλινον τὸ γυναικεῖον, καὶ πιθανῶς ἐτι καὶ τὸ ψυτὸν σέλινον, ἐνεκα τῶν ὀδοντωτῶν του φύλλων κληθὲν οὕτως. Καὶ τέλος δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι τὸ σκοτεινὸν σημεῖον τῆς λέξεως ξύλον, σύλον, ὕλη καὶ silva, εὐρίσκεται ἐν τῇ ἀνωτέρω ρίζῃ, ὡς καὶ ἡ δρυς παράγεται ἐκ τῆς ρίζης der= διασχίζειν.

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΕΠΙΚΛΗΣΙΣ.

Τέτιξ μὲν τέτιγι φίλος, μύρμακι δὲ μύρμαξ, ἱρακες δ' ἱραξίν, ἐμὴν δ' ἂ Μοῦσα καὶ ᾠδᾶ.

Θεόκρ.

Ἦ Μοῦσα, κόρη τῶν αἰθέρων γλαυκοχίτον καὶ ἐρατεινή! ἐπὶ μικρὸν τὸν παραδείσιον θρόνον σου ἀφείσα, ἔλθε καὶ ρίψον ἐπὶ τώχρον μέτωπόν μου τὰ καλλίχρυσά ρόδα σου!

Ἐπὶ μακρὸν εἶδον, Μοῦσα, τὴν γλυκεράν σου μορφήν, οὐδ' ἐζωπύρησε τὴν καρδίαν μου ἡ ἀκτίς τοῦ φωτεινοῦ βλέμματός σου· ἐπὶ μακρὸν ἡ λευκή σου πτέρυξ δὲν ἐθώπευσε τὴν μορφήν μου ἐλαφρῶς καὶ ἀοράτως ὡς μυστηριώδης ζεφύρου πνοή, καὶ ἡ χεὶρ μου δὲν ἔψαυσε τὰς χορδὰς τῆς ἀφθόγγου λύρας μου· ἀτμημεῖς δὲ καὶ ξηροὶ τῆς μυρσίνης οἱ κλώνες ὑπὸ τὰς ἀνηλεεῖς χειμερίους πνοὰς ἐφυλλορρόησαν ἀπὸ τῆς κόμης μου. Ἐφυγες, Μοῦσα, καὶ ζόφος μ' ἐκάλυψε· καὶ ἀσέληνος νύξ ἦν ὁ βίος μου ἐπὶ μῆνα ὅλον· ἔφυγες κ' ἐμαράνθη ὡς δειλὸν κυνόςδατον, ὅπερ, διαλαθὸν τῶν αἵμασιῶν αὐτοῦ τὴν γοργῶς παρερχομένην ἀκρόπτερον Ἀὔραν, ἐστερήθη τὸ τάλαν τοῦ ζειδώρου αὐτῆς ἀσπασμοῦ· ἢ ὡς εὐθρυπτον κάρφος χλόης, ὅπερ ἀφανὲς ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἄκρᾳ ἡλιοφλεγούς κοιλιάδος βλαστῆσαν, παρεῖδε καὶ δὲν ἐραράντισε διὰ τῶν ἀδαμαντολαμπῶν μαργάρων αὐτῆς ἡ ροδόχειρ Ἡώς. Ἦ Μοῦσα! ὡς ποτε ὁ πολυπλανὴς Ὀδυσσεύς τῆς γενεᾶς ὀλλίου γῆς τὰ ἱερὰ ἐδάφη, τὴν μορφήν σου ἐπόθησα!

Εἰπέ μοι, Μοῦσά μου νὰ ψάλω· ἔμπνευσόν μοι νὰ μέλψω θεῶν ἀνδρῶν κλέη, νὰ ὑμνήσω Ἀχιλλεῖς καὶ Ἀστρεΐδας, κραταιούς καὶ χαλκασπίδας ἥρωας, ὧν ἀπαστράπτουσι τὰ χρύσεια κράνη καὶ φαρέτραι ὑπὸ τὸν ἥλιον, ἢ Ὀδυσσεῖς ναυδάτας ἢ Θήρωνας καὶ Χρομίους, ἀρματηλάτας δαφνοστεφεῖς.

Ἄλλ' οὐχί· ἔμπνευσόν μοι μᾶλλον νὰ ψάλω τὰ χιονώδη ἢ χρυσοροδίνα τοῦ αἰθέρος νέφαλα, ἅτινα τῇ στιγμῇ ταύτῃ ὑπὸ τὰς φλογώδεις πυρᾶς τῆς δύσεως κυλινδρῶνται ἐπὶ τῆς σιγῆς γλαυκῆς ἐκτάσεως, λαμπερὰ ὡς ἀεροπλανεῖς ἀγγέλων αἰῶραι· ἢ τὴν γλαφυράν λευκοφαῖον πτέρυγα τῆς νεφελοβάτιδος περιστερᾶς ἐκείνης, ἣτις ἐπὶ στιγμὴν ἐπὶ τῆς θυρίδος μου καθίσασα, πρὶν ἢ φθάσῃ ἵνα θωπεύσῃ αὐτὴν φιλιῶς ἢ χεῖρ μου ἀνέπτῃ πρὸς τὰχανῆ, ταχεῖα ὡς ἀνέμου πνοή· ἢ τὴν πόρρω ἐκεῖ διανοιγομένην εὐρείαν ἐκτασιν τῆς σαπφειροχρῆσου θαλάσσης, ἣς τὸ κύμα μετὰ βρόντου ἐπιπίπτον κλονεῖ τὸν γιγαντοκέφαλον βράχον καὶ συνθλά ἀπόνως τὴν ὑπὸ τὰ φύκη αὐτοῦ κεκρυμμένην ὠφύρον τοῦ λάρου καλιάν.

Ἡ θάλασσα! οἱ βράχοι! ὁ χρυσονεφῆς οὐρανός! ὦ, πόσον λαμπρὰ παριστάνται, ὁπότεν, ὡς νῦν, ὁ καλλιπυρος Φοῖβος πορφυροὶ αὐτὰ διὰ τῶν ἐσχάτων ἀκτίνων του!

Ἐν τοιαύτῃ ποτὲ γλυκερᾷ στιγμῇ ἐπήδησε κούφῳ ποδὶ εἰς τοὺς ἀενάους τοῦ πελάγους δρόσους ἢ μελανόκομος Σαπφῶ, ἢ Παρνασίς Λεσβία! . . .

Εἰκὼν ὁποῖα μεγαλοπρεπῆς!
δύσει λαμπρὰ σπινθίρας χρυσοσπείρει,
ὕψονται βράχοι ἀνεμοσκεπεῖς
καὶ ὑπ' αὐτοὺς ἢ θάλασσα μορμύρει.

Καὶ εἰς ὑψίστην βράχου κορυφῇ
ὠχρόλευκος, τὴν λύραν τῆς κρατοῦσα,
μὲ στίλβον ὄμμα, μ' ἔξαλλον μορφήν
ἴστέα ἢ Σαπφῶ, ἢ θελιμμένη Μοῦσα.

. . . Ἰδέ, ἰδέ, Σαπφῶ περιπαθῆς!
τὸ κύμα τὸ παφλαζὸν σὲ προσμένει·
ὁ φλοῦσθός του ὡς στεναγμὸς βαθύς
«πέσε . . . — σοὶ λέγει, — ψάλτις θελιμμένη! . . .»

Στέμμα φορεῖς ἐκ μύρτων καὶ δαφνῶν·
σὲ περιλούει κόμη λελυμένη,
καὶ ὁ ἄηρ τὴν κόμην σου κινῶν:
«πέσε, σοὶ λέγει, Μοῦσα θελιμμένη! . . .»

Ἄλλ' ἢ γλωρὰ ἰτέα τῆς ἀκτῆς
μορμύρει κεκλιμένη πρὸς τὸ κύμα
ὑπὸ πνοὴν τῆς αὔρας τῆς λεπτῆς
«Σαπφῶ, Σαπφῶ! . . μὴ πέσης, εἶσαι κρῖμα! . . .»

Αὐτῆ: «εἰς κύμα — κράζει — θά ταφῶ!
ὦ, ὄχι δὲν θά ὀπισθοχωρήσω! . . .»
— «Σαπφῶ, Σαπφῶ, βαθύπνοος Σαπφῶ!
μὴ πρὸς Θεῶν! ὦ, στράφητι ὀπίσω.

«Ἰδέ, ἰδέ! ὁ πάντος σμαραγεῖ·
εἶναι πιχρὸν τὸ βαρβαρῶδες μνήμα·
ἀνθοστεφῆς σὲ προσκαλεῖ ἢ γῆ·
ψάλτις ὠγρά· μὴ πέσης· εἶσαι κρῖμα.

» Ἐμπνεύσεως πτερόσσσα ἀκτῆς
χρυσῇ χρυσῇ εἰς τῶμα σου πλανᾶται·
ἐπάνωθέν σου δόξης ζηλωτῆς
τὸ στέμμα τὸ λαμπρὸν ἐπικρεμάται.

» Λάμπει ἀκόμη φῶς ἡλιακόν·
ἢ ἀνοιξὶς ἀκόμη ἔχει ρόδα
καὶ δάφνας θαλερὰς ὁ Ἑλικῶν·
ὦ, πρὸς Θεῶν στρέψον ἐκεῖ τὸν πόδα·

» Σαπφῶ, Σαπφῶ, βαθύπνοος Σαπφῶ!
μὴ πίπτῃς, μὴ! ὦ, στράφητι ὀπίσω·
Αὐτῆ: — Εἰς κύμα, κράζει, θά ταφῶ.
Ἦ, ὄχι δὲν θά ὀπισθοχωρήσω! . . .

Ἄν θέλω πλέον ρόδα γλυκερά,
δὲν θέλω πλέον δάφνας Ἑλικῶνος·
εἰς τὴν ψυχὴν ἂν δύσῃ ἢ χαρά,
ἢ δόξα εἶναι εἰς ἀκόμη πόνος! »

. . . Ἐπάφλασεν ἢ πτώσις τῆς ἐγγῆς
ἐντὸς πυκνῶν τοῦ κύματος θυρούβων,
καὶ ἔδυσ' ἢ λαμπὰς ἢ εὐφεγγῆς
τοῦ βίου τῆς συγχρόνως μὲ τὸν Φοῖβον.

Ἡ βράχος, ἢ ἰτέα, ἢ σιγῆ,
τὸ κύμα, θλιθερὸν ἀφῆκον στόνον,
καὶ τὰ πτερὰ ἐτάυσε γοργῇ
πλειὰς ἐκποθηθεῖσα ἀλκυόνων.

Καὶ ὅτε νῦξ ἐχύθη σκοτεινῇ,
εἰς τὰ νερὰ τὰ ζοφερὰ ἐκεῖνα
ὁ Ἑσπερος, ἢ Φοῖβη ἢ ἀγνή
ὠχρὰν ὡς δάκρυ ἔχονον ἀκτίνα.

Καὶ τῆς Ἡοῦς ὅτ' ἦστραψ' ἢ ἀκτίς
κ' ἔλαμψ' εἰς φῶς ἢ φύσις λελουσμένη,
ἐψέλλιζ' ἢ ἰτέα τῆς ἀκτῆς;
«Ἐδῶ ἐτάφ' ἢ Μοῦσα ἢ θλιμμένη! . . .»

Ἡ ἀηδὼν ἐθρήνει τῶν δασῶν,
κ' εἰς τὸν ἀκταῖον βράχον τῆς ἐκεῖνον
ἢ εὐμολπος χορεία τῶν Μουσῶν
περιπαθῆ τῇ ἐμελώδει θρήνον!

ΚΟΡΝΗΙΑ Α. ΠΡΕΒΕΖΙΩΤΟΥ.

ΛΙΝΑ.*

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

Ἐκεῖνο ὅπερ μένει.

I.

Ἡ Ἰωάννα ἐταπεινώσε τὸ μέτωπον καὶ ἀπήντησε
τρεμούσῃ φωνῇ:

— Ὁ ἀπανηρχόμην μετὰ πάσης χαρᾶς εἰς τὸ πρῶ-
τόν μου ὄνειρον, εἰς τὸν πρῶτον ἔρωτα τῆς ζωῆς μου,

*) Ἰδέ ἀριθ. 14, σελ. 278—280.

ὅστις θὰ ἦτο συγχρόνως ὁ τελευταῖος, ἢ μάλλον ὁ μοναδικὸς αὐτῆς σκοπός.

Ἐκεῖνος δὲν ἐτόλμησε ν' ἀτενίσῃ πρὸς αὐτήν, κλίνουσαν πρὸς αὐτὸν καὶ σχεδὸν ἐρείδουσαν τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ὤμου του· ἠγέρθη μόνον ἀποτόμως καὶ ἔκραξε πρὸς τὸν λεμβοῦχον:

— Προσέγγισε!

Καὶ καθ' ὅσον ἡ λέμβος ἠγγίξε πρὸς τὴν ὄχθην, οὐδεμίαν ἀντήχησε πλέον περὶ αὐτὴν φωνὴ εἰμὴ ὁ μολοτόνος δούπος τῆς κώπης, πληττούσης τὰ κύματα.

Ὅταν προσωρμίσθησαν, ἡ κ. Δωροῦ ἐπήδησεν ἐπὶ τῆς ἄμμου ἀνευ τῆς βοήθειας τοῦ Ἰωάννου.

— Εὐχαριστῶ· τῷ εἶπεν οἰοεὶ ἐν' ἀποθήσῃ αὐτὸν ὅτε τῇ ἔτεινε τὴν χεῖρα.

Ἐπειτα ἤρξατο προπορευομένη αὐτοῦ κατὰ ἑκατοντάδα βημάτων· ἀλλὰ μετὰ μικρόν, οἰοεὶ αἰσχυνομένη, ἐπισθοδρόμησε πρὸς αὐτὸν· οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἔλαμπον ἐκ δακρύων, ἅτινα δὲν ἠδυνήθη ν' ἀποκρύψῃ.

— Σήμερον ὡς καὶ τότε, σὰς ζητῶ συγγνώμην, κ. Ἰωάννη· τῷ εἶπε μόνον, δὲν εἶνε πλέον ἡ κακὴ ἐκείνη κόρη, εἶνε ἡ δυστυχὴς γυνή, ἥτις ζητεῖ τὴν συγχώρησιν.

— Κυρία! . . ἤρξατο λέγων ὁ Ἰωάννης.

Αὕτη διέκοψε τὴν φράσιν του.

— Ἄχ! πόσον τὴν ἀγαπᾶτε Ἐκεῖνη! . . . διότι ἐκείνην πάντοτε ἀγαπᾶτε, δὲν ἔχει οὕτως;

Ἐποκρινόμενος ἐκπλήξιν ὁ νεαρὸς ἀνὴρ ἠρώτησε:

— Τί θέλετε νὰ εἴπητε, κυρία.

Μηδμίαν πλέον τηροῦσα ἐπὶ τῆς μορφῆς ἔκφρασιν πικρίας, ἡ Ἰωάννα ἀπήντησε:

— Λοιπὸν! δύνασθε νὰ τὸ ὁμολογήσητε πρὸς ἐμέ· τόσῳ μάλλον καθ' ὅσον ἂν εἴσθε καὶ σήμερον ὅποιος ἦσθε τότε, δὲν θὰ προσπαθήσητε νὰ τὴν ἐπανίδητε.

Ἡ ἐκπλήξις τοῦ Ἰωάννου δὲν ἦτο ὅλως προσποιητὴ· τὸ δὲ εὐχαρὶ πλάσμα παρετήρησεν αὐτὴν παρευθὺς.

— Ἄ! ἀνέκραξεν εὐθύμως· τώρα τὸ μανθάνετε; ἡ Αἶνα εἶνε χήρα ὡς ἐγώ.

Στιγμιαῖον ρίγος ἐδόνησε τὰ μέλη τοῦ νεαροῦ ἐπιστήμονος.

— Δὲν τὸ ἐγνωρίζετε; ἀλλὰ τὸ νοστιμώτερον εἶνε ὅτι ἐχῆρευσε σχεδὸν πρὶν ἢ ὑπανδρευθῆ· δὲν ἠξεύρετε ὅτι περιεφρόνει τὸν ὑποκόμητα; προέτεινε λοιπὸν ὡς ἀπαρχαγραπτον ὄρον τὸ νὰ τελεσθῇ ὁ γάμος κἄτω εἰς τὰς Ἰνδίας· ὁ ταλαίπωρος ὁ Ἀλβερικ! τὸ παρεδέχθη καὶ ἀνεχώρησεν· ἀλλ' εἰς τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν προσεβλήθη ὑπὸ ἀσθενείας τοῦ ἥπατος, καὶ μόλις ἔφθασεν εἰς Βεναρές, ἀπέθανεν· ἡ Εὐελίνα ἔλαβε τὴν εὐλογία τοῦ γάμου παρὰ τὴν ἐπιθανάτιον κλίνην.

— Καί, . . ἠρώτησεν ὁ Ἰωάννης δι' ἠλλοιωμένης φωνῆς, πότε δὲν αὐτὰ ἔλαβον χώραν;

— Δὲν συνεπληρώθη ἀκόμη ἔτος, ἀγαπητέ μοι φίλε.

III.

Ὁ γάμος τῆς Ἰωάννας μετὰ τοῦ Ἰουλιανοῦ Δωροῦ ἐτελέσθη ἐν Λαίρῳ, μετὰ πολλῆς μεγαλοπρεπείας. Ὅτε ὁ Ἰωάννης ἐλάμβανε τὴν γραφίδα ἵνα υπογράψῃ ἐν τῷ σκευοφυλακείῳ τοῦ ναοῦ, ἡ νύμφη, ἀκτινοβολοῦσα ἐκ κάλλους καὶ χάριτος, διὰ μικρᾶς κινήσεως κατέρριψεν αὐτὴν ἀπὸ τῶν δακτύλων του. Εὐρίσκειτο ἐν πλήρει οἴστρω φαιδρότητος ἡ πρό πολλοῦ παρηγορηθεῖσα χήρα.

— Σὰς παρακαλῶ, μὴ τὸ ὄνομά σας! εἶπε· τοῦτο θὰ ἦτο μεγάλη ἐπιείκεια.

— Τούναντίον, ἀπήντησεν ὁ νεαρὸς ἀνὴρ· θὰ ἦναι ἀπόδειξις ἐμπιστοσύνης καὶ ἀνιδιοτελείας ἀπολύτου.

Καὶ μετὰ ζωηρᾶς ἐνεργητικότητος ὑπέγραψε διὰ τῆς συνήθους μονογραφίας αὐτοῦ: «Ἰωάννης Δαήλ».

Ἡ κ. Δαήλ, συνοδευομένη ὑπὸ τῆς Ἑλένης, ὁ σέρ Μέλβιλ μετὰ τῆς συζύγου του καὶ ἡ κ. Κολλάρ, ἡ ἀνδρεία γυνή, παρίσταντο εἰς τοὺς γάμους ἐν τῇ ἐπαύλει. Μυρίαὶ δεξιώσεις ἐπεδαψιλεύθησαν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἥττονα ἐν τούτοις ἡ πέρδικες καὶ λαγωοί. Τὴν ἐπιούσαν ἡ κ. Δαήλ ἀπῆλθεν εἰς Παρίσιους μετὰ τῆς Ἑλένης, ἥτις ἐμνηστεύετο ἐπίσης μετὰ τινος ἀξιωματικοῦ τοῦ ναυτικοῦ. Πρὸς τοῦτον ὁ Ἰωάννης προσέφερον ὡς προῖκα ἑκατοντακισχίλια φράγκα, ἐκείνη δὲ τῷ ἐκόμιζε πρὸς τοὺς ἄλλοις ὡς ἐν κανίστρῳ τὸ λαμπρὸν ἄνθος τῶν ἑπτακαίδεκα αὐτῆς ἀνοίξεων.

Ὁ Ἰωάννης παρέμεινεν ἔτι ἐν τῇ ἐπαύλει κατὰ παράκλησιν τῆς κ. δὲ Ραμβέρ.

— Δέκα πέντε ἡμέρας! μόνον δέκα πέντε ἡμέρας! τῷ εἶχεν εἶπει αὕτη ἀνταλλάσσουσα γοργὸν βλέμμα συνεννοήσεως μετὰ τῆς κ. Δαήλ.

Ἡ δεκαπενθημερία αὕτη παρήλθε ταχέως μέσῳ τῶν ἀγροτικῶν εὐωχιῶν καὶ τῆς θορυβώδους καὶ φαιδρᾶς εὐθυμίας οἰκοδεσποτῶν τε καὶ ξένων· μάτην ὁ Ἰωάννης προὔφασίζετο τὰ καθήκοντα καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ ὡς ἱατροῦ· ἡ Λευκὴ δὲ Ραμβέρ διέμενεν ἀκαμπτος καὶ οὐδὲ στιγμὴν τῷ ἐχάρισε.

Κατὰ τὴν αὐγὴν τῆς δεκάτης ἡμέρας ὁ Ἰωάννης ἠγέρθη πρωΐαίτατα, μόλις τὸ ὠχρόλευκον λυκαυγὲς ἤρξατο ἠμιφωτίζον τὸ ζοφῶδες στερέωμα· τίς οἶδε ποῖα πλήμμουρα αἰφνιδίας χαρᾶς εἶχε κατακλύσει τὴν καρδίαν του οὕτως, ὥστε νὰ διακόψῃ τὸν ὕπνον αὐτοῦ ἀκριβῶς καθ' ἣν στιγμὴν θὰ ἠδύνατο ν' ἀπολαύσῃ τῶν μαγειῶν τῆς ἡοῦς. Οὐδὲ προσεπάθησε νὰ κατανοήσῃ ὁ νέος πόθεν τὸ αἰφνιδίον τοῦτο θάλος, ἡ ἀπροσδόκητος αὕτη εὐεξία, ἥτις κατεπλημῦρει αὐτὸν· σφοδρὰ μόνον καὶ πτερόεσσα ἀνάτασις τῆς ψυχῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεὸν ἀνήγαγεν αὐτὸν ὑπεράνω τῆς ὑψηλοῦ εἰς τὰ νεφελώεστα τῶν ὀνείρων δώματα· ὅτε δὲ διὰ μέσου τῆς θυρίδος αὐτοῦ προσεῖδε τὴν ἐωθινήν Ἀφροδίτην ἐπιρρίπτουσαν τοὺς πυρολαμπεῖς σπινθῆρας τῆς, ὡσεὶ ἀδάμας φλογερὸς λαμπροστίζων τὸν ὠχρῶντα θόλον τοῦ οὐρανοῦ, ἤσθάνθη ἀκᾶθεκτον πό-

θον ἵνα βυθισθῆ ἐν τῇ πυκνῇ ὀμίχλῃ τοῦ λυκαυγοῦς, νὰ εἰσπνεύσῃ τὴν παρθένον αὔραν τῆς ἀνθρακούχου ἀτμοσφαιρας καὶ νὰ μεθυσθῆ τότε πνεῦμα καὶ τὰς αἰσθήσεις ὑπὸ τῶν ἐντυπώσεων τῆς παγκοσμίου ἐξεγέρσεως.

Ἐνεδύθη λοιπὸν ἐν σπουδῇ· τὸ ψυχρὸν ὕδωρ τοῦ σεπτεμβρίου τῷ ἐφάνη δροσερὸν καὶ ἀρωματώδες, καὶ ἐνηθύνως ἐλούσθη δι' αὐτοῦ· εἶτα ἀκροποδητή βαιῶν ὅπως μὴ ταράξῃ οὐδενὸς τὸν γλυκὺν ὕπνον, καθ' ἣν στιγμήν οἱ θεράποντες εἶρχοντο τῆς διευθετήσεως τῆς ἀγροικίας, ἐξῆλθε τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ κατέβη καὶ διηυθύνθη πρὸς τὸν λειμῶνα.

Ἦτο ἡ πέμπτη ὥρα· ὁ ἥλιος ἤρχετο ἀνυψούμενος δεξιᾷ ὑπερῶν τῶν δένδρων, ἀλλὰ δὲν εἶχεν ἔτι ὑπερβῆ τὰς γιγαντοκεφάλους καὶ φυλλαζούσας αὐτῶν κορυφάς· αἱ ἀκτίνες διεπέρων ὡς πυρόεντα βέλη τὰ βαθυπράσινα φυλλώματα, ὕπσθεν δὲ τοῦ μεγάλου κταπετάσματος, ὅπερ οἱ πεπικνωμένοι κλάδοι ἀπετέλουν, διεβλεπέ τις φλογερῶς ἀπαστράπτουσαν οἰονεὶ αἰθερίαν πυρκαϊάν. Αἱ ἀργιλλώδεις ράχεις τοῦ Γαρόννη, ἀπωλέσασαι τὴν χλωρὰν χροιάν των, ἐρραβδῶθησαν ὑπὸ πλατειῶν ταινιῶν χρυσοτίλπνου φωτός· ὑπ' αὐτάς δὲ τὰ ὠχροθόλα ὕδατα παρὰ τοὺς δεινῶνας κατώπριζον τὰς βαθείας αὐτῶν σκιὰς καὶ τὰς διαπερώσας αὐτάς ἀργυροπύρρους ἀκτίνας, διαθλῶντα δι' ἐλαφρᾶς δονήσεως πᾶσαν καμπὴν ἢ ἐξοχὴν διαγραφομένην ἀμυδρῶς ἐν τῷ περιθωρίῳ τῆς ἀεστραμένης εἰκόνας

Εἶτα ὁ φωστὴρ ἀνήλθεν εἰς τοὺς ὠχρίωντας αἰθέρες, διώκων τὰ ροδόχροα τοῦ θόλου νεφύδρια· τὸ ζωνηρὸν αὐτοῦ φέγγος ἐπεχύθη πλαγίως ὡς χρυσοῦς μανδύας ἐξαίφνης διανοιγόμενος, ἀντηνέκλασεν ἐπὶ τῶν σμαραγδοχρόων χλωρίξεων τῆς γῆς καὶ ἐπέριψε φωταυγεῖς ἀκτίνες ἐκεῖ ὅπου, εἰς βῆθη δρυμῶνων, αἱ χροιαὶ ἐβαθύνοντο. Πάραυτα ἡ παιγνιωδὴς αὔρα ἤρξατο θροοῦσα ὑπὸ τὰ φυλλώματα, πλήρης τῶν μεθυστικῶν ἀρωμάτων τῆς χλόης καὶ τῶν ἀνθῶν· οἱ κλώνες τῶν δρυῶν, τῶν καστανεῶν οἱ πυκνοὶ ἀνθοβότρυες καὶ τὰ ἀργυροειδῆ τῶν αἰγείρων φύλλα ἐψιθύρισαν, αἱ δὲ ἀκακίαι ἔσεισαν ἐλαφρῶς, τὴν πλουσίαν κόμην των. Τότε ὁ Ἰωάννης ἤκουσεν ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν σμήνην πτηναρίων, ἅτινα ἀνέμελλον τὴν αὐγὴν προανακρουόντων τῶν νεωτάτων αὐτῶν νεοσσῶν· κίσσαι τινὲς ἀέπτησαν γοργῶς ἀλληλοκληθεῖσαι δι' ὀξυφώνου συνθήματος, καὶ πλειὰς κολοιῶν ἀνέμιξε τὸν συριγμὸν αὐτῆς εἰς τὸν ἦχον ἐκείνον· ἐν ᾧ δ' αἱ δύο ὁμάδες συνηντῶντο καὶ συνηοῦντο πρὸς ἄλληλα ἐν τῷ ἀέρι, ἠχηρὸς μὲρμυρος ἠκούσθη τῶν κλονηθέντων κλάδων μετὰ τῶν ἐπ' αὐτῶν φωλεῶν.

Ὁ Ἰωάννης ἐθεᾶτο καὶ ἤκουε καταθελγόμενος ὑπὸ τῶν ζεφύρων καὶ τῶν φαιδρῶν φωνῶν. Το πρῶτον ἦδη ἀπὸ πέντε ἐνιαυτῶν ἡ γαλήνη διεχέετο ἐπὶ τῆς καρδιάς αὐτοῦ καὶ ἐπεστράζεε βλάσασμόν ἐπὶ τῆς καρτερικῆς αὐτοῦ θλίψεως· τὸ πρῶτον ἦδη ἐπαύσατο παραπονούμενος καθ' ἐαυτὸν, ὅτι μόνος οὗτος πάσχει ἐν τῇ διηνεκεὶ γηθοσύνῃ τῆς φύσεως. Ἐξηπλώθη ἐπὶ

τῆς χλόης καὶ τῶν θαλερῶν βρύων, ἡ δὲ ἀπνηοηκυῖα ψυχὴ του ἀνέκοψεν ἐπὶ στιγμήν τὸν ροῦν τῶν θλιβερῶν αὐτῆς σκέψεως, ὅπως ἐπιτρέψῃ εἰς τὰς αἰσθήσεις ἵνα κορεσθῶσι δρόσου καὶ ἀρώματος, καὶ πληρωθῶσι τερπνῶν ἐντυπώσεων. Πόθος ὕπνου κατέλαβεν αὐτόν· τότε δ' ἐστήριξε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς ρίζης δρυὸς ἧτις ἐπὶ δεκάδα αἰῶνων ἔθαλλεν ὀρθοτενῆς καὶ πυκνὸ-φυλλος.

— Νὰ κοιμηθῶ! . . νὰ κοιμηθῶ ἐκεῖ, ἔσαι νὰ κοιμηθῶ! εἶπεν ἡ βαθύπνοος ψυχὴ.

Ὁ ὕπνος ταχέως αὐτὸν περιέβαλε· τὸ ὕδωρ τῷ ἐλάλει γλυκὺ βαυκάλημα, οἱ φυλλάζοντες κλώνες, στοργικῶς αὐτὸν ἀνεμίζοντες, ἀπεδίωκον τὰς μελισσας καὶ τὰ ὄχληρὰ μυϊάκια, ἐκάστη δὲ αὔρα ἐπωλίσθαιεν ὡς νέος ἐπὶ τὰ χεῖλη αὐτοῦ ἀσπασμός, ὡς νέα πνοὴ εἰς τὰ στήθη του. Ἦδη ὁ φοῖβος κατήστραπτε τὸ στεγάζον αὐτὸν δένδρον, δρῶν στιβαρὰν καὶ παλαίφυτον, ἧτις ἐφαίνετο περιβάλλουσα τὴν ὄλην γῆν ἐν τῇ γιγαντώδει αὐτῆς περιπτύξει· ὁ κορμὸς αὐτῆς βραχύς, ὀζώδης παχύζυλος, κορμὸς ὃν οὐδὲ τετράς ἀνδρῶν θὰ ἠδύνατο νὰ περιλάβῃ εἰς μακροὺς βραχίονας, ἐξέτεινε δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ αἰωνοβίου κλάδους. Ἐν τῷ στρογγύλῳ αὐτῆς κοιλώματι τὰ ὄμβρια ὕδατα, καθ' ἅπαν τὸ ἔτος λιμνάζοντα ἀπετέλουν διαυγῆ λεκάνην προκαλοῦσαν ἔσαι τὰ πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ· ὕπσθεν δὲ τοῦ κοιλώματος τούτου ἡ κεφαλὴ ὄρθουτο ὕψηλῇ, ὑπερήφανος, ἀνατεινούσα τὰς νευρώδεις τῶν φύλλων τῆς δέσμης εἰς εἴκοσιν μέτρα ὑπὲρ τὸ ἔδαφος καὶ κρύπτουσα ἐν αὐταῖς τὰς εὐθύπτους νεοσσίας ἀπὸ τῶν ἀσεβῶν τῶν φωλεοδυτῶν ἐπιθέσεων.

Ὁ Ἰωάννης ἐκοιμάτο, αἱ ἔσχαται ὀμίχλαι τοῦ λυκαυγοῦς ἠφανίζοντο ἀνὰ μέσον τῶν φύλλων, ὁ δὲ ἡμερησίος καύσων ἠΐξαν· οὐδεὶς μαργαρίτης ὑπελείπετο ἐπὶ τῆς μεμαραμμένης ἡδῆ χλόης· πᾶσαν ἀργυροστάλακτον δρόσου ρανίδα ἡδῆ ὁ ἥλιος ἀπερρόφησεν. Ἐν τῷ βῆθει, πέραν τοῦ περιβόλου ὁ εὐρὺς λειμῶν διέλαμπεν ὑπὸ τὸ κῦμα τοῦ πλημμυροῦντος αὐτὸν φωτός.

Ἄλλ' αἶφνης ὁ ὑπνώτων ἠνοιξε τὰ ὄμματα· ἀφελῆς τις καὶ εὐτυχὸς καγχασμὸς εἶχε πλήξει τὴν ἀκοήν του· μεταστραφεὶς δὲ αἰμωδιῶν ἕνεκα τῆς ὑγρότητος τῆς κλίνης αὐτοῦ καὶ τῆς σκληρότητος τοῦ προσκεφαλαίου, εἶδε τὸν Φήλικα ὀρθοτενῆ παρὰ τὴν πλευρὰν του.

Ἀναγνωρίζων τὸν φίλον αὐτοῦ ὁ νεαρὸς ἀνὴρ ἠγέρθη, ἐκείνος δ' ἐξηκολούθησε γελῶν.

— Ἄ! ἄ! ἀνέκραξε· τοῦτο ἦτο ἀληθῶς ἄξιον σοῦ· οἱ ποιηταὶ μόνον ἔχουν τοιαύτας φαντασιοπληξίας! ἀλλὰ γνωρίζεις ὅτι ἡ πράξις σου δὲν ἀποφαινεταὶ πολὺ εὐνοικῶς περὶ τῆς ἐπαύλεως· πρέπει νὰ ἦναι αἱ κλῖναι μας πολὺ σκληραὶ διὰ νὰ προτιμήσῃς αὐτῶν τὴν ρίζαν τῆς δρυὸς!

Ὁ Ἰωάννης ἐμειδίασε.

— Καί, ἐξηκολούθησεν ὁ Φήλιξ, — τὸ νοστιμώτερον εἶναι ὅτι ὅλοι ἀνησυχοῦν τί ἐγείνεις· εἶναι ἡ ὥρα, καλέ μου, καὶ σὲ περιμένομεν διὰ τὸ πρῶτον πρόγευμα.

Πάραυτα ὁ Δατὴλ ἀνωρθώθη ὀλοσχερῶς.

— ὦ, καλέ μου Φήλιξ, σοὶ ζητῶ μυρίας συγνώμας! ἂν ἠδυνάμην νὰ προῖδω . . .

Καὶ προσέθηκε δειλῶς :

— Καὶ αἱ κυρίαὶ μὲ περιμένουσιν ἐπίσης;

— ὦ! ποία ἐρώτησις!

Τεταραγμένος πῶς ὁ Ἰωάννης ἠκολούθησε τὸν φίλον αὐτοῦ.

Οἱ ἐν τῇ ἐπύλῃι ὑπεδέξαντο αὐτὸν μετὰ φιλοφρόνων μειδιαμάτων καὶ εὐθύμων χειραψιῶν· ἡ δὲ Λευκὴ ἔρριψε πονηρῶς τὴν ἐξῆς φράσιν :

— Ἰδοὺ ὅτι ὁ κ. Ἰωάννης ἐπνέριχεται εἰς τὴν υἰγιαν.

Ὅντως ἡ φράσις αὕτη ἦτον ὀρθή· ὁ νεκρὸς ἀνὴρ ἠσθάνετο ζωτικότητα ἄγνωστον τέως διεισδύουσαν ἐν αὐτῷ καὶ πλημμυροῦσαν καὶ ὑπερεκχειλιζοῦσαν· ἀνανέωσις ἐντελής ἐλάμβανε χώραν ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ.

IV.

Ἐπανήριχτο εἰς τὴν υἰγιαν! Ἄρα γε ἡ κ. δὲ Ραμβέρ κατεμελέτησε τὴν ἔννοιαν τῶν λόγων αὐτῆς;

ὦ, ναί! ὑπῆρξεν ἀσθενὴς ὁ τέλας Ἰωάννης, δεινῶς ἀσθενὴς· διότι τί ἄλλο εἶναι ὁ ἔρωσ εἰ μὴ νόσημα; τί ἄλλο ἢ αἰφνιδία διαστολὴ τῆς καρδίας ἐπὶ βλάβῃ τῆς κεφαλῆς;

Ἐπὶ πέντε ὅλα ἔτη κατεπολέμησε διηνεκῶς τὸ πάθος, ὅπερ ἐφθειρεν αὐτὸν ἀντιτάσσων αὐτῷ τὸ τραχὺ τῆς ἀκέρπτου βουλήσεως, τὴν σπουδὴν τῆς διαρκοῦς ἐργασίας, τοὺς αὐστηροὺς ἐλέγχους τῆς λογικῆς καὶ τοῦ καθήκοντος· πλὴν φεῦ! δὲν ἠδυνήθη νὰ κατανικήσῃ αὐτό, ἀλλ' ὑφίστατο αὐτὸ πανταχοῦ καὶ πάντοτε, ὑπὸ νέαν πάντοτε ἀποψιν, ὑπὸ δάκνουσαν μορφήν ἀναμνήσεως ζωपुरομένης ὑπὸ τῶν τόπων καὶ τῶν ἀντικειμένων, ὑπὸ δημῶδους τινὸς ἤχου συνδεθεμένου πρὸς τὴν παραίσθησιν ἀπωτάτης τινὸς ἐντυπώσεως, ὑπὸ τῶν ἀκαριαίων καὶ στιγμοβιῶν ἐπιφοιτήσεων τοῦ περελθόντος, αἵτινες ἐπανερχονται ἄγνωστον πῶς καὶ πρὸς τί, διὰ τῆς θεᾶς ἐπαναβλεπομένου προσώπου, ἢ ἀνευρισκομένης τοποθεσίας, διὰ τοῦ ζεφύρου ὅστις θωπεύει, διὰ τῆς ἀστραπῆς, ἣτις ἐκπτοεῖ.

Καὶ ἤδη αἰφνιδίως, ἀνευ προμηνύματος οἰουδήτινος ἢ θλίψις ἐκείνη ἢ παρωξυσμένη καὶ αἰμάσσουσα, ἐπρίνετο καὶ κατεσιγάζετο ὡς μόνον λείψανον ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἀφίνουσα τὴν παράδοξον ἐκείνην καὶ ἠδυπαθῆ πικρίαν, ἣτις συνήθως βαυκαλαῖ πάνταν ἀνάρρωσιν. Διὰ τί λοιπὸν καὶ πῶς δὲν ἔπασχε πλέον; μῆτοι εἶχεν ἐξαντλήσει τὸν πόνον; ἢ μὴ τὸν ἔρωτα; ἐπήρκεσεν αὐτῷ βραχὺς ἐωθινὸς περίπατος καὶ ὀλιγοχρόνιος ὕπνος ὑπὸ τὴν ἠδείαν δρόσον, ὡς καχεκτικὰς τινὰς ὑπάρξεις πάραυτα θεραπεύει ὠριαῖος ὕπνος ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ χόρτου ὑπὸ τὸ λυκαυγὲς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου.

. . . Εἶχεν ἐξαντλήσει τὸν ἔρωτα; μὴ γένοιτο! τούναντίον, ὁ ἔρωσ οὗτος ἀνεγεννᾶτο ἐν αὐτῷ ἰσχυ-

ρὸς καὶ ζωηρὸς πλέον ἤποτε· ἀνερευνῶν δὲ τὴν συνειδησιν αὐτοῦ ὁ νεκρὸς ἀνὴρ ἠρμήνευεν ἴσως τὴν μυστηριώδη χαρὰν τοῦ ὡς προῖον τῆς ἀντανεκλάσεως οὕτως εἰπεῖν παλαιοῦ τινος ἤδη λόγου, ἐκπεσόντος τῶν χειλέων τῆς Ἰωάννης Δωροῦ· δὲν εἶχεν εἶπει αὐτῷ ἐν Ἀρκασσόν, καθ' ἣν ἐσπέραν περιεπλάνα αὐτὴ τὸ βῆμα μετ' αὐτοῦ θηρεύουσα τὸν ἔρωτά του, παρὰ τὰ ἔρημα τοῦ λιμένος κύματα :

— Ἡ Λίνα εἶναι χήρα ὡς ἐγώ; . . .

Καὶ διηγήθη αὐτῷ ἔπειτα τὴν ἱστορίαν τοῦ θλιβεροῦ γάμου τῆς φιλότιτης μετὰ τοῦ ἐπιθανάτου. Ἄνεμιμνήσκετο ἤδη πῶς πάντα τὰ ἐντὸς τοῦ ἀνεσκίρησαν εἰς τῆς εἰδήσεως ταύτης τὸ ἄκουσμα. Ἦκουσε τοῦτο πρὸ μηνὸς σχεδόν· ἐὰν δ' ἡ ἐλπίς καὶ μόνη μετεμύρωσεν αὐτὸν οὕτω, ἐνήργησε σιγηλῶς καθ' ὅλον τοῦτο τὸ χρονικὸν διάστημα.

Ἄλλ' ἐν μέσῳ τῶν ἰδεῶν τούτων, ὁ Ἰωάννης εἶχε πρὸ αὐτοῦ ἔτι τὰς αὐτὰς ἀπεραρίθμους ὁδοὺς ἄς μυριακίς ἄλλοτε διέτρεξε· διότι πρὸ πενταετίας, κατὰ τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς ἡμερομηνίαν, εἶχε καταλίπει τὸ Λαιῖράκ, ὅπου τὸ πρῶτον ἤδη ἐπανήριχτο ἔκτοτε.

ὑπὸ τὰς αὐτὰς σκιᾶδας ἀνείρωξε καὶ ἐκλαυσεν· ὑπὸ τὰς αὐτὰς σκιᾶδας συνῆψε μετὰ τοῦ Ἀλθεοῖκ τὴν φρικώδη ἐκείνην διχάλεξιν, συνεπέα τῆς ὁποίας, ἠρωϊκῶς διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν του συνέτριψε τὴν καρδίαν αὐτοῦ· ἐπὶ ταύτης τῆς ἐξώστρας ἐκράτησεν ἐπὶ μακρὸν, παραφρονῶν ἐκ θλίψεως τὴν χεῖρα τῆς Εὐκας ἣτις ἐπήτει τὴν συγγνώμην αὐτοῦ· ἐν τῇ αὐλῇ τέλος ταύτη, καθήμενος ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων τοῦ δίφρου διεῖδε τὸ παραπέτασμα τῆς λατρευτῆς κόρης σαλευόμενον εἰς σημεῖον ἀποχαιρετισμοῦ.

Ὅτε δ' ἐπανῆλθεν εἶτα εἰς Παρισίους, ὑπέικων εἰς ἀνάγκην βαρύνουσαν ἐπ' αὐτοῦ βιαίως καὶ ἐπαπειλοῦσαν νὰ θανατώσῃ αὐτόν, ἔδωκε διέξοδον εἰς τοὺς λυγμοὺς οἵτινες συνέτριβον τὸ στήθος του, καὶ ἐξέχυσε τὴν θλίψιν αὐτοῦ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρὸς του, ἣτις παρεμύθησεν αὐτόν, ἐνίσχυσε καὶ ἐπανήγαγεν εἰς ἑαυτόν.

Εἶτα . . . ἡ σκηνὴ ἤλλασε πλαίσιον· ἐσπέραν τινὰ εὖρε φάκελον οὗ ἢ ἐπιγραφὴ ἐτύφλωσεν αὐτόν πρὸς στιγμὴν· ὅτε δὲ διὰ τρεμούσης χειρὸς ἀπεσφράγισεν αὐτόν, ἀνέσυρεν ἐνδοθεν δύο ἐπισκεπτῆρια, ὧν τὸ μὲν ἔφερε τὸ ὄνομα τοῦ κ. δὲ Μαλφάρ, μετὰ τῶν γραμμάτων « A. A. », τὸ δὲ ἐκίνει αὐτόν εἰς ὄνειροπολήσεις· ἐπ' αὐτοῦ ἐπεγράφετο : « Λίνα » ἢ δὲ ἀπλῆ αὕτη λέξις ἐλάλει πρὸς τὴν τετραυματισμένην καρδίαν του κάλλιον ἢ πᾶσα ἄλλη διαθεβαίωσις φιλίας ἢ εὐγνωμοσύνης.

Τότε παράλογός τις πόθος τυραννικῶς αὐτόν κατεκυρίευσεν, καὶ αὐτός, ὁ σιδηρὰς θελήσεως ἀνὴρ, ἐκλιπε τὸν αὐχένα εἰς τὴν αὐστηρὰν ἐπιβολὴν τῆς παραφροσύνης· ἔδραμεν εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν τῆς Λυῶν καὶ ἐπιβὰς τῆς ἀτηρηλάτου ἀμάξης, ἔφθασεν εἰς Μασσαλίαν· ἐπὶ τρεῖς ὅλας ἡμέρας περιεπλανήθη ἐν Ζολιέτ, περίξ τοῦ σταθμοῦ τῶν σιδηροδρόμων· τὴν δὲ τετάρτην εἶδε τὴν Εὐαν μετὰ τοῦ πάππου αὐ-

τῆς, ἥτις, ὠχρὰ καὶ ὄρειοπόλος, ἐστήριξε τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῶν κιγκλίδων τοῦ οὗ ἐπέβαινε πλοίου· ἐφ' ὅσον δὲ τὸ βλέμμα αὐτοῦ ἠδύνατο νὰ διακρίνη, ἡ λατρευτὴ αὐτῆς μορφή δὲν μετέβαλε θέσιν.

Τὸ ἀπρόοπτον ἐκείνο ἀπεκόμιζε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· φεῦ! πῶς δὲν ἐρήφθη εἰς τὸ πέλαιος ἐν' ἀκολουθήσει αὐτό, ἕως οὗ μέγα κύμα, κατακλύζον αὐτόν, θὰ κατέπνιγε τὸν πόνον ὀμοῦ καὶ τὸ πτώμα του; ἀλλ' ἀνεχαίτισεν αὐτόν ἡ ἀνκνήσις τῆς μητρός καὶ ἀδελφῆς του! ἀνερχίσαστο ὅμως τρέχων ἐπὶ τοῦ βράχου τῆς Γάρδης, μόνῃ δὲ ἡ νύξ ἐπιχυθεῖσα ἐξηράνισεν ἀπὸ τοῦ βλέμματός αὐτοῦ τὰς τελευταίας φωτεινὰς ἀντανακλάσεις τῆς εὐηλίου ἡμέρας· περιστεφεύσθη διὰ σέλαος καλλιπεργῶν τὴν πρῶμην τοῦ ἀποπλέοντος σκάφους.

Ἐντὺθα ἔληγον αἱ ἀνκνήσεις του, ἐντὺθα ἔληγεν ὁ βίος αὐτοῦ ὁ ἐμπλεὴς σφρίγγος καὶ ἐλπίδων. Ὑπῆρξε ζοφερὰ ἡ ἐπελθούσα νύξ τοῦ ἀπελπιστοῦ καὶ τῆς ὀδύνης, τόσῳ ζοφερὰ, ὥστε ὁ νέος ἐξέλαθεν αὐτὴν ὡς ἀβυσσὸσπλαγχνον τοῦ Ἄδου ἕρεθος· τὰ δὲ δάκρυα, ἅπερ ἔχυσε κατέλειπον τοὺς ὀφθαλμούς του ξηρούς καὶ πενθίμους τόσον, ὥστε δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ εὐρη φῶς ἐν τῷ βίῳ οὐδὲ ἔαρ ἐν τῷ μέλλοντι· καὶ τεθαυμμένος ὢν ἐν τῷ σκότει τούτῳ, οὐδὲ προσεπάθη κἄν ν' ἀναπτύξη τὰς πτυχὰς τοῦ σουδαρίου αὐτοῦ· διότι ἤθετο κἄλλιον ἐν τῷ ζοφερῷ βῆθει τοῦ παρελθόντος ἢ ἐν τοῖς ἀδιαιφύροις τοῦ νῦν παγετοῦ.

Οὐχ ἤττον ἡ ζωὴ πρὸς τὴν ἐργασίαν τάσις, ἥτις ἐξέκκια τὸ θάρρος αὐτοῦ, κατάρθρωσεν ἐπὶ τέλει ἵνα προσηλώσῃ αὐτόν ὅλον εἰς τὰ ἔκτος· τότε ἀόριστός τις φήμη κατ' ἀρχάς, εἶτα δὲ κλέος βραδύ, ἀλλὰ σταθερόν, περιέβαλε τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἄτομόν του. Εἶχε διαθέσει εἰς τὰς ἱατρικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐν ἔτος ἑξαττον ἢ οἱ ἐπιμελέστατοι ἔτι φοιτηταί, ἐὰν δὲ ἦτο μακροφρων, θὰ ἠλαζονεύετο ἀνκμφισίτως ἕνεκα τῶν ὁμοθύμων ἐγκωμίων, ἅτινα ἀθρόα ἐχαιρέτησαν τὴν εἰσοδὸν αὐτοῦ εἰς τὸ ἱατρικὸν σῶμα, τῶν περὶ τῆς ἱκανότητος καὶ τοῦ μέλλοντος αὐτοῦ προρρήσεων γεραρῶν ἀνδρῶν ἐκγερασάντων ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, εἰς τὸ στάδιον τῆς ὁποίας οὗτοι ὑπεδέξαντο αὐτόν μετὰ τεταμένων χειρῶν καὶ φιλικῶν μειδιαμάτων καὶ θερμῶν δεξιῶσεων.

CHARLES VINCENT

(Ἀκολουθεῖ).

(Μετάφρασις Κ. Α. Π.).

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΘΕΑΤΡΑ ΠΑΡΙΣΙΩΝ.—Οἱ CABOTINS, κωμῆδι εἰς πράξεις τέσσαρας, ἐπὶ ἑβδόμενον PAILLERON.

Τὸ πρὸ πολλοῦ ἀγγελοῦν καὶ ἀναμενόμενον νέον ἔργον τοῦ συγγραφέως *Monde où l'on s'ennuie* καὶ ἀκαδημαϊκοῦ κ. Ἐδμόνδου Pailleron ἐδιδάχθη ἄρτι

ἀπὸ τῆς σκηνῆς τῆς Γαλλικῆς-Κωμῆδίας ἐν Παρισίοις. προὐκάλεσε δὲ πολλὰς κρίσεις, δημοσιευθεῖσας ἐν τε τῷ ἡμερησίῳ καὶ τῷ περιοδικῷ τύπῳ. Τὸ ἔργον ἀπὸ μινῶν ἐξηγγέλλετο, στυλῶν ὄλων πληρουμένων, ὅπως ἀποκαλυφθῆ τοῖς περιέργοις κατοίκοις τῆς γαλλικῆς πρωτεύουσας τὸ τε εἶδος καὶ ἡ ὑπόθεσις τοῦ δράματος τοῦ διαπρεπεῦς δραματικοῦ, ὅπερ ἐθεωρεῖτο γεγονὸς σημαντικὸν ἐν τοῖς θεατρικοῖς χρονικοῖς. Τὸ νέον ἔργον τοῦ Sardou ἢ *Izeul*, περὶ οὗ ἐποιήσαμεθα λόγον ἐν τῇ προτέρᾳ Ἐπιθεωρήσει ἡμῶν, οὐδαμῶς προὐκάλεσε τὴν περιεργίαν, ὡς τὸ τοῦ Pailleron, οὐδὲ πάταγον, οἷος ὁ ὑπὸ τούτου δημιουργηθεῖς. Ὁ Doumaῖς υἱός, οὗ τὸ νέον ἔργον ἀνυπομῶνως μὲν ἀναμένεται, βραδύνει ὅμως, διότι οὗτος δὲν σπεύδει, καὶ ὁ Pailleron θεωροῦνται νῦν οἱ κράτιστοι τῶν δραματικῶν τῆς Γαλλίας καὶ τούτου ἕνεκα τὰ ἔργα αὐτῶν προαγγελλόμενα κινουῦσι τὸν θεατρικὸν κόσμον. Ὁ Pailleron δὲ καὶ ὁ διευθυντὴς τῆς Γαλλικῆς-Κωμῆδίας Clar-tie ἐπολιτροκοῦντο ἀληθῶς ὑπὸ διαφόρων περιέργων, αἰτουμένων ὅπως μάθωσι τι περὶ τοῦ νέου ἔργου, ἀλλ' ἀμφοτέροι ἐτήρουν σιγὴν, ὀλίγα τινὰ μόνον ἀνακινούμενοι. Τέλος ἡ ἡμέρα τῶν γενικῶν δοκιμῶν, γενομένων κλειστῶν τῶν θυρῶν, ἦλθε καὶ μετ' αὐτὸς ἡ πρώτη παράστασις τῇ ἐπιούσῃ, καὶ ἀκολούθως αἱ κρίσεις.

Cabotins, ἰδοὺ ἡ ἐπιγραφή τοῦ ἔργου, ἀλλὰ τί σημαίνει ἡ λέξις αὕτη; Τὰ λεξικά, τὸ τῆς Ἀκαδημίας καὶ τὸ πολῦτομον καὶ πολῦτμον τοῦ Littré ὡς καὶ τὸ τοῦ Lerousse, σημαίνουντι ὅτι ἡ λέξις σημαίνει κακὸν ὑποκριτὴν (*mauvais comédien*), ἀλλ' ἡ λέξις εἶτα ἔλαβεν εὐρυτέραν σημασίαν δι' αὐτῆς ἐδηλοῦτο πᾶς, ὅστις ἐν οἰδηθῆτι κἄν ἀνῆκεν ἐπαγγέλματι ἐποιεῖτο πλεονα θόρυβον ἢ ἐργασίαν, ὅστις προεξανίστατο ἐπρημένος, τῆς ἀξίας αὐτοῦ ποδῶς μὴ δικαιολογούσης τούτο. Καὶ ἡ σημασία ὅμως αὕτη ἔτι μᾶλλον εὐρυτέρα ἐγένετο, ἀποδεικνύουσα ἄνθρωπον, ὅστις, ἄνευ ἀξίας, θέλει, ὡς λέγομεν ἡμεῖς, νὰ φαίνεται. Τούτων ἕνεκεν ἡ λέξις σημαίνει νῦν ἄτομον μετρίας ἀξίας ἐν οἰδηθῆτι τάξει κἄν ἀνῆκεν, καταθίβρωσκόμενον ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ φαίνεσθαι, ἀγαπῶν τὸν θόρυβον, ἄτομον γλῆρες ἀξιώσεων, ἄνευ συνειδήσεως, ἱκανὸν εἰς πᾶν ὅπως φθάσῃ τάχιον εἰς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ. Ὅθεν ὑπάρχουσι cabotins πανταχοῦ, ἐν τοῖς γράμμασιν, ἐν τῇ τέχνῃ, ἐν ταῖς ἐπιστήμασι, ἐν τῇ πολιτικῇ καὶ λοιποῖς. Τὸ cabotinage εἶνε νῦν γενικόν, ἀνευρισκόμενον ἐν πάσῃ τάξει, ἐφ' ᾧ καὶ τις εὐφυὴς ἀρθρογράφος, ἀφορμὴν λαβὼν ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ Pailleron, ἔγραψεν ἐν τῷ *Figaro* ἱκανὰ περὶ αὐτοῦ.

Ἐκ τούτων φανεροῦνται ὁ σκοπὸς καὶ τὰ κύρια πρόσωπα τοῦ ἔργου τοῦ Pailleron. Ἐκθῶμεν αὐτὸ ἐν ὀλίγοις.

Ὁ Πέτρος Cardevent, νεαρὸς γλύπτης, καλλιτέχνης, ἔχων μέλλον, παρίσταται κατὰ τὴν πρώτην πράξιν ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ αὐτοῦ. Οὗτος πολλὰκις παρουσιάσεν ἔργα αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκθέσει, ἀλλ' οὐδεμίαν ἐτυχὸν ἐκτιμήσεως· ἐνφ' δὲ ἡμέραν τινὰ παρατήρει ἀγαλμά τι ὅπερ ἐποίησε, νεῆνις προσελθούσα προσμάντευσεν ὅτι θὰ τύχῃ τοῦ τιμητικοῦ μεταλλίου, εἰπούσα: «*Chanson d'avril. Voilà, je lui donne la première médaille*». Ἡ πρόρρησις αὕτη, ἡ προφη-

τεία αὐτή, λίαν συνεκίνησε τὸν ἀτυχῆ γλύπτην. ἔφ' ᾧ καὶ ἐποίησε ἀπὸ μνήμης τὴν προτομὴν τῆς νεαρᾶς κόρης, ἥς ἡ ἀνάμνησις διετέλει οὐσα ζωηρὰ πάντοτε ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ. Συντελοῦντος δ' αὐτοῦ τὸ νέον ἔργον, τὴν προτομὴν, εἰσέρχονται εἰς τὸ ἐργαστήριον συναδέλφοι αὐτοῦ, νέοι ἑταιρείας ἐπικαλουμένης «Tomate», σκοπὸν δ' ἔχουσας τὴν ἀλληλοδοθεῖαν τῶν μελῶν αὐτῆς, ὅπως ἀναδειχθῶσιν, καὶ ἀποτελουμένης ἐκ ζωγράφου, μυθιστοριογράφου, συγγραφέως τῆς *Vierge et nougriee* καὶ κωμῆδος ἐπιγραφομένης *Enseinte*, δεκτικῆς γενομένης ἐν τῷ Ὁδεῖῳ (Odéon), τοῦ Régomas, δημοσιογράφου κενοῦ καὶ οὐτιδανοῦ.

Τοιαύτης οὔσης τῆς ὄψεως τοῦ ἐργαστηρίου, ἀφικνεῖται ἡ μήτηρ τοῦ γλύπτου Cardevent ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν, ἥτις, ἰδοῦσα τὴν ὄνειροπόλον κατάστασιν τοῦ υἱοῦ αὐτῆς καὶ τὴν προτομὴν τῆς νεαρᾶς κόρης, ἀντιλαμβάνεται τοῦ ἔρωτος αὐτοῦ πρὸς ἐκείνην. Κατὰ τὴν ἡμέραν δὲ ταύτην οἱ ἑλληνοδίκαι προὔκειτο ν' ἀποφανθῶσι περὶ τῶν ἐκτεθέντων ἔργων τῆς γλυπτικῆς, μικρὸν δὲ μετὰ τὴν εἴσοδον τῆς μητρὸς Cardevent ἀνοίγει ἡ θύρα βιαίως καὶ εἰσέρχεται νεαρὰ κόρη λέγουσα μετὰ χαρᾶς: «Ἐλαβε τὰ μετἀλλιον, ἔλαβε τὸ μετἀλλιον». Ἡ νεαρὰ αὐτὴ κόρη ἦν ἡ προφητεῦσα τὴν ἀπονομὴν τοῦ μετἀλλίου, ὠνομάζετο δὲ Valentine καὶ ἔσπευδεν ὅπως πρώτη ἀγγείλῃ τὴν ἐπιτυχίαν τῷ γλύπτῳ.

Μέχρις ἐνταῦθα, πλὴν τῶν μελῶν τῆς Tomato, οὐδεὶς παρουσιάσθη Cabotin. Ἦδη γίνεταί τοῦτο εἰσερχομένων τῆς κυρίας καὶ τοῦ κυρίου Laversée. οἱ συνέχαιρον σὺν τοῖς ἄλλοις τῷ τιμηθέντι γλύπτῳ. Ἐκ τῶν φλυαριῶν δ' ὄλων αὐτῶν, καθιστασῶν ζωηροτάτην τὴν σκηνὴν γίνεταί γνωστὸν ὅτι ὁ Laversée εἶνε ἀνεψιὸς μεγάλου ποιητοῦ, ὅτι ἡ σύζυγος αὐτοῦ εἶνε θυγάτηρ διασήμου ὑδρογράφου καὶ ὅτι ἡ νεαρὰ κόρη εἶνε ὀρφανή, ἦν ἐνεπιστεύσατο ὁ θεὸς αὐτῆς θνήσκων ταῖς φροντίδι τοῦ Laversée. Ἡ νεαρὰ κόρη ἦν ὡραία, πολλοὶ δ' ἔτρεχον κατόπιν αὐτῆς, ἀλλ' οὐδεὶς ἤτησε τὴν χεῖρα αὐτῆς ὁ Cardevent ἤκουε τὰ πάντα χαίρων.

Κατὰ τὴν δευτέραν πρᾶξιν, εὐρισκόμεθα ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς κυρίας Laversée, ἥτις ἠρέσκετο νὰ φαίνεται προστατεύουσα τοὺς νεαροὺς καλλιτέχνας καὶ συγγραφεῖς, ἐν ἧ δ' ἦσαν, προσκληθέντες κατὰ τὴν πρώτην πρᾶξιν, τὰ μέλη τῆς Tomato (Tomatas δηλαδὴ). Ὁ ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς Régomas, περὶ οὗ ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος καὶ ὅστις παίζει σπουδαῖον πρόσωπον ἐν τῇ κωμῳδίᾳ ὡς κατωτέρω δῆλον γενήσεται, καθίσταται γραμματεὺς τοῦ Laversée, θέλων δ' αὐτὸς ὁ cabotin νὰ ἐκμεταλλεῖται τὸν ἄλλον τοιοῦτον, τὸν Laversée, ὅστις μέγα ἐφρόνει ἐπὶ τῷ θεῖῳ καὶ ἐπεθύμει νὰ καταλεχθῆ ἐν τοῖς μέλεσι τοῦ πανακαδημίου, πείθει αὐτὸν ὅτι ἡ μόνη ὁδὸς πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἐπιθυμίας αὐτοῦ εἶνε τὸ κοινοδοῦσθαι, καὶ ἐπομένως ὅτι πρέπει νὰ ἐκτεθῆ βουλευτικῆς. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐκ τῆς συναναστροφῆς ταύτης ἄπην ἡ ὀρφανὴ Valentine, διότι ἡ κυρία Laversée ζηλοτυπούσα αὐτὴν ὡς ὑπὸ πάντων, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἑραστοῦ αὐτῆς, τοῦ νεαροῦ ἱατροῦ Saint-Martin, θαυμαζομένην, διέταξεν αὐτὴν νὰ μὴ παρουσιασθῆ ἐν τῇ αἰθούσῃ. Πάντες ὁμως ζητοῦσι τὴν

Valentine, τὴν ὡραίαν κόρην, ὁ δὲ Coquelin cadet, ὅστις ἦν ἐπίσης προσκεκλημένος, ὅπως ἀπαγγείλῃ μονόλογον, δηλοῖ ὅτι δὲν θὰ πράξῃ τοῦτο ἀπούσης τῆς Βαλεντίνης. Ἡ Βαλεντίνη ἔρχεται, ἀλλ' ἐξήφθη λίαν ἡ ζηλοτύπος οικοδόσποινα, τῆς αὐλαίας δὲ καταπετανυμένης, ἡ ἐκδίκησις αὐτῆς φανεροῦται.

Κατὰ τὴν τρίτην πρᾶξιν, ἐσμέν αὖθις ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ Cardevent, ποιῶντος νῦν τὸ ἀγαλμα τοῦ θεοῦ Laversée, ὅπερ προὔκειτο ἐντὸς μικροῦ νὰ κομῆσθαι τὴν δημοσίαν πλατεῖαν μεγαλοπόλεως τῆς Μεσημβρίας, ἐν ἧ ὁ ἀνεψιὸς ἐξετίθετο ὡς βουλευτικῆς. Ἡ Βαλεντίνη, ἀποδιωχθεῖσα ὑπὸ τῆς κυρίας Laversée, ἐζήτησεν ἄσυλον παρὰ τῆς κυρίας Cardevent. Αὐτὴ εἰσακούει τῆς παρακλήσεως τοῦ υἱοῦ αὐτῆς καὶ παραλαμβάνει τὴν Βαλεντίνην μετ' αὐτῆς εἰς τὴν μεσημβρινὴν πόλιν Canigou.

Ἐν αὐτῇ δὲ εὐρίσκομεν τοὺς πάντας, κατὰ τὴν τέταρτην πρᾶξιν, ὅτε ἀναστηλοῦται τὸ ἀγαλμα τοῦ Laversée, ὁ δὲ ἀνεψιὸς πρόκειται νὰ ἐκλεγῆ βουλευτικῆς ὡς προεργηθῆ. Ὁ γραμματεὺς ὁμως αὐτοῦ Régomas κατορθοῖ ν' ἀντικαταστήσῃ αὐτὸν καὶ ἐκλεγῆ αὐτὸς βουλευτικῆς ἀντ' ἐκείνου. Ἐννοεῖται δὲ ὅπόσον ἐξεμάνη ὁ Laversée ἐξαπατηθεὶς, ἀλλ' ὁ Régomas καθησυχάζει αὐτὸν λέγων, ὅτι, αὐτὸς γενόμενος βουλευτικῆς, θὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ ὡς μέλους τοῦ πανακαδημίου (Institut). Ἡ λύσις ἐστὶν ἡ ἀποκάλυψις ὅτι ἡ Βαλεντίνη εἶνε κόρη τοῦ Coquelin, ἀξία νὰ συζευχθῆ τὸν γλύπτην Cardevent, ὅστις καὶ νυμφεύεται αὐτὴν τῇ ἀδείᾳ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ μητρὸς. Ὁ Régomas ἐπιφαιίνεται αὐτῆς, φέρον τὸν σταυρὸν ὃν ὑπεσχέθη τῷ δημάρχῳ τῆς Canigou ἀκολουθούμενος ὑπὸ μουσικῆς καὶ πλήθους ἀνεψιμοῦντος. Οὕτω καταπετάννυται ἡ αὐλαία ἀποθεουμένου τοῦ Régomas.

Οὕτως ἔχει ἡ ὑπόθεσις τοῦ νέου ἔργου τοῦ Pailleron, ὅπερ ὑπὸ πάντων τῶν κριτικῶν ἐν πολλοῖς ἐψέγη. μάλιστα δὲ ἐν τῇ παρενθέσει τοῦ δράματος τῆς Βαλεντίνης, εἶδους Denise, σχήματος ἀπαντῶντος καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἔργοις τοῦ Pailleron. Ὁ μὲν Sarcey, περιττὸν οὐ μὴν καὶ ἀνιαρὸν θεωρεῖ τὸ δράμα, ὁ δὲ Lemaitre ἐκτίθει τὰ κατὰ τὸ ἔργον ὡσεὶ προὔκειτο περὶ δράματος προταγωνιστοῦν πρόσωπον ἔχοντος τὴν Βαλεντίνην, ἵνα παραστήσῃ τὸ σαφέστερον ὑπ' ἄλλων λεχθέν, ὅτι τὸ ἔργον τοῦ Pailleron σύγκειται ἐκ δράματος καὶ κωμῳδίας, ἐκ δύο ἔργων, ὧν τὸ μὲν ἐνετέθη ἐν τῷ δέ. Ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῶν χαρακτήρων ἐπίσης ἐγένοντο αὐτῷ πολλὰ παρατηρήσεις, καίτοι πάντες οἱ κριτικοὶ ἀνωμολόγησαν καὶ ἀρετᾶς ἐν τῷ ἔργῳ. Καὶ ἡ ἐκτέλεσις δὲ δὲν φαίνεται ἐν γένει ἐπιτυχοῦσα, διότι ἐπίσης ἐγένοντο παρατηρήσεις τοῦς ὑποκριταῖς, σὺν τῇ ὁμολογίᾳ ὁμως, ὅτι τὰ μέγιστα ἐπηρεάσε τὴν ὑπόκρισιν τὸ ἔργον. Ἐν μᾶλλον λέγει ὁ κ. Pailleron μένει καὶ αὖθις ὁ συγγραφεὺς τοῦ *Monde où l'on s'ennuie*.

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

Ὁ ἐπιθετικὸς ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Κωνσταντινουπόλεως-Πάριος Τυπικοποιός-ΝΕΟΛΟΓΟΥ